

SISÄLLYS | INNEHÅLL

Asta Manninen

Kaupunki, muutokset, tulevaisuus
Stad, förändring, framtid

3

Heikki Helin & Markku Lankinen

Kuntien valtionosuuksien kohdentamisen vaikeus
Svårigheten att fördela statsandelarna

7

Marko Karvinen

Kaupunkiohjelma seudullisen kehittämisen keinona
Stadsprogram – ett sätt att utveckla regioner

13

Mats Nylund

Liikunnan harrastaminen ja urheilun seuraaminen pääkaupunkiseudulla
Motionering och intresse för idrott i huvudstadsregionen

26

Martti Tuominen & Mari Vaattovaara & Matti Kortteinen

Kaikki eivät halua asua pientaloissa
Alla vill inte bo i villa eller radhus

33

UUTISET MEDDELANDEN	42
SUMMARY	47
KIRJOITTAJAT SKRIBENTER	49
TILASTOKATSAUS STATISTISK ÖVERSIKT	51

Kaupunki, muutokset, tulevaisuus

Stad, förändring, framtid

Nimekkäitä kaupunkitutkijoita eri puolilta maailmaa kokoontui Helsingin yliopistolle 26-28.5.2005 pohtimaan kaupunkien keskeisiä kysymyksiä ja niiden haasteita kaupunkitutkimukselle. Kysymys oli ESF:n, European Science Foundationin, Urban Science Forward Look kaupunkitutkimuksen ohjelmasta, jonka laatiminen on tapahtunut kaupunkitutkimusprofessori Anne Hailan johdolla. Ohjelman tavoitteena on aloittaa samanlainen kaupunkitutkimusohjelma useissa Euroopan kaupungeissa samanaikaisesti. Eräänä menetelmänä toteuttaa tämä tavoite voi olla ESF:n uusi tieteen instrumentti EUROCORES, European Science Foundation Collaborative Research.

Viime vuosina seuraavat aiheet ovat olleet ajankohtaisia Euroopan kaupungeissa: polarisaatio, kaupunkien uskóhyys, segregatio, kaupunkien välinen kilpailu, kaupunkimarkkinointi, asumisen ja työssákäynnin liikkuvuus, kaupunkirenessanssi, kaupunkikulttuurit, kestävät kaupungit, kaupunkiseudut, regeneraatio, osallisuus, kumppanuus, parhaat käytännöt, terveys kaupungeissa, stressi kaupungeissa, kuten myös kaupunkien ja -seutujen johtaminen. Listan pituus osoittaa kaupunkien muutosten rajuutta - ja myös kaupunkien tietoisuutta tästä.

Mitkä olisivat sitten vastedes yhteisiä tutkimusteemoja Euroopan eri kaupungeissa ja yliopistoissa? Tätä pohdittiin Helsingin konferenssissa. Tutkimusaiheita, jotka ovat haasteellisia tutkijoille ja samalla myös kaupunkien ja kaupunkiseutujen kannalta merkittäviä, nousi monia esille, mm. seuraavat:

- millaiset urbaanit elämäntavat tulevat vallitsemaan eri väestöryhmien keskuudessa (ikä, suku-

Namnakkuniga stadsforskare från olika delar av världen sammankom den 26.-28 maj 2005 i Helsingfors universitet för att dryfta vitala frågor för städerna och de utmaningar dessa innebär för stadsforskningen. Det handlade om European Science Foundations (ESF) stadsforskningsprogram Urban Science Forward Look, som uppgjorts under ledning av stadsforskningsprofessor Anne Haila. Programmets syfte är att inleda likadana stadsforskningsprogram i flera Europeiska städer samtidigt. Ett sätt att uppnå detta kan vara ESF:s nya vetenskapsinstrument EUROCORES (av European Science Foundation Collaborative Research).

De senaste åren har följande frågor varit aktuella i europeiska städer: polarisering, ny fattigdom i städerna, segregation, konkurrens städer emellan, stadsmarknadsföring, rörlighet i boende och arbete, stadens renässans, urbana kulturer, hållbara städer, stadsregioner, regeneration, deltagande, partnerskap, bästa praxisar, hälsa i städerna, stress i städerna samt urban governance/styrning av städer och stadsregioner. Att listan är så lång visar hur genomgripande våra städer förändras idag - och att man är medveten om det i städerna.

Vilka forskningsteman skulle då i framtiden bli gemensamma i Europas städer och universitet? Även detta dryftade konferensen i Helsingfors. Många sådana teman steg fram som är utmanande för forskarna och viktiga för städerna och stadsregionerna, bl.a.:

- vilka urbana levnadssätt kommer att råda bland olika befolkningsgrupper (ålder, kön, ekonomisk

puoli, ansiotoiminta, vapaa-aika, toiveet jne.) Järjestelmällistä ja monitieteellistä lähestymistä kaupunkielämään tarvitaan. Huomiota ei pidä kohdistaa vain tukea tarvitseviin väestöryhmiin, vaan myös paremmin toimeen tuleviin ja heidän käyttäytymiseensä.

- Erikokoisten kaupunkien trendien ja kehitysuriin tutkimus.
- Asuinalueiden ja niiden vaikutusten tutkimus.
- Taloudellisten muutosten vaikutukset kaupungeissa.
- Matkailu ja kulttuuri kaupungeissa.
- Kaupunkitutkimuksen ei pitäisi keskittyä pelkkiin ongelmiin vaan myös mahdollisuuksiin, ja auttaa löytämään ja ennakoimaan taloudellisen ja sosiaalisen kehityksen avauksia.
- Tarvitsemme parempaa tietoa kaupunkien kilpailukyvyistä esim. tieteeseen pohjautuvien lähestymistapojen tai kehyksien muodossa:
 - a) paikallisella ja kansallisella - kaupunkien ja valtioiden - tasolla tätä on tukittu liian vähän.
 - b) mikä on hyvää kaupunkijohtamista?
 - c) sosiaaliest kysymykset. Miltä uudelleenjako näyttää globalisoituneessa maailmassa?
- Muuttuvat Euroopan kaupungit. European Urban (Space) System, EUS – mitkä ovat Euroopan kaupunkiverkoston uudet määreet? Vanhoissa tilamalleissa ei ole enää voimaa.
- Kaupunkien ja kaupunkitilan rooli globaaliperspektiivistä - onko olemassa yhtä ainoata globaalista järjestelmää? Kaupungin asema voi muuttua nopeastikin näinä globalisuuden päivinä.

Helsingin metropolialueen tutkimusohjelma Muuttuva kaupunki kaudelle 2005–2008 on valmistunut. Se on laaja kaupunkitutkimuksen yhteishanke¹, jon-

¹Yhteishankkeeseen osallistuu kaikkiaan seitsemän tahoa: Opetusministeriö, kaksi korkeakoulua eli Helsingin yliopisto ja Teknillinen korkeakoulu, sekä neljä kaupunkia eli Helsinki, Espoo, Vantaa ja Lahti.

aktivitet, fritid, önskemål mm.). En systematisk och multidisciplinär approach till urbant leverne efterlyses. Uppmärksamheten borde inte riktas enbart till de befolkningsgrupper som behöver stöd utan även till mera välbärgat folk och deras beteende.

- Forskning om trender och mönster i städer av olika storlek
- Studier om bostadsområden och deras verkningar
- Verkningar av ekonomins förändringar i städerna
- Turism och kultur i städerna.
- Stadsforskningen borde koncentrera sig inte bara på problem utan även möjligheter, och t.ex. hjälpa upptäcka och förutse möjligheter till ekonomisk och social utveckling
- Vi behöver bättre insikter i urban konkurrenskraft, t.ex. en approach eller kunskapsram med vetenskaplig förankring
- Växelverkan genom en serie policyområden:
 - a) mellan lokalt och nationellt – städer och stater – är detta ett underforskat ämne
 - b) vad är bra i styrning av städer och stadsregioner? Forskning i offentligt policystöd.
 - c) sociala frågor. Hur ser omfördelningen ut i en globaliserad värld?
- Föränderliga europeiska städer. Vilka är de nya begreppen inom European Urban (Space) System. Gamla rumsmodeller saknar kraft idag.
- Städernas och stadsrummets betydelse i globalt perspektiv – finns det ett allmängiltigt globalt system? En stads situation kan förändras snabbt i dessa globala tider.

Forskningsprogrammet En föränderlig stad för Helsingfors metropolregion 2005-2008 har blivit färdigt. Det är ett omfattande samprojekt¹ för stads-

¹Sammanlagt sju instanser deltar i samprojektet, nämligen Undervisningsministeriet, Helsingfors universitet, Tekniska Högskolan, samt städerna Helsingfors, Esbo, Vanda och Lahtis.

ka ytimen muodostavat kaupunkitutkimusprofessorit². Yhteistyöhankkeen tavoitteena on Helsingin metropolialueen kehittämistä tukevan kaupunkitutkimuksen vakiinnuttaminen yliopistollisena tutkimus- ja koulutusalan ja Helsingin metropolialueen ja sen kaupunkien innovaatiojärjestelmän vahvistaminen Muuttuva kaupunki -tutkimusohjelmassa on määritelty metropolialueen kaupunkitutkimuksen painopistealat, jotka ovat hyvinkin yhteensopivia edellä kuvattuun ESF Urban Science Forward Look ohjelmaan alustavasti ehdotettujen tutkimusteemojen kanssa. Muuttuva kaupunki -tutkimusohjelman viisi keskeistä painoalaa ovat:

- Globalisaatio ja metropolialueen kansallinen merkitys. Kaupunkien näkökulmasta on keskeistä tutkia elinkeinoelämän rakenteita ja kilpailukykyä.
- Kaupunkien ja metropolialueen talous ja hallinta (governance). Tutkimuskohteita olisivat mm. kaupunkitalous, kaupunkien toimintaympäristön muutokset sekä metropolialueen hallinnan peruskysymykset
- Hyvinvoinnin jännitteet. Tämä on laaja tutkimusalue, jonka tutkimuskohteita ovat mm. sosiaalinen eheys ja hyvinvointi, metropolialueen monietyminen, sosiaalisten ongelmien ennaltaehkäiseminen, metropolialueen alueellinen ja sosiaalinen erilaistuminen, sekä kysymys palvelujen tuottamisesta.
- Kaupunkiympäristö ja sen suunnittelu. Tämä on myös laaja ja vaativa tutkimusalue. Keskisiä tutkimuskysymyksiä ovat: Miten voidaan suunnitella kaupunkiympäristöä sellaiseksi, että se mahdollistaa positiivista kaupunkikokemusta ja että kaupunki vastaa eri käyttäjäryhmien tarpeisiin.
- Koettu kaupunki ja kaupunkikulttuuri. Minkälaista on arkielämä kaupunkien keskuksissa ja lähiöissä. Kaupunkilaisuuden sisällöt eri kaupunkilaisryhmissä.

²Kaupunkitutkimusprofessoreja on yhdeksän, joista seitsemän Helsingin yliopistossa ja kaksi Teknillisessä korkeakoulussa.

forskning, med stadsforskningsprofessorerna² som sin kärna. Samarbetsprojektets syfte är att som en akademisk forsknings- och undervisningsgren förankra den stadsforskning som stöder Helsingfors metropolregionens utveckling och att stärka innovationssystemet i regionen och dess högskolor.

En föränderlig stad slår fast ett antal tyngdpunkter för regionens stadsforskning, som är mycket förenliga med de forskningsteman som preliminärt anförts i ovan nämnda program Urban Science Forward Look. De fem centrala forskningsområdena i En föränderlig stad är:

- Globalisering och metropolregionens nationella betydelse. Ur städernas synvinkel är det viktigt att analysera näringslivets strukturer och konkurrenskraft.
- Städernas och metropolregionens ekonomi och styrning. Analyseras skulle bl.a. stadsekonomi, förändringar i stadens verksamhetsmiljö och de grundläggande frågorna i regionens styrning.
- Spänningarna inom välfärden. Detta är ett omfattande forskningsområde, som tar fasta på bl.a. social samhörighet och välfärd, etnisk diversifiering, förebyggande av sociala problem, lokal och social differentiering i regionen, samt frågan om produktion av servicen.
- Stadsmiljön och dess planering. Även detta är ett omfattande och krävande forskningsområde. Ett viktigt spörsmål är bl.a.: hur stadsmiljön kan planeras så att den möjliggör positiva stadsupplevelser och svarar på olika användargrupperns behov.
- Upplevd stad och stadskultur. Hurdant är vardagslivet i städernas centra och förorter. Vad innebär det att bo och leva i en stad för olika befolkningsgrupper.

²Det finns nio stadsforskningsprofessorer, varav sju vid Helsingfors universitet och två vid Tekniska Högskolan.

Yhteistä näille tutkimusteemoille on metropolialueen muutosdynamiikan tunnistaminen. Lisäksi voidaan todeta, että tämä uusi metropolialueen tutkimusohjelma myös osaltaan toteuttaa ja täydentää aiemmin valmistunutta Helsingin kaupungin tutkimusohjelmaa 2004–2006 (Helsingin kaupungin tietokeskuksen Muistioita 2004:1).

Muuttuva kaupunki -tutkimusohjelma nostaa myös esille neljä kaupunkilaboratoriota eli neljä kohdealuetta, joissa on käynnissä merkittäviä kehityshankkeita ja joiden suhteen tarvitaan tutkimuksellista panostusta. Kaupunkilaboratoriot ovat: Aviapolis (Vantaa), Kumpula–Arabianranta (Helsinki), Myllypuro (Helsinki) ja Suurpelto (Espoo).

Eduskunnan tulevaisuusvaliokunta ja HIIT (Helsingin yliopiston ja Teknillisen korkeakoulun Helsinki Institute for Information Technology) järjestivät seminaarin Luovan talouden haasteista 1.6.2005, jossa puhui mm. professori Manuel Castells. Castells käsiteli Euroopan kriisiä, jonka hän näki pohjautuvan kansallisen identiteetin, sosiaalisten oikeuksien ja globalisaation välisiin jännitteisiin. Tähän perustuu hänen mielestään pelko hyvinvointivaltion menetyksestä ja työttömyydestä. Kriisin voittamisen keinoksi hän summasi: "a productive welfare state adapted to new cultural and technological conditions". Tässä on haastetta myös kaupunkitutkimukselle.

Kaupungit ovat monisyisten muutosten kourissa. Näiden muutosten tunnistaminen, ymmärtäminen ja ennakointi kysyvät tutkimustietoa, eritoten vertailevaa sellaista.

*Asta Manninen
vs. Johtaja*

Gemensamt för dessa forskningsteman är att de identifierar förändringsdynamiken i metropolregionen. Dessutom kan man konstatera att detta nya forskningsprogram för regionen även bidrar till att genomföra och komplettera det tidigare fullbordade Forskningsprogrammet för Helsingfors stad 2004–2006 (Helsingfors stads faktacentrals memorandum 2004:1).

Forskningsprogrammet En föränderlig stad lyfter fram fyra stadslaboratorier, dvs. fyra utvalda områden där betydande utvecklingsprojekt är på gång, och där det behövs en forskningsinsats. Stadslaboratorierna är Aviapolis (Vanda), Gumtåkt-Arabiastranden (Helsingfors), Kvarnbäcken (Helsingfors) och Storåker (Esbo).

Riksdagens framtidsutskott och HIIT (Helsingfors universitets och Tekniska Högskolans gemensamma Helsinki Institute for Information Technology) höll den 1.6.2005 ett seminarium om utmaningarna för en kreativ ekonomi, där bl.a. professor Manuel Castells talade. Denne dryftade krisen i Europa, som han upplevde bottnade i spänningar mellan nationell identitet, sociala rättigheter och globalisering. Detta anser han är grunden till rädslan för arbetslöshet och att välfärdsstaten skall gå förlorad. Som lösning på krisen summerade han: "a productive welfare state adapted to new cultural and technological conditions". En utmaning även för stadsforskningen!

Städerna genomgår många slags förändringar idag. För att kunna identifiera, förstå och förutse dem behövs det forskningsrön, i synnerhet jämförande sådana.

*Asta Manninen
stf. direktör*

Kuntien valtionosuuksien kohdentamisen vaikeus

Svårigheten att fördela statsandelarna

Heikki Helin & Markku Lankinen

Artikkelissa tarkastellaan Vantaan, Tampereen ja Turun saamien valtionosuuksien erojen taustoja sekä pohdiskellaan pääkaupunkiseudun valtionosuuksiin liittyviä ongelmia. Tarkastelu perustuu vuoden 2003 lukuihin. Kuntien palvelutuotannon kustannukset ovat sitä suuremmat, mitä kehittyneempi niiden kustannuslaskenta on. Kaupunkien kustannuksia lisää mm. maahanmuuttajien määrä. Nykyinen valtionosuusjärjestelmä ei ota niitä lainkaan huomioon.

Taustaa

Kaupunkien vuoden 2004 tilinpäätösten valmistumisen aikaan keskusteltiin Vantaan talousongelmista. Vantaan kaupunginjohtaja Juhani Paajanen totesi valtionosuusjärjestelmän kohtelevan Vantaata väärin. Jos Vantaa saisi sen, minkä esimerkiksi Turku tai Tampere saa, niin Vantaan tulos olisi Paajasen mukaan positiivinen (HS 20.3.2005). Myös Vantaan kaupunginhallituksen puheenjohtaja Tapani Mäkinen syytti Vantaan talousvaikeuksien syyt eduskunnan ja valtioneuvoston vastuulle ihmetellen, että valtio antaa Turulle 160 miljoonaa euroa ja Tampereelle 120 miljoonaa euroa enemmän rahaa kuin Vantaalle" (HS 30.3.2005).

Helsingin Sanomat totesi pääkirjoituksessaan Vantaan saavan valtiolta tukea esimerkiksi Turku ja

Artikeln granskar på ett grovt plan bakgrunden till skillnaderna mellan de statsandelar Vanda, Tammerfors och Åbo får. Vi dryftar också problem med de statsandelar som Huvudstadsregionens kommuner får. Talen gäller året 2003. Kostnaderna för kommunernas serviceproduktion är desto större ju mera utvecklad deras kostnads-kalkylering är. Städernas kostnader ökas bl.a. av antalet invandrare. Nuvarande statsandelssystem beaktar inte alls detta.

Bakgrund

Då städernas bokslut för år 2004 blev färdiga pratades det om Vandas ekonomiska bekymmer. Stadens direktör Juhani Paajanen konstaterade att statsandelssystemet var orättvist mot Vanda. Om Vanda fick lika mycket som t.ex. Åbo eller Tammerfors får, skulle Vandas resultaträkning visa på plus (dagstidningen Helsingin Sanomat 20.3.2005). Även Tapani Mäkinen, ordförande för Vanda stadsstyrelse, sköt skulden för stadens ekonomiska svårigheter på Riksdagen och Statsrådet och förundrade sig över att staten ger 160 miljoner euro mera åt Åbo och 120 miljoner euro mera åt Tammerfors än åt Vanda (HS 20.3.2005).

I en ledare i Helsingin Sanomat konstaterades ytterligare att Vandas ekonomi var sämre än både Åbos

Vantaata vähemmän, vaikka molempien kaupunkien tilinpäätökset ovat selvästi Vantaata parempia (HS 11.4.2005).

Vuonna 2003 Vantaan valtionosuudet olivat 40, Tampereen 120 ja Turun 170 miljoonaa euroa. Vantaa sai siis Tampereeseen verrattuna 80 ja Turkuun verrattuna 130 miljoonaa euroa vähemmän valtionosuuksia. Osalle erosta löytyy luonnollinen selitys. Valtionosuuksien suuruudella ja tilinpäätösten heikkoudella ei kuitenkaan ole mitään suoraa yhteyttä, kuten Helsingin Sanomien pääkirjoituksessa oletetaan. Kuntien valtionosuuksien vertailussa voidaan tehdä nopeita johtopäätöksiä, jotka yleensä kuitenkin ovat vääriä toimintojen organisoinnin erilaisuuden takia.

Ammatillinen koulutus ja verotulotasaus

Suurista kaupungeista eniten asukasta kohti valtionosuuksia saa Pori. Sen omassa organisaatiossa on koko Satakunnan ammatillinen koulutus ja ammattikorkeakoulu. Lahdessa, jossa valitellaan myös valtionosuuksien vähyyttä, näistä toiminnoista vastaa koko maakunnan kattava koulutus konserni.

Paljon Vantaan valtionosuuksien erosta Tampereeseen ja Turkuun verrattuna selittyy ammatillisen koulutuksen organisoinnilla. Vantaalla oli vuonna 2003 ammatillisen koulutuksen ja ammattikorkeakoulun kustannukset 22 miljoonaa euroa, kun ne Tampereella olivat 67,5 ja Turussa 96,6 miljoonaa euroa.

Vantaalaisten tulot ovat suuremmat kuin tampereelaisten ja turkulaisten. Tästä johtuen Vantaa joutui "maksamaan" verotulotasauksista 57,2, Tampere 39,4 ja Turku 27 miljoonaa euroa. Virallisen terminologia mukaan kyse on valtionosuuksia tasaavasta vähenyksestä.

Kun poistetaan verotulotasaus ja ammatillisen koulutuksen valtionosuudet laskemasta, eroksi jää Tampereeseen verrattuna 17 ja Turkuun verrattuna 26 miljoonaa euroa.

och Tammerfors, att vardera hade ett klart bättre bokslut än Vanda (HS 11.4.2005).

År 2003 uppgick Vandas statsandelar till 40 miljoner euro, mot 120 miljoner för Tammerfors och 170 miljoner för Åbo. Vanda fick alltså 80 miljoner mindre i statsandelar än Tammerfors och 130 miljoner mindre än Åbo. En del av skillnaden har en naturlig förklaring. Men statsandelarnas storlek och bokslutens svaghet har inget direkt samband, såsom man antar i Helsingin Sanomats ledare. Jämförelser av blotta siffror kan leda till snabba slutsatser, som vanligtvis dock är felaktiga beroende på att olika kommuner har organiserat sina funktioner på olika sätt.

Yrkesutbildning och skatteinkomstutjämning

Bland de största städerna i Finland får Björneborg mest statsandelar per capita. Stadens organisation innehåller nämligen yrkesutbildningen, inklusive en yrkeshögskola, för hela landskapet, dvs. Satakunda. I Lahtis, som också klagat över små statsandelar, sköts dessa funktioner av en landskapsomfattande utbildningskoncern.

En stor del av skillnaden i statsandelar mellan Vanda och Åbo+Tammerfors beror på yrkesutbildningens organisation. I Vanda kostade yrkesutbildnings- och yrkeshögskolväsendet 22 miljoner euro år 2003, men hela 67,5 miljoner i Tammerfors och 96,6 miljoner i Åbo.

Vandaborna har högre inkomster än tammerfors- och åboborna. Därför måste Vanda punga ut med 57,2 miljoner i skatteinkomstutjämning, mot bara 39,4 miljoner i Tammerfors och 27 miljoner i Åbo. Enligt den officiella terminologin är det fråga om ett avdrag som utjämnar statsandelarna.

Om vi ur vår kalkyl eliminerar skatteinkomstutjämnings- och statsandelarna för yrkesutbildningen, blir skillnaden gentemot Tammerfors 17 miljoner och Åbo 26 miljoner euro.

Sosiaali- ja terveydenhuollossa pääkaupunkiseutu katveessa

Sosiaali- ja terveydenhuollon valtionosuusjärjestelmän vuoden 2003 laskennallisten kustannusten ja toteutuneiden nettokustannusten ero oli miinusmerkkinen Vantaalla 99, Tampereella 32 ja Turussa 25 miljoonaa euroa. Taulukossa 1 on esitetty kaikkien 16 suurimman kaupungin vastaavat luvut. Helsingin ero on peräti -414 miljoonaa euroa. Jos toteutumattomana käytettäisiin käyttökustannuksia, olisi Helsingin ero yli 200 miljoonaa euroa suurempi. Ero on kasvanut vuodesta 2000 (Helin 2002).

Nettokustannusten poikkeamat laskennallisista kustannuksista asukaslukuun suhteutettuina ovat suurimmat pääkaupunkiseudulla. Pääkaupunkiseudun lisäksi eroja oli monissa Lapin kunnissa tai muutoin harvaan asutuissa kunnissa. Molemmissa kuntatyypeissä on siten tekijöitä, joita järjestelmä ei ota huomioon tai kustannukset ovat muutoin korkeat.

Kuntien palvelutuotannon kustannukset ovat sitä suuremmat, mitä kehittyneempi niiden kustannus-

Huvudstadsregionen i skymundan inom social- och hälsovård

År 2003 överskred de bokslutsenliga nettokostnaderna inom statsandelssystemet för social- och hälsovården de modellestimerade med 99 miljoner i Vanda, 32 miljoner i Tammerfors och 25 miljoner euro i Åbo. Motsvarande tal för de 16 största städerna i Finland finns i tabell 1. I Helsingfors var detta underskott rentav 414 miljoner. Om man som bokslutsenliga kostnader använde driftskostnaderna skulle det vara ännu 200 miljoner större för Helsingfors. Skillnaden har vuxit sedan år 2000 (Helin 2002).

Avvikelsen per capita i nettokostnader från de modellestimerade kostnaderna är störst i Huvudstadsregionen. Men även i många kommuner i Lappland och andra glesbygder förekom avvikelser. Så i vardera typen av kommun finns det faktorer som systemet inte beaktar eller för vilka kostnaderna annars bara är höga.

Kostnaderna för kommunernas serviceproduktion är desto högre ju mera utvecklad deras kostnadsbe-

Taulukko 1. 16 suurimman kaupungin sosiaali- ja terveydenhuollon valtionosuusjärjestelmän laskennalliset kustannukset ja toteutuneet nettokustannukset 2003

Tabell 1. De modellestimerade och de bokslutsenliga nettokostnaderna för social- och hälsovård i de 16 största städerna i Finland

	Laskennalliset kustannukset Modellestimerade kostnader	Toteutuneet nettokustannukset Bokslutsenliga kostnader	Ero milj.e Skillnad milj.e	Ero e/as. Per inv.
Helsinki Helsingfors	1 103,5	1 517,5	-414,0	-740
Espoo Esbo	386,0	483,9	-97,9	-437
Tampere Tammerfors	402,0	434,1	-32,1	-160
Vantaa Vanda	316,8	415,9	-99,2	-539
Turku Åbo	370,0	395,5	-25,5	-146
Oulu	244,2	263,7	-19,5	-155
Lahti	206,4	215,0	-8,5	-87
Kuopio	182,0	184,9	-2,9	-33
Jyväskylä	160,7	177,3	-16,6	-201
Pori	165,4	156,0	9,3	122
Lappeenranta	121,8	123,6	-1,8	-30
Vaasa	118,7	133,7	-15,0	-263
Kotka	120,7	124,5	-3,8	-69
Joensuu	105,4	104,3	1,1	21
Hämeenlinna	101,3	99,3	2,0	43
Mikkeli	97,2	97,9	-0,8	-16

Toteutuneet kustannukset eivät ole täysin vertailukelpoiset valtionosuusjärjestelmän laskennallisten kustannusten kanssa. - De bokslutsenliga kostnaderna är inte helt jämförbara med dem som estimerats enligt statsandelssystemets modell

laskenta on. Erityisesti tilahallinnon kustannukset vaihtelevat kunnittain. Vaikka pääkaupunkiseudun kuntien kustannuksissa onkin hieman kustannuslaskennan tehokkuuden tuomaa lisää, ei se selitä koko eroa. Suurten kaupunkien palvelukustannusten tarkastelussa todettiin, että Helsingissä suurtuotannon edut ovat muuttuneet lisäkustannuksiksi. Kaupunki onkin onnistunut karsimaan menojaan samaan aikaan kun muiden kaupunkien kustannukset ovat kasvaneet voimakkaasti. (Helin 2005).

Pääkaupunkiseudun kohdalla kyse saattaa olla erilaisista suurkaupunkiympäristöön liittyvistä tekijöistä, joita ei ole huomioitu laskennallisissa kustannuksissa.

Erojen taustojen pohdintaa

Yli 65-vuotiaiden kustannukset ovat sitä suuremmat, mitä suurempi osa väestöstä kuuluu tähän ikäryhmään. Tilastokeskuksen tilastosta ei ole mahdollista saada sosiaali- ja terveydenhuollon yli 65-vuotiaiden kustannuksia. Viisikkokaupungit ovat selvittäneet kustannukset. Erot laskennallisten ja toteutuneiden kustannusten välillä ovat samansuuntaiset kaikissa kaupungeissa.

Helsingin sosiaali- ja terveydenhuollon 414 miljoonan euron erosta yli 65-vuotiaiden osuus on 124 miljoonaa euroa. Vantaalla 99 miljoonan erosta 19 miljoonaa kohdistuu tähän ikäluokkaan ja Espoon 97 miljoonan euron erosta 16 miljoonaa euroa. Suurin osa erosta johtuu siis muista sosiaali- ja terveydenhuollon toiminnoista.

Näyttää siltä, että lasten päivähoidon työssäkäyntikerroin ei ehkä erottele suuria kaupunkeja riittävästi keskenään, vaikka se erottaisikin ns. syvän maaseudun ja kaupunkimaiset kunnat (kuvio 1). Vuonna 2003 lasten päivähoidon toteutuneet kustannukset euroina 0–6-vuotiasta kohden olivat laskennallisia kustannuksia suuremmat neljäsosassa kuntia. Euroissa mitaten suurimmat ero olivat Helsingissä 48, Esboossa 29 ja Vantaalla 13 miljoonaa euroa.

räkning är. I synnerhet förvaltningen av kommunens lokaler varierar från kommun till kommun. Trots att kostnaderna i Huvudstadsregionen innehåller ett litet extra på grund av kostnadsberäkningens effektivitet, förklarar det inte hela skillnaden. En analys av de stora städernas servicekostnader kom fram till att fördelarna med stora volymer hade förvandlats till extra kostnader i Helsingfors. Men nu har staden lyckats gallra i utgifterna samtidigt som kostnaderna ökat starkt i övriga kommuner (Helin 2005).

I Huvudstadsregionens fall kan det vara fråga om att olika faktorer som är typiska för storstadsmiljöer inte beaktats inom de modellestimerade kostnaderna.

Om bakgrunden till skillnaderna

Kostnaderna för äldreomsorgen är desto större, ju större del av befolkningen som fyllt 65. Statistikcentralens statistik får inte skilt fram social- och hälsovårdens kostnader för över 65-åringar. De fem största städerna har däremot gjort denna beräkning. Skillnaderna mellan modellestimerade och bokslutsenliga kostnader är likartade i alla fem städer.

Av den 414 miljoner stora skillnaden i social- och hälsovården i Helsingfors beror 124 miljoner på över 65-åringarna. I Vanda står denna åldersklass för 19 av de 99 miljonerna, och i Esbo 16 av de 97 miljonerna. Så största delen av skillnaderna beror på andra funktioner inom social- och hälsovården än äldreomsorgen.

En annan faktor är dagvården. Det verkar som om koefficienten för förvärsarbete bland småbarnsföräldrar inte i tillräcklig mån särskiljer de stora städerna sinsemellan, trots att den gör skillnad på typiska landsorts- resp. stadskommuner (Figur 1). År 2003 var de bokslutsenliga kostnaderna per 0–6-åring för barndagvård högre än de modellestimerade i en fjärdedel av kommunerna. Absolut sett var skillnaden störst i Helsingfors med 48, Esbo 29 och Vanda med 13 miljoner euro. I Åbo var skillnaden 1,8 miljoner. I

Taulukko 2. Viisikkokuntien yli 65-vuotiaiden sosiaali- ja terveydenhuollon laskennalliset ja toteutuneet kustannukset 2003 (milj.e)

Tabell 2. De fem största städernas modellestimerade och bokslutsenliga kostnader för social- och hälsovård för över 65-åringar år 2003

	Laskennallinen Modellestimerade	Toteutunut Bokslutsenlig	Ero Skillnad
Helsinki Helsingfors	365,4	489,5	-124,1
Espoo Esbo	80,1	96,2	-16,1
Tampere Tammerfors	133,7	156,9	-23,2
Vantaa Vanda	59,9	79,5	-19,6
Turku Åbo	137,8	150,4	-12,6

Turun ero oli 1,8 miljoonaa euroa. Tampereella laskennalliset kustannukset olivat toteutuneita nettokustannuksia suuremmat 2,4 miljoonaa euroa (kuvio 1).

Sosiaalihuollossa on ilmeisesti eräitä sellaisia suurkaupungille ominaisia tekijöitä, jotka lisäävät kaupunkilaisen riskiä joutua turvautumaan yhteiskunnan tukeen ja siten kunnan sosiaalitoimen palvelujen tarvetta. Tällainen on esimerkiksi vuokralla asuvien prosentuaalinen osuus. Niiden suuruudella on jonkinlainen tilastollinenkin yhteys laskennallisten ja toteutuneiden kustannusten eroon euroina asukasta kohti (kuvio 2). Vastaavanlaisia ns. suurkaupunkitekijöitä on mahdollisesti muitakin.

Pääkaupunkiseudulla palvelujen tarve saattaa olla muita suurempi. Siihen viittaa se, että palvelututkimuksissa on todettu, että ne joilla on jo hyvät palvelut, ovat kaikkein vaativimpia.

Kustannuksia lisää myös maahanmuuttajien määrä. Niitä ei nykyinen valtionosuusjärjestelmä ole ottanut lainkaan huomioon. Maahanmuuttajia on erityisesti Helsingissä, Vantaalla ja Turussa.

Yhteenveto

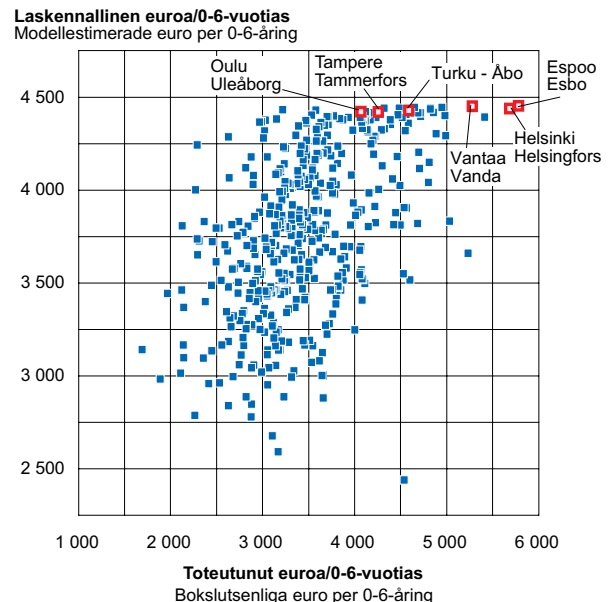
Tämä karkea tarkastelu on osoittanut, että Vantaa ei siis poikkea valtionosuuksien suhteen Helsingistä ja Espoosta. Vantaan valtionosuuksien erot Turkuun ja Tampereeseen johtuvat paljolti toimintojen erilaisesta organisoinnista (ammattillinen koulutus) ja vantaalaisten näitä kaupunkeja korkeammasta tulopohjasta (verotulotasaus). Sosiaali- ja terveydenhuollon las-

Tammerfors var däremot de bokslutsenliga kostnaderna 2,4 miljoner lägre än de modellestimerade (Figur 1).

Inom socialvården finns det tydligen en del sådana typiska storstadsfaktorer som ökar invånarnas risk för beroende av samhälleligt stöd och därmed deras sannolikhet att bli kund hos socialväsendet. Andelen personer som bor på hyra är en dylik faktor.

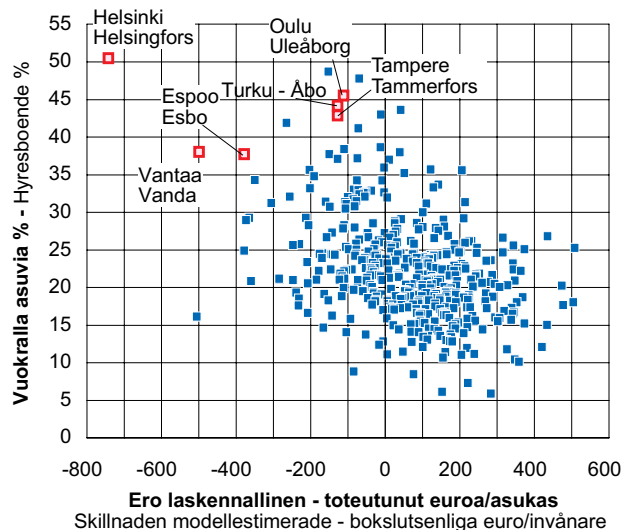
Kuvio 1. Lasten päivähoiton laskennalliset ja toteutuneet kustannukset euroa/0-6 vuotias 2003

Figur 1. Kommunernas modellestimerade och bokslutsenliga kostnader (euro per 0-6-åring) för barndagvård år 2003

Kuvio 2. Sosiaali- ja terveydenhuollon laskennallisten ja toteutuneiden nettokustannusten ero 2003 euroa asukas ja vuokralla asuvien % osuus

Figur 2. Skillnaden mellan modellestimerade och bokslutsenliga nettokostnader för social- och hälsovård år 2003 (euro/invånare), samt andelen invånare som bor på hyra

kennallisten ja toteutuneiden kustannusten ero on Tampereella ja Turuissa Vantaata pienempi, siksi että tuottavat palvelunsa pääkaupunkiseutua halvemmalla.

Valtiosuusjärjestelmä ei kuitenkaan ota huomioon erilaisia suurkaupunkeihin liittyviä piirteitä, joista johtuen kaupunkilaiset joutuvat turvautumaan kaupungin palveluihin muita herkemmin. Nämä tekijät lisäävät suurkaupunkien kustannuksia.

Den har ett visst statistiskt samband med skillnaden per capita i modellestimerade och bokslutsenliga kostnader (Figur 2). Möjligen finns det även andra dylika s.k. storstadsfaktorer.

I Huvudstadsregionen kan behovet av service vara större än annanstans. På detta tyder till exempel det faktum att olika enkäter om service har visat att de klienter som redan får fin service är de allra kräsnaste.

Kostnaderna ökas också av antalet invandrare. Dem tar det nuvarande statsandelssystemet inte alls i betraktande. Invandrare finns det särskilt mycket av i Helsingfors, Vanda och Åbo.

Sammandrag

Denna grova analys har visat att Vanda inte beträffande statsandelar avviker från Helsingfors och Esbo. Skillnaderna i statsandelar mellan å ena sidan Vanda och å andra sidan Åbo och Tammerfors beror i hög grad på olika organisering av yrkesutbildningen och på att vandaborna har högre inkomster (skatteinkomstutjämningen). Åbo och Tammerfors har mindre skillnad än Vanda mellan modellestimerade och bokslutsenliga utgifter för social- och hälsovården, och det beror på att de två förstnämnda producerar sin service billigare än i Huvudstadsregionen.

Men statsandelssystemet beaktar inte en del typiska storstadsfenomen, som gör att invånarna har ökad risk att måsta ty sig till stadens service. Dessa faktorer ökar storstädernas kostnader.

Lähteet | Källor

Helin Heikki (2002). Kallis Helsinki. Helsingin kaupungin tietokeskuksen tutkimuksia 2002:1.

Helin Heikki (2005). Helsinki kiristi vyötään. Suurten kaupunkien palvelukustannukset 2003. Helsingin kaupungin tietokeskuksen tutkimuksia 2005:1.

Kumpulainen Aila (2004). Viiden suurimman kaupungin vanhusien sosiaali- ja terveystalvelujen ja kustannusten vertailu. Vanhuspalvelujen viisikko-työryhmä 22.11.2004.

Sosiaali- ja terveydenhuollon vuoden 2003 valtiosuuslaskelmat.

Tilastokeskus, Vuoden 2003 talous- ja toimintatilastot.

Kaupunkiohjelma seudullisen kehittämisen keinona

Stadsprogram – ett sätt att utveckla regioner

Marko Karvinen

Kuvaan artikkelissa pääkaupunkiseudun kaupunkiohjelman 2002–2004 laatimista, toteutusta ja ohjelmallisen kehittämisen haasteita suurten kaupunkien toimintaympäristössä. Tarkastelen kaupunkiohjelmaa osana kansallista ja seudullista alueellista kehittämistä. Hahmotan ulkoisen toimintaympäristön haasteisiin vastaavien projektien ja ohjelmien suhdetta kaupunkien ohjausjärjestelmiin. Arvioin pääkaupunkiseudun lisääntyneen seudullisen yhteistyön tuomia kehittämistarpeita. Ohjelmallisen alueellisen kehittämisen kokemukset herättävät tutkimuskysymyksiä hallinnon ja hallinnan suhteesta hallintotieteelliselle sekä organisaatioiden ja johtamisen tutkimukselle. Tekstissä esitetyt näkemykset perustuvat kirjoittajan kokemuksiin ja havaintoihin ohjelmallisesta kehittämisestä pääkaupunkiseudulla.

I denna artikel beskriver jag Stadsprogrammets för Huvudstadsregionen 2002–2004 uppgörande, genomföring och programmatiska utvecklings utmaningar inom de stora städernas verksamhetsomgivning. Jag granskar stadsprogrammet som en del av det nationella och regionala områdesutvecklandet. Jag skisserar upp förhållandet mellan stadens styrsystem och de projekt och program som svarar på utmaningarna i den yttre verksamhetsomgivningen. Jag bedömer de utvecklingsbehov som följt av Huvudstadsregionens ökade regionala samarbete. Det programmatiska regionala utvecklandets erfarenheter väcker forskningsfrågor om förvaltningens och förvaltandets förhållande till den förvaltningsvetenskapliga forskningen och forskningen om organisationerna och styrningen. De uppfattningar som läggs fram i texten bygger på skribentens erfarenheter och iakttagelser av programmatiskt utvecklande i Huvudstadsregionen.

Lisätiedot: | Mera information:

Pääkaupunkiseudun kaupunkiohjelma, organisointi ja hankkeet: www.pkskaupunkiohjelma.fi |
Stadsprogrammet för Huvudstadsregionen, organisation och projekt: www.pkskaupunkiohjelma.fi

Pääkaupunkiseudun neuvottelukunnan toiminta, organisointi ja asiakirjat: www.hel.fi/pks-neuvottelukunta |
Delegationens för Huvudstadsregionen verksamhet, organisation och dokument: www.hel.fi/pks-neuvottelukunta

Kaupunkiohjelman tausta ja laatiminen

Pääkaupunkiseudun kaupunkiohjelman tausta ajoittuu vuoteen 2000 ja tuolloin käynnissä olleeseen kansainväliseen kaupunkipoliittiseen keskusteluun ja kansalliseen alueelliseen kehittämiseen. Kaupunkiohjelman käynnisti pääkaupunkiseudun kaupunginjohtajien yhteistyökokous, jonka osallistajat ovat Helsingin, Espoon, Vantaan ja Kauniaisten kaupunginjohtajat, YTV:n yhteistyöjohtaja ja Uudenmaan liiton maakuntajohtaja. Yhteistyökokous kokoontuu 8-10 kertaa vuodessa käsittelemään seudun ajankohtaisia strategisia aiheita, sovittamaan yhteen kaupunkien linjauksia ja käynnistämään yhteisiä toimenpiteitä. Vuosituhannen vaihteen ajankohtaisia kaupunginjohtajien yhteistyön aiheita olivat mm. asumiseen liittyvä yhteistoiminta-asiakirja valtion kanssa sekä Helsinki klubin toiminta yhteisten toimintastrategioiden kehittämiseksi (Pääkaupunkiseudun kaupunginjohtajien yhteistyö 2000 ja 2002). Vuonna 2001 tehdyssä pääkaupunkiseudun yhteistyökartoituksessa esitellään lähes sata seudun yhteistyötoimenpidettä (Pääkaupunkiseudun kaupunkien yhteistyökartoitus 2002).

Vuoden 2000 aikana kansallisessa alueellisessa kehittämisessä otettiin uusi askel sisäministeriön valmistellessa uutta kehittämisohjelmaa. Valtioneuvosto teki päätöksen aluekeskusohjelmaksi nimetyn ohjelman käynnistämisestä vuoden 2000 lopulla niin, että Helsingin seutu ei kuulunut ohjelma-alueeseen. Pääkaupunkiseudulla puolestaan oli tehty pitkäjänteistä kaupunkipoliittista kehittämistyötä (mm. URBAN, kaupunkiohjelma 1990-luvun lopulla) ja seurattu eurooppalaista kaupunkipoliittista keskustelua sekä lisätty osallistumista kansainväliseen toimintaan (Lahdensuo 2004). Näin suurkaupunkipoliittisen kaupunkiohjelman laatiminen alkoi lokakuussa 2000.

Pääkaupunkiseudun kaupunkiohjelman asemaa alueellisen kehittämisen kentällä voidaan hahmottaa

Stadsprogrammets bakgrund och uppgörande

Bakgrunden till Stadsprogrammet för Huvudstadsregionen går tillbaka till år 2000 och den då pågående stadspolitiska debatten och nationella regionala utvecklandet. Stadsprogrammet inleddes med ett samarbetsmöte mellan stadsdirektörerna i Huvudstadsregionen, SAD:s samarbetsdirektör och landskapsdirektören för Nylands förbund. Samarbetsmötet sammanträder 8–10 gånger per år för att behandla regionens strategiska teman, sammanjämka städernas linjedragningar och inleda gemensamma åtgärder. Bland de aktuella temana för stadsdirektörernas samarbete kring millennieskiftet fanns bl.a. ett samarbetsdokument om boende med staten samt Helsingforsklubbens verksamhet för utvecklande av gemensamma verksamhetsstrategier ((Pääkaupunkiseudun kaupunginjohtajien yhteistyö 2000 ja 2002). I den samarbetskartläggning som gjordes år 2001 presenteras nästan hundra samarbetsåtgärder för regionen (Pääkaupunkiseudun kaupunkien yhteistyökartoitus 2002).

År 2000 tog man inom det nationella regionala utvecklandet ett nytt steg medan Inrikesministeriet beredde sitt nya utvecklingsprogram. Statsrådet fattade beslut om startande av ett regioncentrumprogram i slutet av år 2000 sålunda, att Helsingforsregionen inte hörde till programområdet. I Huvudstadsregionen hade man för sin del gjort långsiktigt stadspolitiskt utvecklingsarbete (bl.a. URBAN, ett stadsprogram i slutet av 1990-talet) och följt den europeiska stadspolitiska debatten samt ökat deltagandet i internationell verksamhet (Lahdensuo 2004). Så började uppgörandet av det storstadspolitiska stadsprogrammet i oktober 2000.

Stadsprogrammets för Huvudstadsregionen ställning inom det regionala utvecklandets fält kan gestaltas med tre dimensioner. På det politiska planet förverkligade det regeringsprogrammets omnäm-

kolmella ulottuvuudella. Poliittisella tasolla se toteutti hallitusohjelman mainintaa pääkaupunkiseudun kehittämisen erityismenettelyistä. Lainsäädännön kannalta kyse oli alueiden kehittämislain piiriin kuuluvas- ta toimenpiteestä, jota rahoitetaan maakunnan ke- hittämisrahalla. Paikallisesti kyse oli kaupunkiseudun haasteista ja vahvuuksista lähtevästä alueellisesta kehittämisestä ja eurooppalaisten kaupunkipoliitiikan toteuttamisen keinojen soveltamisesta suomalaisiin suurkaupunkiolosuhteisiin.

Alueiden kehittämisen linjauksen suhteen kau- punkiohjelmanprosessin aikana tapahtui lainmuutos. Vuonna 1993 säädetty laki alueiden kehittämisestä (1993/1135) korvattiin vuoden 2002 alueiden kehit- tämislailla (2002/602). Uuden lain ensisijainen tavoite on alueiden kilpailukyvyyn kehittäminen osaami- seen perustuvalla taloudellisella kasvulla. Edeltäneen lain ensisijainen tavoite oli alueiden omaehtoinen ke- hittäminen ja tasapainoinen alueellinen kehitys.

Kaupunkiohjelman strateginen osuus laadittiin talvella 2000–2001 kaupunginjohtajien asettaman työryhmän johdolla (Osaaminen ja osallisuus 2001). Tällöin tehtiin Helsingin suurkaupunkiseudun kau- punkipoliittisten haasteiden analyysi käytettävissä olevan tutkimustiedon ja kaupunkipoliittisten koke- musten perusteella. Ohjelma taustoitettiin kansalli- sen alueellisen kehittämisen ja eurooppalaisen kau- punkipoliittisen keskustelun näkökulmista. Suur- kaupungin kehittämisen haasteiden määrittelyssä käytettiin kotimaisia ja ulkomaisia arvioita ajankoh- dan vaikuttavista trendeistä. Strategiset linjaukset määriteltiin osapuolten voimassa olevia strategioita toteuttavaksi. Helsingin seudulle määriteltiin kym- menen kaupunkipoliitiikan haastetta, joista kaupun- kiohjelman päähaasteet tiivistettiin kahteen:

- Osaamisen vahvistaminen ja seudun innovaa- tiokyvyyn kehittäminen
- Osallisuuden lisääminen ja sosiaalisen eheyden turvaaminen

nande av speciella tillvägagångssätt för Huvudstads- regionen. Ur lagstiftningens synpunkt handlade det om en åtgärd som föll inom lagstiftningen om utveck- lande av regioner och därför finansieras med medel för utvecklande av landskapet. Lokalt handlade det om regionalt utvecklande utgående från stadsregio- nens utmaningar och starka sidor och om tillämpande på finländska storstadsförhållanden av medlen för förverkligandet av en europeisk stadspolitik.

Beträffande linjedragningen för utvecklandet av regioner skedde en lagändring under stadsprogram- sprocessen. Den lag (1993/1135) som stiftats om ut- vecklande av regioner ersattes med en ny (2002/602). Den nya lagens främsta syfte är att ut- veckla regionernas konkurrenskraft med hjälp av kunskapsbaserad tillväxt. Den föregående lagens huvudsyfte hade varit att utveckla regionerna på de- ras egna villkor och uppnå balanserad regional ut- veckling.

Stadsprogrammets strategiska del uppgjordes vintern 2000–2001 under ledning av en arbetsgrupp tillsatt av stadsdirektören (Osaaminen ja osallisuus 2001). Då gjordes utgående från tillgängliga forsk- ningsrön och stadspolitisk erfarenhet en analys av Helsingfors storstadsregions utmaningar. Program- met inramades ur nationell regionutvecklings och eu- ropeisk stadspolitisk debatts synvinklar. Vid definie- randet av utmaningarna för en storstads utveckling anlidades inhemska och utländska bedömningar av de trender som rådde vid tidpunkten. De strategiska linjedragningarna definierades för att förverkliga de inblandade parternas gällande strategier. För Hel- singforsregionen definierades tio stadspolitiska ut- maningar, varav stadsprogrammets huvudsakliga ut- maningar komprimerades i två:

- Stärkande av kunnandet och utvecklande av re- gionens innovationsförmåga
- Ökande av delaktigheten och trygghet av den sociala kohesionen

Ohjelmallinen työtapa mahdollistaa kehittämisluonteisten toimenpiteiden toteuttamisen, antaa tilaa innovatiivisuudelle ja oli useille osapuolille tuttu toiminnan organisoimisen muoto. EU-jäsenyyden myötä kaikissa kaupungeissa ja muiden osapuolten taholla on totuttu politiikan toteuttamiseen ohjelmien avulla niin, että käytännön toimenpiteet on organisoitu erillisrahoitetuiksi hankkeiksi. Käytännön toimenpiteiden organisoimiseksi muotoiltiin kolme toimintalinjaa:

- Huippuosaamisen ja monipuolisen tietopääoman vahvistaminen
- Oppiva kaupunkiseutu – kaupunkilaisten yksilöllisen osaamisen vahvistaminen yhteisöllisin keinoin
- Osallisuuden ja sosiaalisen eheyden vahvistaminen

Syksyllä 2001 toteutettiin ohjelman hankkeistaminen vuorovaikutteisena yhteissuunnitteluna yhteistyössä eri kumppaneiden kanssa. Ensisijaisena tavoitteena oli innovatiivisten, ohjelmassa määriteltyihin seudun haasteisiin vastaavien hankeideoiden löytäminen. Hankkeistaminen organisoitiin kolmeen toimintalinjaan jaetuissa työryhmissä, joissa oli edustajia pääkaupunkiseudun eri virastoista, yliopistoista, ammattikorkeakouluista, järjestöistä ja yrityksistä. Hankepaketti valmistui joulukuuksi 2001 ja kaupunkiohjelma vuosille 2002–2004 hyväksyttiin kaupunginjohtajien kokouksessa huhtikuussa 2002 (Pääkaupunkiseudun kaupunkiohjelma 2002).

Ohjelman toteutus ja tulokset

Kaupunkiohjelma sisälsi keväällä 2002 16 hanketta. Kaikkiaan ohjelmakauden aikana hankesalkussa on ollut 21 hanketta. Kaupunkiohjelmarahoituksella toteutettiin 18 hanketta. Kaksi hanketta ei käynnistynyt: yksi hankeidean kehittymättömyyden vuoksi, toinen Helsingin kaupungin säästöohjelman tiukan budjettiraamin vuoksi. Yksi hanke oli tiedonvaihtoon liittyvä EU-hanke, johon ei käytetty kaupunkiohjel-

Ett programmatiskt arbetssätt möjliggör ett utvecklingsorienterat förverkligande av åtgärderna, ger rum åt innovation och är en bekant verksamhetsorganisationsform för många parter. I och med EU-medlemskapet har man i alla städer och bland övriga parter vant sig vid att förverkliga politik

med hjälp av program på så vis att de praktiska åtgärderna organiserats som särfinansierade projekt. För att organisera de praktiska åtgärderna drogs tre verksamhetslinjer upp:

- Stärka avancerat kunnande och mångsidigt kunskapskapital
- En lärtaktigt stadsregion – att stärka stadsbornas individuella kunnande genom samhällliga metoder
- Stärka delaktighet och social kohesion

Hösten 2001 genomfördes programmets projektering under ömsesidig samplanering i samarbete med olika partners. Det första målet var att hitta innovativa projektidéer som svarar på de utmaningar programmet definierar. Projekteringen organiserades i arbetsgrupper indelade i tre verksamhetslinjer, med representanter för olika ämbetsverk, universiteten, yrkeshögskolorna, föreningslivet och företagen i Huvudstadsregionen. Projektpaketet blev färdigt till december 2001, och ett stadsprogram för åren 2002–2004 godkändes vid ett stadsdirektörmöte i april 2002 (Stadsprogrammet för Huvudstadsregionen 2002).

Programmets genomförande och resultat

Våren 2002 upptog stadsprogrammet 16 projekt. Sammanlagt har projektportföljen innehållit 21 projekt under programperioden. 18 projekt genomfördes med stadsprogramfinansieringen. Två projekt kom inte igång: ett för att projektidén var utvecklad, det andra på grund av den snäva budgetramen i Helsingfors stads sparprogram. Ett projekt var ett in-

man rahoitusta. Seuraavassa tekstissä on yleisellä tasolla kuvattu ohjelman toimenpiteistä ja tuloksista.

Toimintalinjan 1 tavoitteena oli huippuosaamisen ja monipuolisen tietopääoman vahvistaminen. Toimintalinjan toteutuksesta vastasi Culminatum Oy. Tieteen kaksoiskaupunki Helsinki–Tallinna -hankkeessa kartoitettiin yhteistyömahdollisuuksia teknillisen korkeakoulun ja Tallinnan teknillisen yliopiston sekä Helsingin yliopiston ja Tallinnan sairaaloiden välillä. Erillisessä Interreg-hankkeessa korkean teknologian liiketoiminnan yrityksille ja tutkimusorganisaatioille järjestettiin verkottumistapahtumia ja vahvistettiin yrityshautomoiden välistä yhteistyötä. Helsingin seudun osaamisen maankäyttöstrategia vaihe II julkaistiin raporttina "Luova kampusverkosto". Uudenmaan osaamisintensiivisten liike-elämän palvelujen (KIBS) kehittämishankkeessa tuotettiin toimialan tilastollinen analyysi, kansainvälinen vertailu sekä laadullinen tutkimus.

Innovaatioympäristön tutkimus- ja kehittämisohjelma tehtiin vuosina 2003 ja 2004 Helsingin kauppa- korkeakoulun Center for Knowledge and Innovation Research -yksikön johdolla. Toimialatutkimus ja ennakointi osaamiskeskuksaloilla -hankkeessa luotiin malli ja kerättiin osaamisaloittain olemassa olevaa tutkimustietoa. Kaupunkiohjelmarahoituksella valmisteltiin ehdotukset Uudenmaan osaamiskeskusohjelman kolmeksi uudeksi osaamisalaksi vuosiksi 2003–2006.

Toimintalinjan 2 tavoitteena oli oppivan kaupunkiseudun kehittäminen. Helsingin opetusviraston vetämässä hankkeessa laadittiin Helsingin seudulle määrällinen ammatillinen koulutustarve-ennuste vuoteen 2015 (Montén 2005). Ammatillisen koulutuksen vetovoiman lisäämiseksi luotiin Espoon seudun koulutuskuntayhtymän johdolla yhteistoimintamalli ammatillisen Espoon, Helsingin, Kauniaisten ja Vantaan kaupunkien opetusviranomaisen sekä kauppakamarien ja yritysten kanssa. Hankkeessa järjestettiin seitsemän pilottiperuskoulun noin 700 oppilaalle vierailukäyntejä yrityksiin.

formationsutbytesrelaterat EU-projekt, som inte fick finansiering från stadsprogrammet. I följande text beskrivs på ett allmänt plan programmets åtgärder och resultat.

Syftet med verksamhetslinje 1 var att stärka avancerat kunnande och mångsidigt kunskapskapital. För genomförandet svarade Culminatum Oy. Projektet Vetenskapens tvillingstäder Helsingfors-Tallinn kartlade möjligheterna till samarbete mellan Tekniska Högskolan och Tallinns Tekniska Universitet samt Helsingfors universitets och Tallinns sjukhus. Inom ett särskilt Interreg-projekt ordnades nätverksbyggesträffar för företag och forskningsorganisationer inom högteknologi, samt stärktes samarbetet mellan företagskuvösen. Skede II av markanvändningsstrategin för kunskapen i Helsingforsregionen publicerades i form av rapporten "Luova kampusverkosto" (kreativt kampusnätverk). Inom utvecklingsprojektet för kunskapsintensiv uppdragsverksamhet i Nyland gjordes en statistisk analys av näringsgrenen, en internationell jämförelse och en kvalitativ studie.

Ett forsknings- och utvecklingsprogrammet för innovationsmiljön gjordes åren 2003 och 2004 under ledning av Finska Handelshögskolans enhet Center for Knowledge and Innovation Research. Inom ett projekt om näringsgrensforskning och förutseende inom kompetenscentrumbranscherna skapades en modell och insamlades befintliga forskningsrön från olika kunskapsgränar. Med finansiering från stadsprogrammet bereddes förslag till tre nya kunskapsgränar i Kompetenscentrumprogrammet för Nyland åren 2003–2006.

Syftet med Verksamhetslinje 2 var att utveckla en läraaktig stadsregion. Inom ett projekt lett av Helsingfors stads utbildningsverk uppgjordes en kvantitativ prognos av behovet av yrkesutbildning i Helsingforsregionen ända till år 2015 (Montén 2005). För att göra yrkesutbildningen mera attraktiv skapades under the Joint Authority of Education in Espoo region's ledning en samarbetsmodell mellan dels yrkesutbildningsväsendena i Esbo, Helsingfors, Grankulla och

Espoon kulttuuritoimen WeeGee-projektin Taide- ja kulttuuritietouden edistäminen pääkaupunkiseudulla -hankkeessa (TaiKu) laajennettiin kulttuurin verkkolehti www.skenet.fi pääkaupunkiseudun kattavaksi. Tapiolan juhluvuonna valmistui Tapiola 50 multimediasovellus, joka sisältää niin Tapiolan suunnittelua ja arkkitehtuuria koskevia aineistoja kuin kaupunkilaisten kokemuksia elämästä Tapiolassa. Vantaan taidemuseon johdolla valmistui verkkosovellus www.taideareena.fi, joka sisältää Tikkurilan lukion julkiset taideteokset ja vuorovaikutteisen arkkitehtuuriosion. Projekti tuotti myös pääkaupunkiseudun julkista taidetta ja arkkitehtuuria käsittelevä multimediasovelluksen www.nylander.fi. Nylander ja Tapiola 50 sovellukset on palkittu kansallisissa uuden median kilpailuissa.

Tiedonhallinnan portaali opettajille (tipo.edu.hel.fi) valmistui Helsingin opetusviraston Mediakeskuksen vetämänä. Sivustoa voidaan hyödyntää opetushenkilöstön tiedonhankintataitojen kehittämisessä koulutuksen tai itseopiskelun tukena. Kansainvälisenä yhteistyöhankkeena kaupunkiohjelma osallistui Helsingin kaupungin koulutus- ja kehittämiskeskuksen koordinoimaan EU-hankkeeseen Acting Locally for Lifelong Learning (ALLLE). Toimintalinjan kaksi vuorovaikutteinen suunnitteluprosessi kuvattiin hyväksi käytännöksi ja kokemuksia jaettiin Ateenan, Malmön ja Newcastlen kaupunkien kanssa.

Toimintalinjan 3 tavoitteena oli osallisuuden ja sosiaalisen eheyden vahvistaminen. Helsingin kaupungin kulttuuriasiainkeskuksen kansainvälinen kulttuurikeskus Caisa veti hankkeen Seudullinen monikulttuurinen tietopalvelukeskus (SELMA). Hanke tuotti monikulttuurisuus- ja maahanmuuttotyön verkkopalvelun www.selma-net.fi, joka sisältää tietoa ja työvälineitä maahanmuuttaja-asiakkaita palveleville työntekijöille sekä tietoja aikuisille maahanmuuttajille suunnatuista suomen kielen koulutuksista Helsingin seudulla.

Pääkaupunkiseudun kaupunginosien kehittämisverkosto -hankkeessa (KaKe) koottiin kaupungin-

Vanda, dels handelskamrarna och företagen i regionen. Projektet ordnade företagsbesök för ca. 700 elever vid sju pilotgrundskolor.

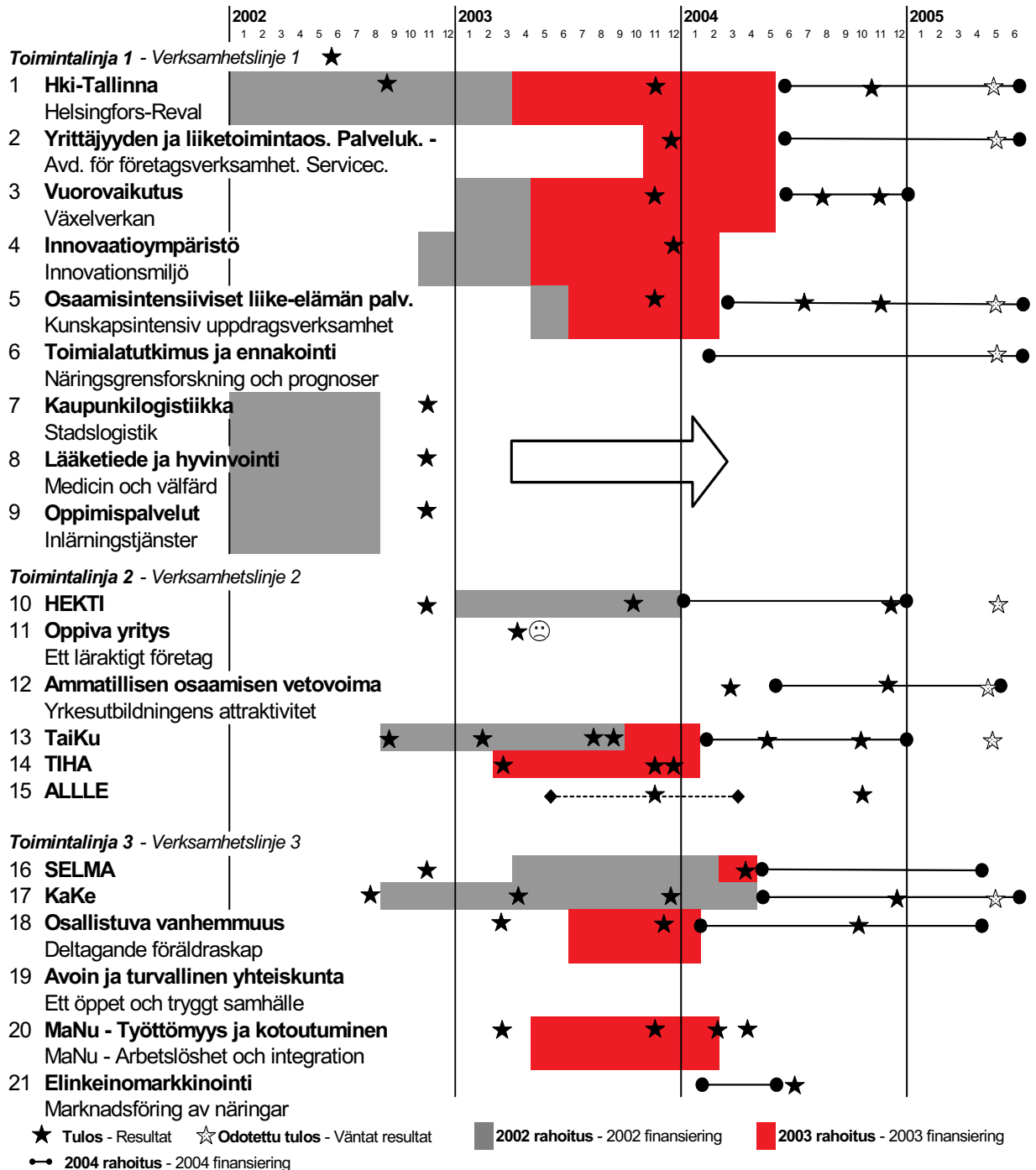
Inom projektet WeeGee, ett delprojekt i Esbo stads kulturväsendes projekt för främjande av konst- och kulturvetskap i Huvudstadsregionen utvidgades kulturwebbtidningen www.skenet.fi så den täckte hela Huvudstadsregionen. Under Hagalunds jubileumsår blev multimediatillämpningen Tapiola 50 färdig. Den berättar om dels planeringen och ritandet av stadsdelen Hagalund, dels hur stadsborna upplevt att bo där. Under ledning av Vanda Konstmuseum fullbordades webbsajten www.taideareena.fi, som innehåller Tikkurilan lukios offentliga konstverk och en interaktiv arkitekturdel. Projektet producerade också www.nylander.fi, en sajt med offentlig konst och arkitektur i Huvudstadsregionen. Både Nylander och Tapiola har fått pris i nationella tävlingar för ny-media.

tipo.edu.hel.fi, en informationsanskaffningsportal för lärare gjordes färdig under ledning av Helsingfors stads utbildningsverks Mediecentral. Sajten kan utnyttjas för att utveckla undervisningspersonalens förmåga att skaffa fram information. Stadsprogrammet deltog i EU-projektet Acting Locally for Lifelong Learning (ALLLE), som koordinerats av Helsingfors stads utbildnings- och utvecklingscentral. Den interaktiva planeringsprocessen inom Verksamhetslinje 2 fick omdömet god praxis, och erfarenheter delgavs städerna Aten, Malmö och Newcastle.

Syftet med Verksamhetslinje 3 var att stärka delaktighet och social kohesion. Helsingfors stads kulturcentrals internationella kulturcentrum Caisa ledde projektet SELMA för ett mångkulturellt informations-tjänstcenter. Projektet producerade www.selma-net.fi, en sajt för kulturell pluralism och invandrarbete som innehåller fakta och verktyg för dem som betjänar invandrarklienter, samt uppgifter om undervisning i finska för vuxna invandrare i Helsingforsregionen.

Kuva 1. Kaupunkiohjelman hankesalkku

Figur 1. Stadsprogrammets projektportfölj

en kehittämisen paikallisia innovaatioita pääkaupunkiseudulla. Hanke loi kaupunginosien kehittäjien seudullisen verkoston, järjesti teematapaamisia ja seminaareja, julkaisi kokemuksia KaKe Tiedote-lehdessä ja www.kakeverkko.net -sivustolla. Tätä kirjoitettaessa on valmistumassa tulokset kokoava julkaisu "Neloskierrettä kaupunginosaan: Kumppanuudet ja roolit alueiden kehittämisessä". Hanketta koordinoi Helsingin kaupungin kulttuuriasiainkeskus.

Osallistuva vanhemmuus -hankkeessa koottiin vanhemmuutta tukevien hankkeiden ja toimenpiteiden osaamista seudullisesti. Henkilöstölle järjestettiin koulutus- ja verkostotapaamisia sekä kirjoittaja- ja arviointikoulutusta. Hyviä käytäntöjä esiteltiin seminaareissa ja tapahtumissa. Verkkosivustolle www.osallistuvavanhemmuus.fi koottiin hankerekisteri. Hankkeen vastuutahona toimii Pääkaupunkiseudun sosiaalialan osaamiskeskus Socca.

Kansallisena yhteistyönä toteutettiin suurten kaupunkien eräiden työllisyys- ja kotoutumishankkeiden arviointitutkimus. Hankkeeseen osallistuivat pääkaupunkiseudun lisäksi Tampereen, Turun, Oulun ja Jyväskylän kaupunkiseudut. Tuloksena valmistui sosiaalikehityksen tekemä tutkimus (Rissanen et al 2004). Ohjelmakaudella ilmenneisiin haasteisiin reagoitiin vuonna 2004 toteuttamalla Helsingin seudun elinkeinomarkkinoinnin kehittämishanke. Selvitysmies Matti Saarisen työn tuloksena valmistui kesäkuussa 2004 "Liikaa ja liian vähän - Helsingin seudun elinkeinomarkkinoinnin kehittämisen loppuraportti". Raportin linjaukset vietiin välittömästi pääkaupunkiseudun neuvottelukunnan päätettäväksi. Kaupunkiohjelman koordinointi oli organisoituna omaksi hankkeekseen Helsingin kaupungin tietokeskukseen. Kuvassa 1 on esitetty ohjelman toimenpiteiden ajoittuminen vuosille 2005–2007.

Projektet KaKe för utvecklande av stadsdelarna i Huvudstadsregionen samlade in lokala innovationer för utvecklande av stadsdelarna i regionen. Projektet skapade ett regionalt nätverk av stadsdelsutvecklare, ordnade tematräffar och seminarier, gav ut erfarenheter i tidningen KaKe Tiedote och på sajten www.kakeverkko.net. I skrivande stund håller en publikation på att ta form som samlar ihop resultaten under namnet "Neloskierrettä kaupunginosaan: Kumppanuudet ja roolit alueiden kehittämisessä". Projektet koordineras av Helsingfors stads kulturcentral.

Ett projekt för deltagande föräldraskap samlade in kunnskap från olika projekt i regionen för stödande av föräldraskap. För personalen hölls skolnings- och nätverksträffar samt skolning för skribenter och utvärderare. Goda praxisar presenterades vid seminarier och evenemang. Ett projektregister uppgjordes på adressen www.osallistuvavanhemmuus.fi. Ansvarig för projektet var Socca, ett kompetenscentrum för socialväsendena i Huvudstadsregionen.

Som nationellt samarbete genomfördes en bedömningsstudie av vissa sysselsättnings- och integrationsprojekt i stora städer. Förutom Huvudstadsregionen deltog även Tammerfors, Åbo, Uleåborgs och Jyväskyläs stadsregioner i projektet, som utmynnade i en utredning (Rissanen et al. 2004). På de utmaningar som kommit fram under programperioden reagerade man år 2004 med att genomföra ett projekt för utvecklande av näringarna i Helsingforsregionen. Som resultat av utredningsman Matti Saarinen's arbete utgavs i juni 2004 rapporten "Liikaa ja liian vähän - Helsingin seudun elinkeinomarkkinoinnin kehittämisen loppuraportti". Linjedragningarna i rapporten gavs omedelbart över till Delegationen för Huvudstadsregionen för beslut. Stadsprogrammets koordinering var organiserad till ett eget projekt vid Helsingfors stads faktacentral. Figur 1 visar när åtgärderna i programmet vidtas åren 2005–2007.

Seutuyhteistyön muutos pääkaupunkiseudulla

Kaupunkiohjelman toteutuksen aikana pääkaupunkiseudulla tapahtui merkittäviä muutoksia seudullisen yhteistyön rakenteissa ja ilmapiirissä. Muutokset olisivat oman tarkastelunsa arvoisia, mutta ne on tässä esitetty lyhyesti siltä osin kun ne sivuavat ohjelmallista kehittämistä.

Kaupunkiohjelmaa käynnistettäessä pääkaupunkiseudulla olivat vakiintuneet virkamiestason ja kaupunkien johdon yhteistyömenettelyt. Poliittisella tasolla julkilausuttua seudullista yhteistyörakennetta ei ollut. Seudullisiin yhteistyöhankkeisiin tämä vaikutti siten, että koska kaupunkien strategioissa ei ollut määritelty seudullisen yhteistyön linjauksia, oli kunkin hankkeen kohdalla pohdittava erikseen yhteistyön perusteluja ja mandaattia toimialakohtaisesti.

Seutuyhteistyön muutokseen vaikutti osaltaan hallitusohjelmaan perustuva Helsingin seudun yhteistyön kehittämishanke, jonka yhtenä tuloksena syntyi ehdotus yhteistyön kehittämiseksi (Alanen 2004). Selvityksen käynnissä ollessa aloitettiin pääkaupunkiseudun poliittinen organisoitu yhteistyö, kun tammikuussa 2004 neljän kaupungin poliittinen johto päätti perustaa pääkaupunkiseudun neuvottelukunnan. Neuvottelukunnan toiminta rakentuu seudun kaupunkien vapaaehtoiseen yhteistyöhön, jossa ovat mukana myös YTV ja Uudenmaan liitto. Yhteistyö perustuu kaupunginvaltuustojen yhdenmukaisiin päätöksiin.

Neuvottelukunta hyväksyi lokakuussa 2004 pääkaupunkiseudun vision ja strategian. Operatiivisen yhteistyön kannalta oli merkittävää, että seudullinen strategia ehdittiin sisällyttää Helsingin, Espoon ja Vantaan vuoden 2005 talousarvioihin. Näin ensi kertaa pääkaupunkiseudun kaupunkien strategioiden yhdensuuntaisuus päätettiin valtuustotasolla. Kun kaupunkien talousarvioita valmisteltaessa oli samanaikaisesti työn alla pääkaupunkiseudun neuvottelukunnan työohjelma vuodelle 2005, ehtivät Espoo ja

Förändring i det regionala samarbetet i Huvudstadsregionen

Medan stadsprogrammet genomfördes skedde betydande förändringar i det regionala samarbetets struktur och atmosfär i Huvudstadsregionen. Förändringarna skulle förtjäna en längre analys, men framläggs här bara i korthet till den del de tangerar det programmatiska utvecklandet.

Då stadsprogrammet kördes igång fanns många invanda samarbetsformer mellan tjänstemän och styren i Huvudstadsregionen. Någon regional samarbetsstruktur av offentlig politisk art fanns dock inte. På samarbetsprojekten inom regionen inverkade detta sålunda, att man sektorsvis blev tvungen att skilt för varje projekt överväga samarbetets grunder och mandat – eftersom de enskilda städernas strategier inte gav riktlinjer för samarbetet inom regionen.

På förändringen i regionsamarbetet inverkade också ett på regeringsprogrammet baserat projekt för utvecklande av samarbetet inom Helsingforsregionen. Utredningsarbetets slutrapport innehöll ett förslag till samarbetsmodell och tanken på en ny lagstiftning för Helsingforsregionen (Alanen 2004). I januari 2004, medan utredningen pågick, inleddes ett politiskt organiserat samarbete i Huvudstadsregionen genom att den politiska ledningen för de fyra städerna beslöt grunda Delegationen för Huvudstadsregionen. Delegationens verksamhet bygger på frivilligt samarbete mellan städerna i regionen. Även SAD och Nylands förbund är med i samarbetet, som vilar på likartade beslut av städernas fullmäktigförsamlingar.

I oktober 2004 godkände delegationen en vision och strategi för Huvudstadsregionen. För det operativa samarbetet var det viktigt att den regionala strategin hann byggas in i Helsingfors, Esbos och Vandas budgeter för år 2005. Sålunda kom fullmäktige i de olika städerna att för första gången besluta om en gemensam inriktning. Samtidigt som städernas budgeter bereddes arbetade man på ett arbetsprogram

Vantaa sisällyttämään talousarvioihinsa pääkaupunkiseudun yhteistyötä koskevia kuntalain mukaisia tulostavoitteita.

Ohjausjärjestelmien välillä on pääkaupunkiseudun kaupungeissa merkittäviä operatiivisia eroja. Tämä näkyy mm. kuntalain mukaisten toiminnallisten tavoitteiden määrittelyssä kaupunkien talousarvioissa. Helsingissä kuntalain mukaiset toiminnalliset tavoitteet määritellään virastokohtaisesti. Tavoitteiden seuranta ja raportointi tapahtuu virastoittain lauta- tai johtokunnan toimesta, jolloin virastokohtainen toiminta korostuu. Vantaalla kuntalain mukaiset tavoitteet määritellään koko kaupungin strategiasta lähtien, jolloin toimialarajat ylittävä tavoitteen asianta korostuu. Sitovien tavoitteiden lukumäärä on selvästi Helsinkiä ja Espoota pienempi. Seuranta ja raportointi on vastuutettu toimialajohdolle. Espoon malli on näistä yhdistelmä. Tavoitteet asetetaan strategiasta lähtien ja niille on osoitettu toimialakohtainen vastuu. Seuranta ja raportointi on vastuutettu kaupunginjohtajalle ja toimialajohdolle.

Strategisella tasolla kaupunkien talousarvioissa esitetyt seudulliset tulostavoitteet ovat ohjauskeino yhteisten tavoitteiden saavuttamiseksi. Kaupunkiseudun kehittäminen edellyttää kuitenkin paitsi tehokasta sektoripohjaista palvelujärjestelmää, myös toimintaympäristön muutokseen vastaavaa proaktiivista toimintaa. Voidaan puhua uudesta paikallisesta hallintatavasta, jossa mm. sääntelyvallan rinnalle tulee aloitevalta, viranomaistehtävän rinnalle kehittämistehtävä ja hierarkian rinnalle verkosto (Anttiroiko et al 2003, 140–142). Organisaatiokohtaisiin tulostavoitteisiin perustuva ohjausjärjestelmä ei puolestaan ohjaa yhteistyöhön.

Strategisella tasolla pääkaupunkiseudun kaupunkien tavoitteet ovat hyvin samansuuntaisia. Operatiivisella tasolla tavoitteiden erot vaikuttavat merkittävästi seudullisen yhteistyön käytännön toteutukseen. Seudullisesti määritellyt tulostavoitteet ovat tästä näkökulmasta merkittävä askel yhteistyön syventämisessä.

för Delegationen för Huvudstadsregionen år 2005, och därmed hann Esbo och Vanda i sina budgeter få med en del kommunallagsenliga resultatmål för samarbetet inom Huvudstadsregionen.

Det finns betydande operativa skillnader mellan styrsystemen i Huvudstadsregionens städer. Detta avspeglar sig bl.a. på hur de olika ämbetsverken definierar de funktionella målsättningar som kommunallagen nämner. Målsättningens följning och rapportering sköts i ämbetsverken av nämnderna eller direktionerna, vilket framhäver målsättningarna inom verken. I Vanda definieras de kommunallagsenliga målen utgående från strategin för hela staden, vilket framhäver målsättningar över verksgränserna. Antalet bindande målsättningar är kännbart mindre än i Helsingfors och Esbo. Följningen och rapporteringen sköts av rotelledningen. Esbos modell är en kombination av båda. Målen uppställs utgående från strategin, och ansvar krävs sektorsvis. Följning och rapportering sköts av stadsdirektören och rotelledningen.

På ett strategiskt plan är de regionala resultatmål som läggs fram i budgeterna ett sätt att styra mot gemensamma mål. Utvecklandet av stadsregionen förutsätter dock inte bara ett effektivt sektorbaserat servicesystem utan även proaktiv verksamhet som svarar på förändringar i verksamhetsmiljön. Man kunde tala om ett nytt lokalt styressätt, där bl.a. regleringsmakten får sällskap av initiativmakten, myndighetsåliggandet av utvecklingsåläggandet och hierarkin av ett nätverk (Anttiroiko et al. 2003, 140-142). Ett styrsystem som bygger på olika organisationers resultatmål leder däremot inte in på samarbete.

På ett strategiskt plan är Huvudstadsregionens städernas målsättningar mycket likartade. På ett operativt plan inverkar skillnaderna avsevärt på det praktiska utförandet av det regionala samarbetet. Regionalt uppställda resultatmål är ur denna synvinkel ett betydande steg mot närmare samarbete.

Seudullisen yhteistyön kehittämistarpeita

Seudullisen yhteistyön strategisen ohjauksen selkiintyminen edistää kaupunkien yhteistyön vaikuttavuutta ja tuo seudulliset toimenpiteet osaksi kaupunkien toiminta- ja taloussuunnittelua eri toimialoilla. Lisäksi seudullisten toimenpiteiden vaikuttava käytännön läpivienti edellyttää monenlaista osaamista organisaatioilta ja työntekijöiltä.

Kaupunkiohjelman hankkeiden valinnassa keskeinen kriteeri oli toimialarajat ylittävä innovatiivisuus. Hankkeiden toteutuksesta saatujen kokemusten perusteella esitän, että innovatiivisuuden ja tulosohjauksen välillä on vakava jännite, joka osaltaan estää innovatiivista ajattelua ja toimenpiteitä osissa kaupunkiorganisaatiota. Kaupunkien tulosohjousjärjestelmä perustuu vahvaan – ja joissain tapauksissa lyhytjännitteiseen – panos-tuotos-ajatteluun. Kun kuntalain mukaiset sitovat tulostavoitteet täysin oikeutetusti ohjaavat resurssien käyttöä, saattaa tiukassa taloustilanteessa operatiivisen johdon ainoa toimintamahdollisuus olla kohdistaa käytettävissä olevat resurssit tulostavoitteen saavuttamiseen. Tällaisessa tilanteessa pidemmälle tulevaisuuteen kohdistuvan innovatiivisen kehittämistoiminnan toimintamahdollisuudet kapenevat merkittävästi. Samansuuntaisia havaintoja on Helsingin Lähiöprojektin arvioinnista (Bäcklund & Schulman 2003).

Seudullisen yhteistyön laajentuessa seudullisella, kaupunkien, virastojen ja yksikköjen tasoilla tarvitaan linjaorganisaation tulosohjauksen rinnalle osaamista ohjelmajohtamiseen sekä projektisalkkujen ja projektien johtamiseen. Esimerkiksi pääkaupunkiseudun neuvottelukunnan vuoden 2005 työohjelman 36 strategista hanketta ovat projektisalkku, joka purkautuu laajemmaksi toimenpiteiden joukoksi. Ohjelma- ja projektijohtamisen osaaminen on entistä tärkeämpää seudullisessa toimintaympäristössä.

Behov att utveckla det regionala samarbetet

Om den strategiska styrningen av det regionala samarbetet görs klarare främjs städernas samarbetsverkningsfullhet, och de regionala åtgärderna blir en del av städernas verksamhets- och ekonomiplanering sektorsvis. Dessutom förutsätter ett verkningsfullt genomförande av de regionala åtgärderna många slags kunnande hos organisation och anställda.

Det viktigaste kriteriet för valet av projekt för stadsprogrammet var sektoröverskridande innovation. På grundval av de erfarenheter genomförandet av projekten gav vill jag påstå att det finns en allvarlig spänning mellan innovation och resultatstyrning, en spänning som bidrar till att förhindra innovativt tänkande och åtgärder i delar av stadsorganisationen. Städernas resultatstyrningssystem bygger på ett starkt – och i vissa fall kortsiktigt – input-output-tänkande. Trots att det är helt berättigat att resursanvändningen styrs av de bindande resultatmål som ställts upp i enlighet med kommunallagen, kan den operativa ledningen i ett kärvt ekonomiskt läge ha bara ett alternativ, dvs. att rikta in alla resurser på att nå resultatmålet. I ett sådant läge minskar möjligheterna märkbart till innovativt utvecklande på längre sikt. Liknande iakttagelser gjordes då Förortsprojektet för Helsingfors utvärderades (Bäcklund & Schulman 2003).

Då det regionala samarbetet utvidgas behövs det på regionalt plan och bland städer, ämbetsverk och enheter inte bara resultatstyrning i administrationen utan även förmåga till programstyrning och styrning av projektportföljer och projekt. En dylik portfölj är t.ex. de 36 strategiska projekten i Delegationens för Huvudstadsregionens arbetsprogram för år 2005. Den utmynnar i ett större antal åtgärder. Att behärska program- och projektstyrning är desto viktigare i en regional kontext.

Vaikuttaisi siltä että monimuotoistuvassa seudullisessa toimintaympäristössä on kehkeytymässä horisontaalisten ja vertikaalisten prosessien ja projektien joukko. Tällaiseen hallintaan niin yksityisissä kuin julkisissa organisaatioissa on ratkaisuksi haettu matriisiorganisaatiota. Matriisiorganisaatiossa yksiköillä ja henkilöillä on sekä hierarkkisesti annettuja tehtäviä että yhteistyösuhteisiin perustuvia tehtäviä.

Kokemukseni perusteella pääkaupunkiseudun kaupunkien virastoissa on tähän haasteeseen hyvin erilailta vastaavia organisaatiokulttuureja. Toisaalla on organisaatioita, joissa harkintavaltaa on delegoitu laajalle, ja joissa toimivalla päivittäisjohtamisella kyetään toteuttamaan oppivan organisaation ideoita, vastaamaan toimintaympäristön muutoksiin ja välttämään monimuotoisuudesta seuraava kaosa. Toisaalla on tiukan hierarkkisesti ohjattuja organisaatioita, joissa sääntöjen ja ohjeiden noudattamisesta on tullut itsetarkoitus, joka uhkaa hämärtää työn varsinaiset tavoitteet.

Seudullisen toimintaympäristön ymmärtäminen ja seudullisten toimenpiteiden läpivienti lisää henkilöstön koulutustarvetta. Johdon haasteena on henkilöstön päivittäisjohtaminen tiukassa taloustilanteessa, jossa seudulliset toimenpiteet saattavat näyttäytyä lisätyönä hyötyjen konkretisoituessa vastapidemmän ajan kuluessa. Lisääntyvä yhteistyö edellyttää kumppaniorganisaatioiden tuntemusta ja oman työn mukauttamista kumppaneiden toimintaan. Muutoskykyä ja muutosjohtamista tarvitaan. Henkilöstön kehittämisessä ja koulutuksessa organisaatioiden välinen yhteistyö ja yhteiset koulutukset ovat keinoja, joissa opitaan samalla kumppaneiden organisaatiokulttuuria.

Pääkaupunkiseudun kaupunkien henkilöstöllä on monipuolista osaamisapääomaa. Sen hyödyntäminen sekä kaupunkien sisäisten ja seudullisten yhteistyöryhmien hallinta nostaa esiin verkostojen hallinnan osana seudullista koordinoitua (Airaksinen et al 2004, 29–32). Verkostojen haaste kohdistuu kaupunkien johtamiskulttuurin kykyyn hyödyntää henki-

Det verkar nu som om det inom en allt mer pluralistisk regional verksamhetsmiljö skulle hålla på att uppstå ett antal horisontella och vertikala processer och projekt. För dylik styrning inom både privata och offentliga organisationer har man som lösning föreslagit matrisorganisationen. Inom denna har individer och enheter både hierarkiskt givna uppgifter och sådana som bygger på samarbetsrelationer.

Utgående från mina egna erfarenheter svarar Huvudstadsregionens städers ämbetsverks organisationskulturer på denna utmaning på mycket olika vis. Dels finns det sådana organisationer där de anställda har stora befogenheter att lyda sitt eget omdöme och där man i vardagslag kan förverkliga ideolet om en läraaktig organisation, anpassa sig till förändringar och undvika kaos på grund av pluralism. Men dels finns det också strikt hierarkiska organisationer, där regler och föreskrifter blivit självändamål som hotar skymma de egentliga syftena med verksamheten.

Att förstå en regional verksamhetsmiljö och att genomföra åtgärder inom en region kräver mera skolning för de anställda. Styrets utmaning är att sköta vardagsledarskapet i ett kärvt ekonomiskt läge där regionala åtgärder kan framstå som extra arbete och nyttan av dem kan konkretiseras först efter en längre tid. Ökat samarbete förutsätter kännedom om partnerorganisationerna och anpassning av det egna arbetet till partnerorganisationernas. Det behövs förmåga till förändring – och det behövs ledd förändring. Inom personalutveckling och -skolning utgör samarbete och gemensam utbildning mellan organisationer sätt att samtidigt lära sig om partnerernas organisationskultur.

Huvudstadsregionens städers anställda sitter inne med ett mångsidigt kunskapskapital. Att utnyttja detta och att behärska städernas interna och regionala samarbetsgrupper lyfter fram nätverksstyrning som en del av den regionala koordineringen (Airaksinen et al. 2004, 29–32). Nätverkens utmaning handlar om städernas styrningskulturs förmåga att utnyttja de anställdas innovativitet. Därtill kommer utma-

löstön innovatiivisuutta. Siihen liittyy myös kuntien tiukasta taloustilanteesta ja henkilöstön jaksamisesta aiheutuvia haasteita. Innovatiivinen ja vaikuttava seudullinen toiminta edellyttää aikaa luottamuksen rakentamiseen ja sitoutumiseen. Aikaa tarvitaan myös oman työn ja organisaation toimintatavan reflektointiin ja muutokseen. Tämä pitkäjänteiseen kehittämistyöhön tarvittava aika on kriittisessä ristiriidassa kuntatalouden välittömien tehokkuustavoitteen kanssa. Tehokas toiminta edellyttää työnjaon rajojen ylläpitämistä, kun taas innovatiivinen toiminta edellyttää kyseenalaistamista ja riskinottoa.

ningar kring kommunernas kärva ekonomi och personalens ork. En innovativ och verkningsfull regional verksamhet kräver tid för att bygga upp förtroende och engagemang. Det behövs också tid för reflektion och ändring av det egna arbetet och organisationens verksamhets sätt. Denna tid för långsiktigt utvecklande står i kritisk konflikt med de omedelbara effektivitetskrav som ställs på kommunekonomin. Effektiv verksamhet förutsätter upprätthållande av arbetsfördelningens gränser, medan en innovativ verksamhet förutsätter ifrågasättande och risktagning.

Kirjallisuus: | Litteratur:

Airaksinen, Jenni, Inga Nyholm & Arto Haveri (2004). Seutuyhteistyön arki. Retoriikkaa, politiikkaa ja raakaa työtä. Seutukuntien tuki – hankkeen II väliraportti. Kunnallistutkimuksia, Tampere University Press.

Alanen, Jussi-Pekka (2004). Ihmisten arki ei tunne hallinnon rajoja – yhteistyöllä Helsingin seutu menestykseen. Selvityshenkilö Jussi-Pekka Alasen ehdotukset Helsingin seudun yhteistyön kehittämiseksi. Sisäasiainministeriön julkaisu 12/2004. Helsinki.

Alueiden kehittämislaki 2002/602.

Anttiroiko, Ari-Veikko, Arto Haveri, Veli Karhu, Aimo Ryynänen & Pentti Siitonen (toim.) 2003). Kuntien toiminta, johtaminen ja hallintasuhteet. Kunnallistutkimuksia, Tampere University Press.

Bäcklund, Pia & Harry Schulman (2003). Lähiöprojekti ja hallintokuntien välinen yhteistyö. Teoksessa Bäcklund, Pia & Harry Schulman (toim.) Lähiöprojekti lähikuvassa. Lähiöprojekti kauden 2000-2003 arviointi. Helsingin kaupungin tietokeskus, tutkimuksia 2003: 4.

Helsingin metropolikatsaus (2002). OECD Territorial Review: Helsinki, Finland. raportin suomenkielinen epävirallinen tiivistelmä. Sisäasiainministeriö, Aluekeskus- ja kaupunkipolitiikan yhteistyöryhmän julkaisu 2/02.

Lahdensuo, Riikka (2004). Helsinki kansallisen EU-politiikan toimijaksi. Helsingin kaupungin tietokeskus, keskustelualoitteita 2004: 1.

Laki alueiden kehittämisestä 1993/1135.

Montén, Seppo (2005). Koulutus – Työvoima, Helsingin seutu 2015. Helsingin kaupungin tietokeskus, tutkimuksia 2005:3.

Osaaminen ja osallisuus (2001). Pääkaupunkiseudun kaupunkiohjelma. Valmistelutyön raportti 8.8.2001. Kaupunkipolitiikka-työryhmä, kaupunginjohtajien yhteistyö. Helsingin kaupunginkanslian julkaisusarja A 17 / 2001.

Pääkaupunkiseudun kaupunginjohtajien yhteistyö vuosi 1999 – kevät 2000 (2000). Seurantaraportti 7.6.2000. Helsingin, Espoon, Vantaan ja Kauniaisten kaupungit. Helsingin kaupunginkanslian julkaisusarja A4/2000.

Pääkaupunkiseudun kaupunginjohtajien yhteistyö 1.9.2000–31.12.2001 (2002). Seurantaraportti 30.1.2002. Helsingin, Espoon, Vantaan ja Kauniaisten kaupungit. Helsingin kaupunginkanslian julkaisusarja A2/2002.

Pääkaupunkiseudun kaupunkien yhteistyökartoitus 2001 (2002). Helsingin, Espoon, Vantaan ja Kauniaisten kaupungit. Helsingin kaupunginkanslian julkaisusarja A3/2002.

Pääkaupunkiseudun kaupunkiohjelma osaaminen ja osallisuus (2002). Toteuttamisohjelma 2002–4, Helsingin kaupunginkanslian julkaisusarja A8 / 2002.

Rissanen, Pekka, Leila Partanen, Sari Pitkänen, Teresa Teppo ja Tuula Salmela (2004). Sillanrakentajat. Nuorisotyöttömyyteen ja maahanmuuttajien kotouttamiseen kohdistuneiden projektien arviointi suurilla kaupunkiseuduilla. Helsingin kaupungin tietokeskus.

Liikunnan harrastaminen ja urheilun seuraaminen pääkaupunkiseudulla

Motionering och intresse för idrott i huvudstadsregionen

Mats Nylund

Mikä on urheilun ja liikunnan merkitys pääkaupunkiseutalaisille? Mitä lajeja täällä harrastetaan? Entä mitkä ovat suosituimmat yleisölajit? Ja mikä on esimerkiksi yleisurheilun asema pääkaupunkiseudulla näin Helsingissä pidettävien MM-kiisojen lähestyessä? Näitä kysymyksiä tarkastellaan tässä artikkelissa Tilastokeskuksen vuonna 2002 keräämän laajan haastatteluaineiston avulla (ks. Liikkanen ym. 2005). Aineistosta on tätä artikkelia varten eroteltu pääkaupunkiseutu (Espoo, Helsinki, Vantaa ja Kauniainen) omaksi ryhmäkseen ja ensisijaisena tarkoituksena on antaa yleisluontoinen kuvaus tämän alueen ihmisistä. Pääkaupunkiseudun liikumista ja urheilun seuraamista verrataan myös muihin aiheesta tehtyihin tutkimuksiin. Lisäksi vertailukohteena käytetään Helsingissä vuonna 1982 ja 2000 tehtyjä vapaa-aikatutkimuksia (Lankinen 1984; 1985; Keskinen 2001).

Liikunnan merkitys

Liikunta on keskeisellä sijalla pääkaupunkiseutulaisten elämässä. Yli 40 prosenttia haastatelluista ilmoit-

tilken betydelse har motionering och idrottsintresse i Huvudstadsregionen? Vilka grenar idkas här? Vilka grenar har mest åskådare? Och vilken ställning har t.ex. friidrotten så här inför VM i friidrott i Helsingfors? Dessa frågor skall vi ta en titt på i denna artikel utgående från ett omfattande enkätmaterial som Statistikcentralen samlade in år 2002 (se Liikkanen et al. 2005). För detta ändamål har ett särurval plockats ut om Huvudstadsregionen (dvs. Esbo, Grankulla, Helsingfors och Vanda), och det främsta syftet är att ge en allmänbild av människorna i denna region. Motionerandet och idrottsintresset i Huvudstadsregionen jämförs också med övriga studier om detta ämne. Ytterligare ett jämförelseobjekt är de fritidsenkäter som gjordes i Helsingfors åren 1982 och 2000 (Lankinen 1984; 1985; Keskinen 2001).

Motionerandets betydelse

Motion har en viktig ställning i Huvudstadsregionens invånares liv. Över 40 procent av de intervjuade uppgav att motion och idrott är mycket viktiga för dem. Ännu fler, 46 procent, uppger att motionering är gan-

ti, että liikunta ja urheilu ovat hyvin tärkeitä heidän elämässään. Vielä suurempi joukko (46 %) määrittelee liikunnan melko tärkeäksi. Sukupuolten välillä ei tässä suhteessa ole kovin suuria eroja, joskin naisille liikunta tuntuu olevan vieläkin tärkeämpää kuin miehille, lukuun ottamatta yli 65-vuotiaiden joukkoa. Suurin ryhmä, joka ilmoittaa liikunnan olevan heille hyvin tärkeää ovat 15–24-vuotiaat naiset. Suurin ryhmä (18 %) joka ilmoittaa liikunnan olevan heille melko yhdentekevää, ovat samanikäiset miehet. Tämän ikäryhmän naisten kohdalla vastaava luku on alle kuusi prosenttia.

Pääkaupunkiseudulta saadut luvut eivät tässä suhteessa poikkea paljoakaan muusta maasta. Liikunnan ja urheilun merkitys on koko maassa kasvanut vuodesta 1991 etenkin naisilla (Berg 2005). Liikunnan ja urheilun harrastaminen näyttää olevan sekä pääkaupunkilaisten että muiden suomalaisten elämässä yhtä tärkeää kuin luonnon suojeleminen, sanomalehtien lukeminen, työ tai saunominen. Vain muutamaa elämänaluetta pidetään tulosten mukaan selkeästi tärkeämpänä kuin liikunta. Kaikista tärkeimpänä koetaan koti ja perhe, vapaa-aika yleensä sekä ystävät.

Urheiluyleisöt kentän laidalla ja kotona

Liikunnan harrastaminen on huomattavasti penkkiurheilua tärkeämpää, mikä tukee Ilmasen ja muiden (2004) päätelmää huippu- ja kuntourheilun eriytymisestä nyky-yhteiskunnassa. Vain 7 prosenttia haastatelluista ilmoittaa urheilun seuraamisen olevan heille hyvin tärkeää. Huomattavasti suurempi joukko (38 %) pitää urheilun seuraamista melko yhdentekevänä. Toisaalta yli kolmannes (34 %) vastanneista ilmoittaa, että urheilun seuraaminen on heille joko hyvin tärkeää tai ainakin melko tärkeää.

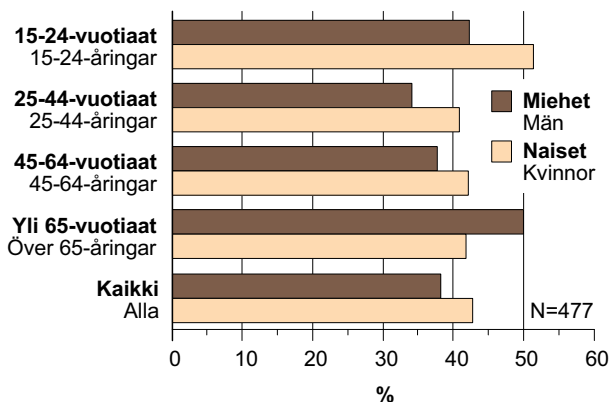
Urheilun seuraamisesta kiinnostuneimmat löytyvät yli 65-vuotiaiden ryhmästä. Heistä 15 prosenttia kokee penkkiurheilun hyvin tärkeäksi. Urheilun seu-

ska viktigt. Inga större skillnader mellan könen förekommer annat än att motionen tycks vara ännu viktigare för kvinnorna än för männen, med undantag av åldersgruppen över 65 år. Den största gruppen bland dem som uppger att motion är mycket viktigt är 15–24-åriga kvinnor. Största gruppen (18 %) som uppger att motion är ganska likgiltigt är män av samma ålder. Bara sex procent av kvinnorna i den åldersgruppen tycker så.

I detta avseende avviker talen från Huvudstadsregionen inte mycket från talen för hela landet. Motionens och idrottens betydelse har vuxit allt sedan år 1991 i hela landet, i synnerhet bland kvinnor (Berg 2005). Både för huvudstadsbor och övriga finländare tycks motion och idrott vara lika viktiga som att skydda naturen, läsa tidningar, jobba eller gå i bastu. Av forskningsrönen att döma är det bara några få livsområden som upplevs viktigare än motionering, däribland främst hem och familj, fritid överlag och vänner.

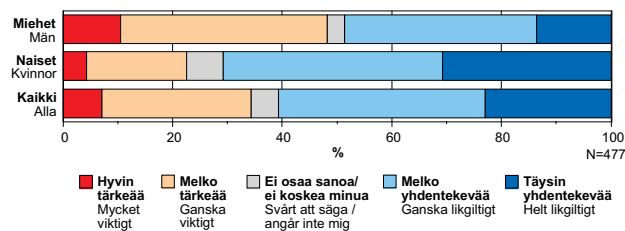
Kuvio 1. Liikunnan ja urheilun harrastamista hyvin tärkeänä pitävien osuudet iän ja sukupuolen mukaan pääkaupunkiseudulla 2002

Figur 1. Andel män resp. kvinnor i olika åldersgrupper som tycker det är mycket viktigt att idrotta och motionera, i Huvudstadsregionen 2002

Kuvio 2. Urheilun seuraamisen merkitys pääkaupunkiseudulla vuonna 2002, 15 vuotta täyttäneet

Figur 2. Inställning till att följa idrottsevenemang bland 15 år fyllda män och kvinnor i Huvudstadsregionen 2002

raamisen suhteen sukupuolten välillä on huomattavasti suurempia eroja kuin liikunnan harrastamisessa. Esimerkiksi yli 65-vuotiaiden joukossa yli neljännes (27 %) miehistä kokee urheilun seuraamisen olevan heille hyvin tärkeää. Vastaava luku naisten joukossa on 6,5 prosenttia. 15–24-vuotiaiden naisten joukossa ei ollut lainkaan urheilun seuraamista hyvin tärkeänä pitäviä, kun miehistä heitä oli 12 prosenttia.

Pääkaupunkiseudun selvästi suurimmat yleisölajit ovat jääkiekko ja jalkapallo. Jääkiekkoa paikan päällä oli seurannut haastattelua edeltäneen vuoden aikana noin 30 prosenttia vastaajista. Jalkapallon kohdalla vastaava luku on 24. Kolmanneksi suosituin laji on yleisurheilu (9 %).

Urheilua voidaan luonnollisesti seurata sekä paikan päällä että tiedotusvälineiden kautta. Urheilua myös seurataan eri lailla. Seuraaminen voi olla keskittynyttä tai vähemmän intensiivistä. Seurattavat urheilukilpailut voivat olla tekemisen keskipisteenä tai ne voivat olla alisteinen osa muuta toimintaa. Urheilun seuraaminen television välityksellä näyttlee odotetusti hyvin suurta osaa penkkiurheilussa. Yli puolet pääkaupunkilaisista (52 %) on vapaa-aikatutkimuksen mukaan seurannut keskittyneesti urheilulähetystä vuoden aikana. Urheilulähetysten yleisöjen sukupuolijakauma noudattelee urheilutapahtumien yleisörakennetta (ks. Cantell 1999). Miehet kat-

Publik vid idrottsplan och radio/TV

Motionering upplevs som mycket viktigare än att följa idrottsevenemang. Detta stöder Ilmanens med fleras (2004) slutsats att toppidrotten och motionsidrotten glidit isär idag. Bara sju procent av de intervjuade tyckte det var mycket viktigt att följa idrottsevenemang. 27 procent uppgav att det var ganska viktigt, medan hela 38 procent ställde sig ganska likgiltiga till att följa sport.

De ivrigaste åskådarna och åhörarna fanns bland över 65-åringarna. Över 15 procent av denna åldersgrupp upplever idrottsunderhållning som viktig. Skillnaderna mellan könen är klart större bland sportpubliken än bland motionärerna och idrottarna. T.ex. bland över 65-åringarna upplever 27 procent av männen men bara 6,5 procent av kvinnorna att det är viktigt att följa idrott. Bland kvinnor mellan 15 och 24 var det ingen som upplevde idrottsunderhållning som mycket viktig, medan 12 procent av deras jämnåriga bland männen gjorde det.

De klart största publikgrenarna i Huvudstadsregionen var ishockey och fotboll. Omkring 30 procent av enkätsvararna hade gått på ishockeymatch och 24 procent på fotbollsmatch under de senaste tolv månaderna för intervjun. Tredje i popularitet var friidrotten, med 9 procent.

Idrottsunderhållning bjuds ju också i elektronisk media och i pressen, och därmed kan uppmärksamheten för idrotten variera. Den kan vara intensiv eller mindre intensiv, dvs. man kan rikta sin huvudsakliga uppmärksamhet på idrottsunderhållningen eller ha den med som en underordnad del av situationen. Som väntat spelade televisionen en mycket viktig roll för följandet av sport. Enligt sonderingen hade 52 procent av huvudstadsborna följt idrottssändningar under de sista 12 månaderna. Kön fördelningen vid TV-tittande är ungefär densamma som vid besök av idrottsevenemang (se Cantell 1999). Män tittar dubbelt så mycket som kvinnor på idrott i TV. I Huvudstadsregionen hade 73 procent av männen,

sovat urheilulähetyksiä noin kaksi kertaa enemmän kuin naiset. Pääkaupunkiseudulla 73 prosenttia miehistä oli keskittynyt television urheilulähetyksiin viimeisen vuoden aikana. Vastaava luku naisille oli 34 prosenttia. Eniten urheilulähetysten ystäviä löytyy iäkkäiden (yli 65-vuotiaat) miesten joukosta.

Uudet muotilajit ja vanhat massalajit

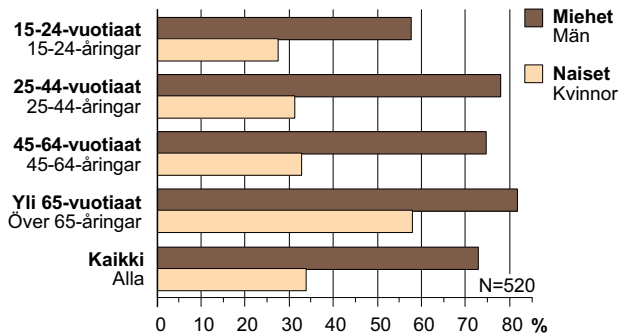
Haastattelujen mukaan melkein puolet (45 %) pääkaupunkilaisista harrastaa kesäisin liikuntaa viitenä päivänä viikossa. Yli 90 prosenttia harrastaa liikuntaa noin kerran viikossa. Talvella liikuntakerrat ovat harvemmassa. Reilu neljäsosa (29 %) pääkaupunkiseutulaisista harrastaa liikuntaa vähintään viisi kertaa viikossa. Mutta pimeydestä ja kylmyydestä huolimatta lähes 90 prosenttia harrastaa liikuntaa noin kerran viikossa. Koko maan liikuntaharrastuksen kehitystä 1980-luvun alusta seuranneen Päivi Bergin (2005) mukaan nuorten lähes päivittäin liikkuvien osuus on hieman kasvanut viimeisen 20 vuoden aikana (1981–2002). Nuorten liikuntaa harrastamattomien osuus ei sitä vastoin ole kasvanut.

Tutkimuksessa kysyttiin myös mitä liikuntalajeja vastanneet olivat harrastaneet säännöllisesti vuoden aikana. Tämä määriteltiin niin, että lajia oli pitänyt harrastaa vähintään noin kerran viikossa ja ainakin muutaman kuukauden aikana.

Ylivoimaisesti yleisin liikunnan harjoittamisen muoto on kävely. Kävelyn merkitys painottuu entisestään, jos otetaan huomioon että sauvakävelykin kuuluu suosituimpien lajien joukkoon. Sauvakävely on suosittua etenkin 45 vuotta täyttäneillä ja naisten keskuudessa. Kävelyn lisäksi pyöräilyä, uintia ja juoksua voidaan pitää vanhoina lajeina, joiden asema jatkuu vahvana. Voi kuitenkin panna merkille, että uinnin ja juoksun suhteen on koko maan mittakaavassa nähtävissä pientä laskua (Berg 2005). Juoksun kohdalla lasku on vuodesta 1991 kuusi prosenttiyksikköä ja pyöräilyn kohdalla seitsemän (mt.).

Kuvio 3. Urheilulähetyksen seuraaminen televisiosta viimeisen vuoden aikana

Figur 3. Andel män resp. kvinnor i olika åldersgrupper som sett på idrott i TV under de senaste 12 månaderna

men bara 34 procent av kvinnorna, tittat koncentrerat på sport i TV under de sista tolv månaderna. Mest idrottstittare fanns det bland män över 65.

Nya modegrenar och gamla massgrenar

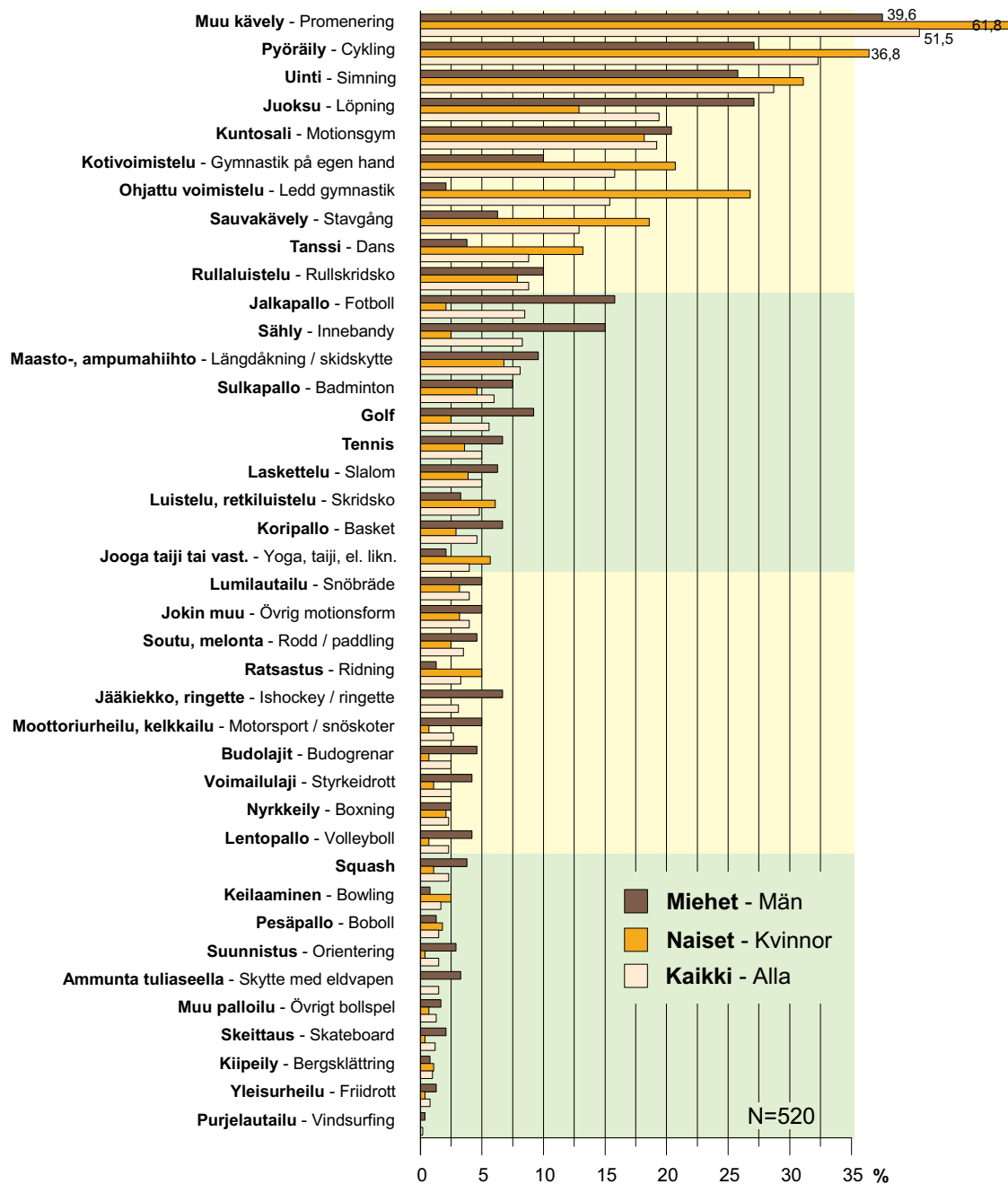
På sommaren idkar enligt intervjuerna 45 procent av huvudstadsborna motion fem dagar i veckan och 90 procent åtminstone en gång i veckan. Vintertid motionerar man mindre ofta. En dryg fjärdedel (29 %) idkar motion minst fem gånger i veckan. Och trots mörkret och kylan idkar 90 procent motion sådär en gång i veckan. Enligt Päivi Berg (2005), som studerat motionerandets utveckling i hela landet från början av 1980-talet, växte andelen nästan dagligt motionerade unga en aning mellan åren 1981 och 2002. Andelen unga som inte alls motionerade växte däremot inte.

Enkäten frågade också vilka grenar enkätsvararna idkat regelbundet de sista 12 månaderna. Kriteriet var att idka dem minst en gång i veckan under åtminstone några månader.

Överlägset vanligaste formen av motion var att promenera, gå till fots. Promeneringens roll framhävs ytterligare av att stavgång var en av de populäraste

Kuvio 4 Liikuntalajien harrastus sukupuolen mukaan pääkaupunkiseudulla vuonna 2002, 10 vuotta täyttänyt väestö

Figur 4. Andelar män resp. kvinnor som idkar olika motionsformer i Huvudstadsregionen 2002, ålder 10+

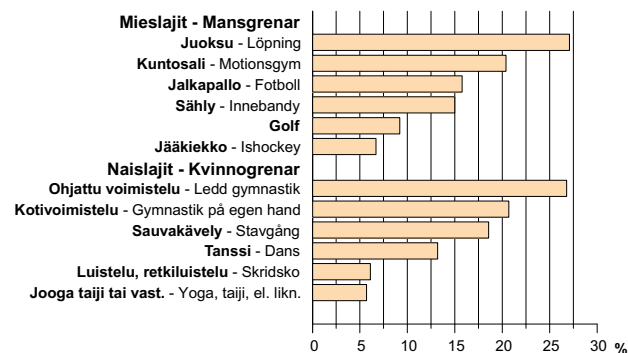

Yleisurheilu on pääkaupunkiseudulla pieni laji. Tulosten mukaan lajia harrastetaan ainoastaan 10–24-vuotiaiden ikäryhmässä. Yleisurheilu on suosittu yleislaji, mutta sitä ei juurikaan harrasteta itse. Toisaalta voidaan tietysti ajatella, että moni lenkkeilijä rinnastaa lajinsa mielessään yleisurheilun pitkän matkan ratajuoksuun. Lajien harrastamisen suhteen erot pääkaupunkiseudun ja muun Suomen välillä ovat kauttaaltaan melko pieniä. Yhtenä erona voidaan mainita maastohiihto, joka koko maassa on miesten neljänneksi suosituin laji, sitä harrastaa 15 prosenttia miehistä (Berg 2005). Pääkaupunkiseudulla vastaavissa lukemissa ovat vain 45–64-vuotiaat miehet ja naiset sekä yli 65-vuotiaat miehet. 10–24-vuotiaiden ikäryhmässä alle 3 prosenttia ilmoittaa harrastavansa hiihtoa, joista kaikki ovat miehiä/poikia. Näiden lukujen valossa hiihdon suosio nuorten keskuudessa on romahtanut parissa vuodessa. Keski-Suomen (2001, 177) mukaan vuonna 2000 vielä 9 prosenttia 10–18-vuotiaista ilmoitti harrastavansa hiihtoa kerran viikossa. Vuonna 1982 lähes kolmannes (29 %) 10–15-vuotiaista harrasti hiihtoa vähintään kerran viikossa (Lankinen 1984).

Nousevia lajeja näyttäsivät vuonna 2002 olevan ohjattu voimistelu, sähly, rullaluistelu, tanssi ja jonkinlaisella varauksella myös jooga ja skeittaus. Ohjattu voimistelu on etenkin pääkaupunkiseudulla naisten laji. 25–44-vuotiaista naisista sitä ilmoitti harrastavansa 39 prosenttia. Sählyn suhteen tilanne on päinvastainen. Sitä harrastavat etenkin nuoret miehet. Ryhmässä 10–24-vuotiaat miehet joka neljännes harrastaa sählyä. Rullaluistelua harrastavat ennen kaikkea 10–24-vuotiaat naiset (19 %), mutta laji on suosittu myös samanikäisten miesten keskuudessa (12 %). Tanssia harrastavat ennen kaikkea 45–64-vuotiaat naiset (18 %), mutta toki varttuneemmat miehetkin tanssivat. Joogan harrastamisen suhteen erottuvat 25–64-vuotiaat naiset (noin 7 %). Skeittaus nousee samanlaisiin lukemiin 10–24-vuotiaiden miesten keskuudessa.

Kuvio 5. Miesten ja naisten suosikkilajeja pääkaupunkiseudulla 2002

Figur 5. Typiska mans- resp. kvinnogrenar, samt andelen män resp. kvinnor som idkar dem i Huvudstadsregionen 2002

grenarna. I synnerhet bland över 45-åringar och bland kvinnor var stavgången omtyckt. Förutom promenering kan cykling, simning och löpning anses som gamla grenar, som fortsättningsvis har en stark ställning. Noteras kan dock att en viss nedgång kan märkas i landet som helhet för simning och löpning (Berg 2005). Löpningens utövarandel minskade åren 1991–2002 med sex procentenheter och cyklingens med sju.

Friidrott är ingen stor gren i Huvudstadsregionen. Enligt enkäten idkades den enbart i åldersgruppen 10–24 år. Så trots att friidrotten är en populär underhållning är det inte många som aktivt bedriver den. Dessutom kan det tänkas att en och annan joggare drar paralleller mellan sin egen gren och långdistanslöpning på bana.

Skillnaderna mellan Huvudstadsregionen och övriga Finland i idkande av olika grenar är överlag ganska små. Ett undantag är längdåkning, dvs. skidning, som i hela landet är den fjärde populäraste motionsformen, med 15 procent utövare bland männen (Berg 2005) i hela landet. I Huvudstadsregionen är det bara i åldersgruppen 45–64 år, både män och kvinnor, och bland män över 65 som utövandet är like utbrett. Bland 10–24-åringarna i regionen uppgav bara tre

Lähteet: | Källor:

Berg Päivi (2005) Mitä se meitä liikuttaa? Suomalaisten liikunta- ja urheiluharrastukset 1981–2002. Luentomoniste. Tilastokeskus.

Cantell Timo (1999) Helsinki suur tapahtumien näyttämö. Helsingin kaupungin tietokeskus, tutkimuskatsauksia 1999:1.

Ilmanen Kalervo, Itkonen Hannu, Matilainen Pertti ja Vuolle Pauli (2004) Urheilun julkisuuskuva. Jyväskylän yliopisto. Liikunnan sosiaalitieteiden laitos, tutkimuksia 1/2004.

Keskinen Vesa (2001) Kiirettä pitää. Helsingin kaupungin tietokeskus. Tutkimuksia 2001:10.

Lankinen Markku (1984) Nuorten harrastukset ja vapaa-aika Helsingissä 1982. Helsingin kaupungin tilastokeskus.

Lankinen Markku (1985) Vapaa-aika ja harrastuspalvelujen käyttö Helsingissä: Aikuiset ja lapset 1982. Helsingin kaupungin tilastokeskus.

Liikkanen Mirja, Hanifi Riitta ja Hannula Ulla (2005) Yksilöllisiä valintoja, kulttuurien pysyvyyttä. Vapaa-ajan muutokset 1981–2002. Tilastokeskus.

procent att de sysslade med längdåkning, och samtliga var pojkar. Dessa siffror pekar på att grenens popularitet minskat starkt på ett par år, för enligt de rön Keskinen (2001, 17) lägger fram sysslade ännu nio procent av 10–18-åringarna år 2000 med längdåkning minst en gång i veckan. År 1982 uppgav 20 procent av 10–15-åringarna att de åkte skidor minst en gång i veckan (Lankinen 1984).

År 2002 tycktes de grenar som ökade i popularitet omfatta ledd gymnastik, innebandy, rullskridsko, dans och i viss mån även yoga och skateboard. I synnerhet i Huvudstadsregionen är ledd gymnastik en typisk kvinnogren, med 39 procent utövare bland 25–44-åriga kvinnor. Innebandy är dess motsats, med många utövare bland 10–24-åriga män, ca. 25 procent. Även rullskridskoåkning är populärast bland 10–24-åringar, 19 procent bland damer och 12 procent bland herrar. Dans idkas framför allt bland damer i åldern 45–64 år (18 procent), men givetvis dansar även herrarna i denna åldersgrupp. Yoga idkas flitigast av kvinnor mellan 25 och 64, med 7 procent utövare, och skateboard når samma andel bland unga män mellan 10 och 24 år.

Kaikki eivät halua asua pientaloissa

Alla vill inte bo i villa eller radhus

Martti Tuominen & Mari Vaattovaara & Matti Kortteinen

Artikkelissa tarkastellaan pääkaupunki-seutulaisten asumispreferenssejä sukupolven, iän, elämänvaiheen, asuinpaikan ja asumismuodon mukaan. Ovatko samat asiat asuinalueella tärkeitä kaikille ihmisille? Omakotitalo tiedetään monen toiveeksi, mutta halutaanko niissä asua enää ikäihmisinä? Millaisista osatekijöistä koostuu tyytyväisyys omaan asuinalueeseen?

Vastikään julkaistussa artikkelissamme (Kortteinen & Tuominen & Vaattovaara 2005) esitimme, että asumista koskevien toiveiden osalta on perusteita puhua yhtenäiskulttuurista (vrt. Mäkelä 1999; Jallinoja 1997). Luonnonläheisyys, rauhallisuus ja pientaloasuminen ovat keskeisimpiä toiveita, jotka toistuvat alueesta, koulutuksesta, tulotasosta ja ammatillisesta suuntautuneisuudesta riippumatta. Edes taidealalla taikka informaatiotekniikan parissa työskentelevät vastaajat eivät erotu muista asumista koskevien arvioiden osalta. Samalla kysyimme pientalovaltaisen ja luonnonläheistä asumista korostavan asumiskulttuurin sopivuutta kerrostalovaltaiseen ja tiiviiseen ympäristöön tilanteessa, jossa väestön sisäiset sosioekonomiset ja kulttuuriset erot ovat kasvussa.

Kaikki eivät kuitenkaan halua asua pientaloissa. Tarkastelemme tässä artikkelissa yksilöidymmin eri-ikäisten ja eri alueilla asuvien kaupunkilaisten asumispreferenssejä. Perustana ja lähtökohtana on

Artikeln analyserar boendepreferenser bland invånare av olika ålder, kön, levnadsskede, bostadsområde och boendeform i Huvudstadsregionen. Är samma egenskaper hos området viktiga för alla människor? Vi vet att många drömmer om att bo i villa, men hur många åldringar vill bo kvar i sitt hus? Vilka faktorer gör folk nöjda med sitt bostadsområde?

I en annan artikel som vi nyss publicerat (Yhteiskuntapolitiikka 2/2005) framlade vi att det finns gott fog för att tala om enhetskultur då det gäller folks boendeförhoppningar (jfr. Mäkelä 1999; Jallinoja 1997). Man vill ha närhet till naturen, lugn och ro i villa (dvs. egnahemshus) eller radhus oavsett ens boendedistrikt, utbildning, inkomstnivå eller yrkesinriktning. Inte ens de som arbetar inom konsterna eller informationsteknik avviker från mängden i detta avseende. Samtidigt ifrågasatte vi hur lyckad en boendekultur som betonar naturnära boende i villa eller radhus är i en höghusdominerad tätt bebyggd stadsstruktur – i ett läge där befolkningens inbördes socioekonomiska och kulturella skillnader håller på att växa.

I och för sig vill ju inte alla bo i villa eller radhus. I föreliggande artikel analyserar vi mera detaljerat boendepreferenserna bland invånare av olika ålder i olika delar av staden. Vi utgår från en enkät i Huvudstadsregionen år 2002, där man med ett ovanligt

vuonna 2002 pääkaupunkiseudulla tehty kyselytutkimus, jossa suuren ja alueellisen tulotason mukaan ositetun otoksen avulla (N = 10 425) on selvitetty eri tavoin ja erityyppisillä asuinalueilla asuvien ihmisten asumista, hyvinvointia ja muuttohalukkuutta. Aineistojen analyysi avaa näkökulmaa asukkaiden asumistoiveiden yhtäläisyyksistä, mutta samalla tuo esiin myös niihin liittyviä merkittäviä eroja.

Sukupolvet ja asumistoiveet

Matti Virtanen (2005) on tutkimuksissaan korostanut sukupolvien merkitystä tavanomaisten tilastollisten ikäryhmäjaotteluiden rinnalla. Koska etenkin asuinalueen ominaisuuksiin kohdistuvissa toiveissa emme ole juurikaan havainneet eroja eri-ikäisten vastaajaryhmien välillä, päätimme kokeilla myös sukupolvinäkökulman erotteluvoimaa. Toisin kuin mekaaniset ikäryhmäjaot, joita Virtanen mukaan "ei välttämättä yhdistä mikään muu kuin se, että ne ovat suunnilleen samanikäisiä eli sijaitsevat yhteiskunnan ikäpyramidissa samassa kohtaa", sukupolvet rakentuvat kokemukselliselta pohjalta.

Virtanen siteeraaman Mannheimin (1952) mukaan sukupolven perustana on samanikäisyys, yhteiskuntatason tilastollinen ikäpolvi ja aivan erityisesti yhteisesti jaettu kokemusmaailma ja sen eräänlainen huipennus, avainkokemus. Näitä vahvoja avainkokemuksia luovat sodan, nopean kaupungistumisen tai laman kaltaiset syvät murrokset. Virtanen mukaan (2005) "mitä tiheämmin ja syvempiä yhteiskunnan murroksia on, sitä useampia erilaisia kokemuksellisia sukupolvia syntyy". Merkityksellistävä ikä, leimautumisikä, on Mannheimin mukaan 17 ikävuoden vaiheilla. Virtanen jaotteleekin suuret ikäluokat luonnolliseksi sukupolveksi vuonna 1945–1950 syntyneinä. "Varsinaisiksi 60-lukulaisiksi" määrittävät sotien aikana (1939–44) syntyneet ja kansalaisodan sukupolven edustajat ovat syntyneet ennen vuotta 1925 (Virtanen 2005).

stort urval (N = 10 425) uppdelat enligt lokal inkomstnivå undersökte boende, välstånd och flyttvilighet bland personer som bodde i olika boendeformer i olika slags bostadsområden. Analysen av detta material gav perspektiv på invånarnas boendepreferenser i och med att den inte bara påvisade likheter utan även betydande skillnader i preferenserna.

Generationer och boendeförhoppningar

I sin forskning har Matti Virtanen (2005) betonat att inte bara den sedvanliga statistiska åldersgruppsindelningen utan även generationstillhörigheten påverkar boendepreferenserna. Eftersom vi inte observerat nämnvärda skillnader mellan olika åldersgrupper beslöt vi pröva om generationsaspekten kunde få fram skillnader. I motsats till de mekaniska åldersgruppsindelningarna, som enligt Virtanen inte nödvändigtvis har något annat gemensamt än att de grupperar ihop folk av ungefär samma ålder, som alltså finns placerar sig lika i den samhällliga ålderspyramiden, består generationerna av människor med liknande erfarenhetsgrund.

Enligt Mannheim (1952), som Virtanen citerar, grundar sig en generation på att man är av liknande ålder, tillhör samma statistiska generation och, i synnerhet, att man har en viss gemensam erfarenhetsvärld som kulminerat i en gemensam nyckelupplevelse framkallad av t.ex. ett krig, en urbaniseringsvåg, en ekonomisk depression eller övrig genomgripande förändring. Enligt Virtanen (2005) uppstår det desto flera erfarenhetsgenerationer ju tätare och djupare de samhällliga brytningarna infaller. Den avgörande åldern är enligt Mannheim 17 år. Sålunda upplever Virtanen att de stora årskullarna födda 1945–50 utgör en naturlig generation, på samma sätt som "sextialisterna", dvs. de som föddes 1939–44, under kriget, och de före år 1925 födda, som han kallar inbördeskrigsgenerationen (Virtanen 2005).

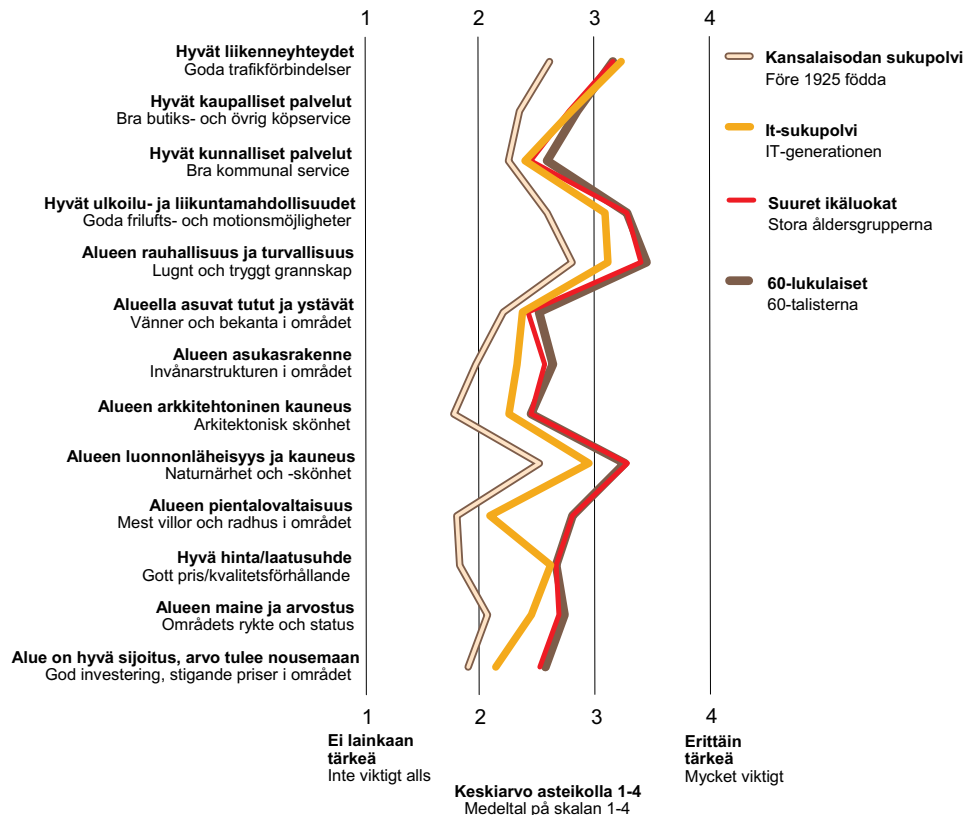
Koska Virtasen mallissa nuorin sukupolvi on syntynyt jo vuosina 1945–50, halusimme mukaan vielä yhden nuoremman sukupolven. Martti Puohiniemi on suomalaisten arvoja tutkiessaan muodostanut nuorimmaksi sukupolveksi vuosina 1974–76 syntyneet ja nimennyt heidät it-sukupolveksi. Koska aineistomme on kerätty myöhemmin kuin Puohiniemen ensimmäinen aineisto, venytimme tätä sukupolvea niin, että siihen kuuluvat vuosina 1976–1981 syntyneet. He muodostavat sukupolven, joka oli jo valmiiksi sosiaalistettu informaatioteknologiaan, jonka pariin he väistämättä joutuivat opiskelussa ja työelämässä (Puohiniemi 2002, 99).

Tarkastellessamme hyvän asuinalueen ominaisuuksia sukupolvittain on päällimmäinen havainto se,

Eftersom den yngsta generationen i Virtanens modell fötts redan åren 1945–50, ville vi få med ytterligare en yngre generation. Martti Puohiniemi, som studerat finländarnas värderingar, använde som sin yngsta generation dem som fötts 1974–76, och kallade dem IT-generationen. Men eftersom vårt material samlats in senare än Puohiniemis utvidgade vi denna generation att gälla dem som fötts 1976–81. De utgör ett släktled som redan vuxit upp med den informationsteknologi som de oundvikligen mött i studier och arbetsliv (Puohiniemi 2002, 99).

En iakttagelse som genast kom fram då vi studerade vad olika generationer tycker är ett bra bostadsområde var att de profiler som de olika generationernas värderingar bildade på vårt diagram är mycket

Kuvio 1. Hyvän asuinalueen ominaisuudet sukupolvittain
Figur 1. Generationernas uppfattningar om ett bra bostadsområde

että eri sukupolvien arvostuksista muodostuvat profiilit ovat hahmoiltaan varsin yhtäläisiä.

Tarkemmassa tarkastelussa voidaan huomata kansalaissodan sukupolven käyttävän asteikkoa mallillisimmin ja suurten ikäluokkien yhdessä 60-lukulaisten kanssa olevan asuinympäristöään vahvimmin arvioivia. Ehkä yllättävääkin on, ettei it-sukupolvi suinkaan näytä edustavan erityisen vaativaa asennetta, vaan sijoittuvat pääosin omien vanhempiensa ja isovanhempiensa väliin.

Yksittäisistä kysymyksistä suurimmat erot synnyttää kysymys alueen pientalovaltaisuudesta. Tärkeintä pientalovaltaisuus näyttää olevan maaltamuuttoon osallistuneille 60-lukulaisille ja suurille ikäluokille. It-sukupolvelle asialla ei vaikuta olevan niin suurta merkitystä, vaikka heilläkin rauhallisuus ja luonnonläheisyys ovat arvossa.

Sukupolvinäkökulma ei tässä yhteydessä näytä tuottavan selvästi jäsentyvää tulosta. Tuloksin on vaikea erottaa sukupolvi- ja ikävaikutusta. Kansalaissodan sukupolven matalassa profiilissa voivat hyvinkin yhdistyä sekä sukupolvi- että ikävaikutus. Jos it-sukupolven vähäisempää pientalomaisuuden suositusta tulkitaan sukupolvinäkökulmasta, se antaisi viitteitä urbanismin arvostuksen noususta. Ikävaihetulkinnan mukaan he keski-ikäistyessään tulevat omaksumaan vanhempiensa arvostukset.

Seuraavaksi tarkastelemmekin talotyyppitoiveita yksityiskohtaisemmin sekä elämänvaiheen että nykyisen asuinalueen suhteen.

Elämänvaihe, asuinalue ja asumistoiveet

Elämänvaiheella on yhteys asumistoiveisiin. Tiiviistä ja kerrostalovaltaista kaupunkirakennetta perustellaankin ekologisten ja toiminnallisten argumenttien lisäksi myös väestörakenteen muutokseen liittyvillä seikoilla. Yhden ja kahden hengen talouksien osuuden kasvu, mikä on selvästi nähtävissä pääkaupunkiseudulla, on tekijä jonka huomioiminen kaupunkien

likartade. Vid närmare analys visar det sig att de före 1925 födda använder bedömningsskalan på ett måttligare sätt, medan "sextitalisterna" och de stora åldersklasserna kom med de starkaste bedömningarna om sin bostadsmiljö. Rentav förvånande är det kanske att IT-generationen inte tycks vara särskilt kräsen utan placerar sig mellan sina föräldrars och sina far- eller morfäders generation.

Minst överens är generationerna på punkten "Mest villor och radhus i området". Viktigast tycks den vara för sextitalisterna, som ju varit med om "flykten från landsbygden" under 50- och 60-talet, och för de stora åldersklasserna. För IT-generationen tycks denna synpunkt inte vara så viktig, trots att också de unga värdesätter lugn och ro och närhet till naturen.

Inte heller generationsaspekten tycks i detta sammanhang vara avgörande, och det är svårt att skilja på vad som är generationens resp. ålderns verkan. De före 1925 föddas låga profil kan mycket väl vara en kombination av generations- och ålderseffekten. Om man tolkar saken så, att IT-generationens mindre entusiasm för radhus och villor är generationsbetingad, skulle det tyda på att inställningen till urbant stadsliv blivit fördelaktigare. Men om man utgår från att denna inställning är åldersgruppsbetingad är det att vänta att de unga anammar sina föregångares inställning när de själva kommer upp i medelåldern.

I det följande analyserar vi mera detaljerat förhoppningarna beträffande typ av hus utgående från både levnadsskedet och vederbörandes nuvarande bostadsområde.

Levnadsskedets och det nuvarande bostadsområdets inverkan

Folks boendeförhoppningar hänger samman med deras levnadsskede. En tät och höghusdominerad stadsstruktur motiveras ju med ekologiska och funktionella argument och med faktorer som relaterar till

kehittämisessä on tärkeää. Laaja kyselyaineistomme mahdollistaa asumistoiveiden tarkastelun sekä elämänvaiheen että nykyisen asuinalueen mukaan (kuvio 2). Pääsemme siis tarkastelemaan sekä kanta-kaupungissa että sen ulkopuolella kerrostaloissa yksin ja kaksinasuvien samoin kuin lapsiperheiden asumistoiveita. Tulos on ehkä yllättävä. Pientaloasuminen on totuttu pitämään lapsiperheiden asumismuotona. Suomen urbaaneimman alueen, Helsingin kanta-kaupungin sinkuista ja dinkuista, eli yksin- ja kaksin asuvista puolet (52 %) pitää kerrostaloasuntoa itselleen mieluisimpana vaihtoehtona, mutta lähes 40 prosenttia toivoo pientaloon. Kanta-kaupungissa asuvista lapsiperheistä vastaavasti 47 prosenttia haluaa aineistomme mukaan asua kerrostalossa. Kanta-kaupungin ulkopuolisilla kerrostaloalueilla tilanne muuttuu jo siten, että miltei kolme neljännestä lapsiperheistä (71 %) ja puolet yksin- ja kaksin asuvista toivoo pientaloon (vrt. Strandell 2005).

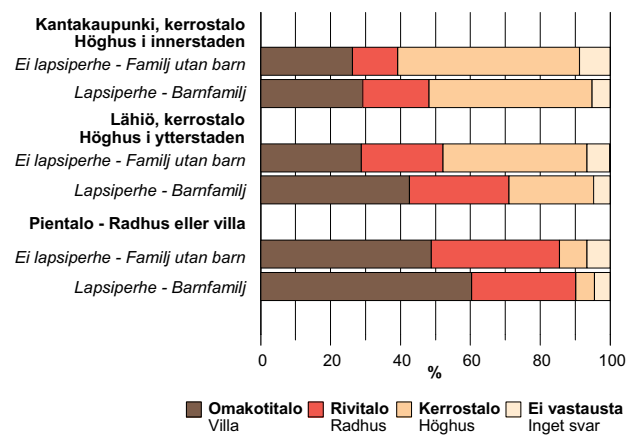
Ikä ja asumistoiveet

Äskettäin julkaistun asukasbarometrin mukaan suurissa asutuskeskuksissa asuvien suomalaisten "talotyyppitoiveet korreloivat vastaajien nykyisen talotyypin kanssa". Ja että "... selkeästi yli puolet (58 %) asuu jo siinä talotyyppissä, missä haluaakin asua" (Strandell 2005, 87).

Kun tarkastelemme talotyyppitoiveita iän ja asumismuodon mukaan näemme, että omakotitaloissa asuvat ihmiset pitävät omaa asumismuotoaan toivottavimpana lähes iästä riippumatta. Jonkinasteista kerrostaloihin sekä rivitaloihin kohdistuvaa asumistoiveiden lisääntymistä on nähtävissä ikääntymisen myötä ja tällaista muuttoa jonkin verran tapahtuu. Kuitenkin 80 prosenttia omakotitalossa asuvista yli 70 -vuotiaistakin haluaa edelleen asua omakotitalossaan.

Kuvio 2. Toivetalotyyppi asuinalueen, talotyypin ja perhevaiheen mukaan

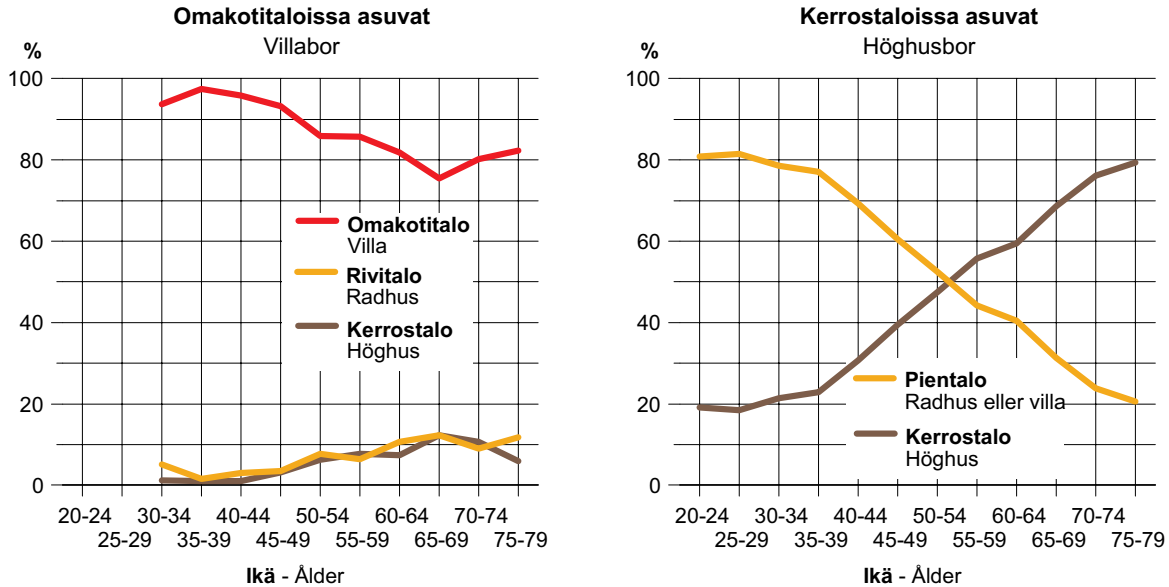
Figur 2. Önskad typ av hus enligt vederbörandes bostadsområde, typ av hus och levnadsskede

befolkningsförändringar. Tillväxten i andelen hushåll med en eller två personer, som klart kan skönjas i Huvudstadsregionen, är en viktig faktor att beakta vid utvecklandet av städerna. Vårt undersökningsmaterials omfattning gjorde det möjligt att analysera boendepreferenserna både enligt vederbörandes levnadsskede och nuvarande bostadsområde (Figur 2). Vi kan alltså få reda på boendepreferenserna bland både ensamboende och parboende liksom också barnfamiljer i både inner- och ytterstaden.

Våra rön är kanske t.o.m. förvånande. Villa (dvs. egnahemshus) eller radhus har av hävd setts som en boendeform för barnfamiljer. Bland "singlarna" och "dinkarna", dvs. de ensam- resp. parboende, i Helsingfors innerstad, Finlands urbanaste område, tycker 52 procent att höghus är bästa boendeformen för dem, medan under 40 procent vill bo i radhus eller villa. Enligt vårt material ville 47 procent av barnfamiljerna i innerstaden bo i höghus. I höghusområdena i ytterstaden ville däremot 71 procent av barnfamiljerna och hälften av de ensam- eller parboende bo i radhus eller villa (jfr. Strandell 2005).

Kuvio 3. Omakoti- ja kerrostaloissa asuvien toivetalotyyppi vastaajan iän mukaan
 Figur 3. Favorithustyp bland villa- och höghusbor av olika ålder

Kerrostaloissa asuvat vastaajat muodostavat ikätarkastelussa mielenkiintoisen jaon. Nuorimmat ikäluokat preferoivat pientaloasumista 80 prosenttisesti aina neljäkymmeneen ikävuoteen asti. Tämän jälkeen pientalojen suosio alkaa voimakkaasti laskea ja vastaavasti kerrostaloasuminen kasvattaa suosiotaan. 50 vuotta täyttäneistä kerrostaloissa asuvista ihmisistä suurin osa pitää kerrostaloa toivotuimpana asumismuotona. Tilannetta on mahdollista tulkita ainakin kahdella tavalla. Vuonna 1971 esitettiin Kaupunkitutkimus 70 yhteydessä seuraava tulkinta havainnolle, että kerrostaloasukkaat suosivat pientaloasukkaita enemmän kerrostaloasumista "Havainto on tulkittavissa joko osittaiseksi sopeutumiseksi nykyisiin olosuhteisiin tai kerrostaloalueille on jossain määrin valikoitunut tätä asumismuotoa preferoivia asukkaita" (Vuorela 1971, 32). Molemmat vaikutukset tuntuvat uskottavilta myös tänä päivänä.

Tässä yhteydessä on perusteltua olettaa erojen olevan nimenomaan iän tuottamia, ei sukupolvi- vaihtuksen ansiota. Niinpä voidaankin ennustaa, että

Ålder och boendepreferenser

Enligt en nyligen utgiven invånarbarometer korrelerar drömhushöppningarna bland finländarna i de stora tätorterna med deras nuvarande bostad. Klart över hälften (58 %) bor i den typ av hus där de vill bo (Strandell 2005, 87).

Om vi analyserar boendepreferenserna enligt ålder och boendeform ser vi att de som bor i villa (dvs. egnahemshus) tycker deras egen form av boende är den bästa, nästan oberoende av ålder. Med åldern blir inställningen till att bo i höghus eller radhus något fördelaktigare bland villaborerna, men ännu vid över 70 års ålder vill 80 procent bo kvar i sin villa.

Höghusborna, dvs. de enkätsvarare som bodde i höghus, uppvisar en intressant motsats mellan äldre och yngre. De yngsta åldersklasserna upp till 40 års ålder föredrar till 80 procent radhus eller villa, men med högre ålder vill man allt mera bo i höghus. Bland 50 år fyllda höghusbor upplever majoriteten att höghus är bästa boendeformen.

väestön ikääntyessä tyytyväisyys kerrostaloasumiseen myös pääkaupunkiseudulla kasvaa 'luonnonvoimaisesti'. Jos tulkittaisiin kyseessä olevan sukupolvi-vaikutuksen, oltaisiin menossa kohti suurta tyytyväisyyttä kerrostaloasumiseen.

Kysymyksiin asumistoiveista on hyvä suhtautua myös kriittisesti. Voidaan ajatella, että anonyymiin kyselyyn ei tarvitse suhtautua kovin vakavasti, vaan voi vapaasti ilmoittaa haluavansa mitä tahansa. Kuitenkin kerrostaloasukkaiden tyytyväisyyden lisääntymisen omaan asumismuotoon iän karttuessa näyttäisi kertovan harkitusta vastaamista. Sitä tukee tieto, että niiden vastaajien osuus, jotka ilmoittivat etteivät ole muuttoaikeissa, kasvaa samaan tapaan iän myötä kuin tyytyväisyys kerrostaloasumiseen. Asumismuodon vaihtohan edellyttää muuttamista, jonka tiedetään iän myötä vähenevän.

Tyytyväisyys asuinalueen ominaisuuksiin

Kokonaisuudessaan asumiseen, sekä asuntoon että asuinalueeseen ollaan varsin tyytyväisiä. Molemmille annettujen kouluarvosanojen keskiarvo on yli kahdeksan. Tulos on käytännössä sama kuin Asukasbarometrin 2004 tuottamat valtakunnalliset luvut. Tosin vastaajan talotyyppi vaikuttaa selvästi tyytyväisyyteen omaan asuinalueeseen: pientaloalueilla yhdeksän prosenttia antoi arvosanaksi seitsemän tai heikomman, kerrostaloalueilla vastaava osuus oli 30 %.

Eriytämme tarkastelua seuraavassa siten, että katsomme, mistä osatekijöistä tyytyväisyys tai tyytymättömyys asuinalueeseen muodostuu. Sitä varten jaamme vastaajat ryhmiin sen mukaan, minkä yleisarvosanan koulunumeroilla ilmaistuna vastaajat ovat antaneet omalle asuinalueelleen, ja tarkastelemme asukkaiden tyytyväisyyttä asuinalueen ominaisuuksiin näissä eri ryhmissä.

Ensiksi kuviosta voidaan todeta, että yleisarvosana ja tyytyväisyys alueen eri ominaisuuksiin kulkevat

Detta kan tolkas på åtminstone två sätt. År 1972 framlades vid Stadsenkät 70 följande tolkning till att höghusborna i högre grad än radhus- eller villaborna ville bo just i höghus: antingen handlar det om någon grad av anpassning till rådande förhållanden, eller så har de som trivs bäst i höghus flyttat just till höghus. Vardera förklaringen verkar rimlig ännu idag.

I detta sammanhang torde det finnas skäl att anta att skillnaderna beror på ålder, inte på generations-tillhörighet. Därför kan vi förutspå att nöjdheten med boende i höghus tilltar "naturligt" i och med att befolkningen åldras. Om vi antog att skillnaderna beror på generationen, skulle tolkningen bli att vi går mot stor missnöjdhet med höghusboende.

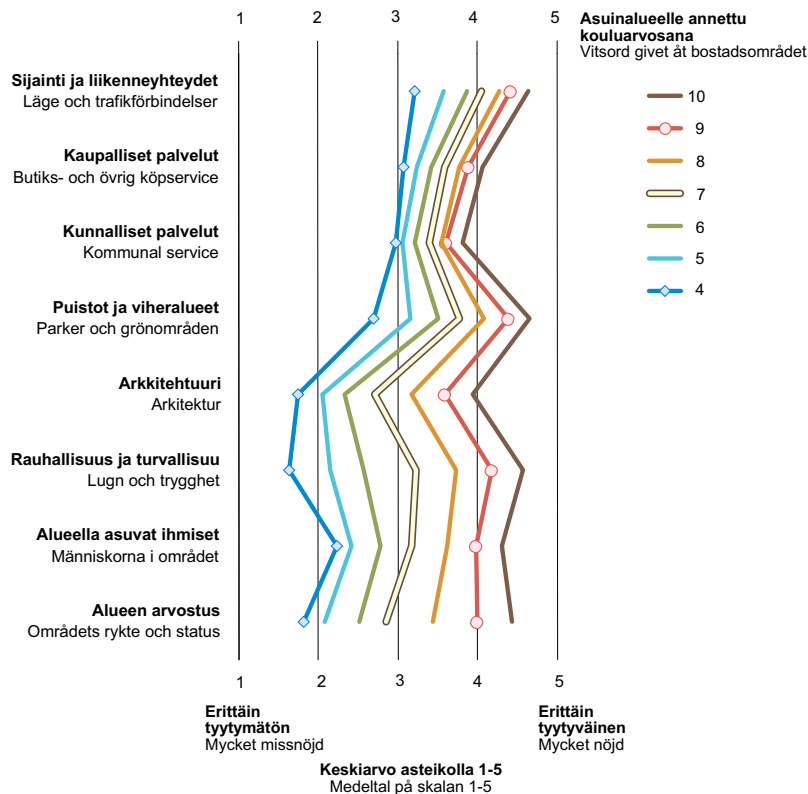
En kanske inte oviktig synpunkt i sammanhanget är att vi frågade om folks drömmar och visioner. Det är tänkbart att man som svarare inte ställer sig så gravallvarligt till en anonym enkät och därför svävar ut lite. Men att höghusborna med stigande ålder allt mera föredrar just höghus verkligen stämmer stöds av att andelen svarare som inte överväger flyttning växer med stigande ålder. För att byta boendeform måste man ju flytta, och vi vet att flyttandet avtar med stigande ålder.

Belåtenhet med bostadsområdet

Överlag var folk nöjda med sitt boende, både bostaden och bostadsområdet. Vardera fick i medeltalet vitsordet 8 på en skala mellan 4 och 10. Detta är i samklang med de tal för hela landet som Invånarbarometern 2004 gav. I och för sig inverkar de svarandes boendeform på nöjdheten: i radhus- och villaområden gav bara nio procent, men i höghusområden hela 30 procent, vitsordet 7 eller lägre.

I det följande preciserar vi vår analys genom att klarlägga de delfaktorer som nöjdheten eller missnöjdheten med det egna bostadsområdet består av. För detta ändamål delar vi upp svararna i grupper enligt det vitsord de givit det egna bostadsområdet, och

Kuvio 4. Tyytyväisyys asuinalueen ominaisuuksiin alueelle annetun kouluarvosanan mukaan
 Figur 4. Betygssättning av bostadsområdets egenskaper

hyvin yhdessä. Esimerkiksi kymppin arvoiseksi oman asuinalueensa arvioineet ovat antaneet myös kaikkiin osakysymyksiin korkeimman arvosanan. Ja tilanne säilyy samana kaikkien muidenkin arvosanojen ja osakysymysten kohdalla. Toinen huomio on, että alkupäässä olevien alueen toiminnallisuutta kuvaavien kysymysten yhteydessä erot ovat pienimmillään ja vastaajat ovat sangen tyytyväisiä näihin asioihin. Erot kasvavat alueen arkkitehtuuria koskevan kysymyksen yhteydessä ja pysyvät suurina seuraavissa alueen rauhallisuutta, asukasohjaa ja arvostusta koskevissa kysymyksissä. Nämä neljä kysymystä näyttävät muodostavan sisällön hyvälle tai heikolle kouluarvosanalle. Suurimmillaan erot ovat alueen rauhallisuuden ja turvallisuuden kohdalla, joka myös edellä (kuvio 1) havaittiin asuinalueen tärkeäksi ominaisuudeksi. Arvostuksen ja arkkitehtuurin ohella

analyserar sedan hur nöjda invånarna är med bostadsområdets egenskaper.

Först och främst kan man konstatera att allmänvitsordet och nöjdheten med områdets olika egenskaper stämmer väl överens. T.ex. de som gav vitsordet tio åt sitt eget bostadsområde gav högsta betyg även åt de olika egenskaperna. Samma relation gäller de övriga allmänvitsorden och egenskaperna. En annan iakttagelse är att alla är mest överens om de första frågorna, dvs. dem som gällde områdets funktionalitet. De flesta var nöjda med dessa egenskaper.

Åsikterna går mera isär beträffande arkitekturen, och oenigheten är större också beträffande lugn och trygghet, övriga invånare i området och områdets rykte och status. Det är de fyra sista egenskaperna som gör skillnaden mellan ett bra eller dåligt vitsord. Störst är skillnaderna beträffande lugn och trygghet i

tyytymättömyys asuinalueeseen näyttää liittyvän selvästi alueen sosiaaliseen elämään, ei niinkään toiminnallisiin ominaisuuksiin.

Lopuksi

Kaupunkia ei voida rakentaa vain asukkaiden mieltymysten mukaan. Suunnittelulla on paljon muitakin tehtäviä kuin ihmisten unelmiin vastaaminen ja suunnittelijat ovat tietysti pitkään tienneet, että nämä vaatimukset lyövät osin korville enemmistön asumistoiveita (Lapintie 2005). Lisäksi pääkaupunkiseudun asuin ympäristöjen muotoutumiseen ovat suunnittelijoiden ohella vaikuttaneet merkittävästi myös asuntojen rahoittajat, rakennuttajat ja rakentajat. Millainen paino asukkaiden kyselyissä ilmaisemille mieltymyksille tulisi tällaisessa kokonaisuudessa antaa?

området, som även tidigare (Figur 1) konstaterades vara en viktig egenskap. Förutom status och arkitektur gäller missnöjet i klart högre grad folklivet i området än dess funktionella egenskaper.

Slutkläm

En stad kan inte byggas enbart utgående från dess invånares preferenser. Planläggning och planering har många övriga uppgifter än att försöka motsvara folks drömmar, och planerarna har redan länge varit medvetna om att dessa krav delvis går emot majoritetens önskemål (Lapintie 2005). Dessutom är det inte bara planerarna som påverkat bostadsmiljöns utformning i Huvudstadsregionen utan även bostädernas finansierare, byggherrar och byggare. Hur stor vikt borde man i en sådan helhet ge åt de preferenser som invånarna uttryckt vid olika enkäter?

Lähteet: | Källor:

Jallinoja, Riitta (1997): Asumisen tavat ja tyylit. Teoksessa: Taipale, Kaarin & Schulman, Harry (toim.): Koti Helsingissä – urbaanin asumisen tulevaisuus. Helsingin kaupungin tietokeskus, Helsinki.

Kortteinen, Matti & Tuominen, Martti & Vaattovaara, Mari (2005): Asumistoiveet, sosiaalinen epäjärjestys ja kaupunkisuunnittelu pääkaupunkiseudulla. Yhteiskuntapolitiikka 2/2005.

Lapintie, Kimmo (2005): Yhdyskuntasuunnittelussa monia tavoitteita. Helsingin sanomat 28.2.2005.

Mannheim, Karl (1952): The Problem of Generations. Teoksessa Mannheim, K.: Essays on the Sociology of Knowledge. Routledge & Kegan Paul, London.

Mäkelä, Klaus (1999): Valtio, väkijuomat ja kulttuuri. Kirjoituksia Suomesta ja sosiologiasta. Hanki ja jää/Tammi, Tampere.

Puohiniemi, Martti (2002): Arvot, asenteet ja ajankuva. Opaskirja suomalaisen arkielämän tulkintaan. Limor, Vantaa.

Strandell, Anna (2005): Asukasbarometri 2004. Asukaskysely suomalaisista asuin ympäristöistä. Ympäristöministeriö, Sinar Oy, Vantaa.

Virtanen, Matti (2005, ilmestyy): Suuret ikäluokat sukupolvena. Teoksessa Karisto, Antti (toim.): Suuret ikäluokat. Vastapaino.

Vuorela, Pertti (1971): Asuntoalueiden kehittämistavoitteet 1970-luvulla. Kaupunkitutkimus 70. Helsingin yliopiston sosiologian laitos, julkaisu 2/1971.

UUTISET

Kulttuuria kaupunkilaisille! Kulttuuridemokratiasta kokemusten kuluttamiseen

Helsingin alueelliset kulttuurikeskukset, Stoa – Itä-Helsingin kulttuurikeskus, Kanneltalo ja Malmitalo, palvelevat vuosittain satojatuhansia helsinkiläisiä ja muita lähialueiden asukkaita. Pelkästään Stoaan tehtiin vuonna 2004 noin 600 000 käyntiä. Keskusten käyttäjistä yli 85 prosenttia pitää omaa

keskustaan tärkeänä alueellisenä kohtauspaikkana ja noin 85 prosenttia katsoo niiden tarjoavan itselleen tärkeitä palveluja. Keskukset ovat saaneet erittäin hyvin houkuteltua myös maahanmuuttajia asiakkaitseen. Kirjastossa käynti on yleisin syy tulla kulttuurikeskukseen, mutta myös kulttuuriasiainkeskuksen, työväenopiston ja muiden keskusten toimijoiden palvelutarjonta saa kävijöiltä kiitosta.

Alueelliset ovat tärkeitä myös taiteen ammattilaisille, joille ne tarjoavat muun muassa korkeatasoisia esiintymistiloja kohtuuhintaan. Keskuksilla on kiinteät yhteydet taidemaailman eri toimijoihin. Malmitalo tekee yhteistyötä esimerkiksi Helsingin taiteilijaseuran kanssa, Kanneltalon keskeisiä yhteistyökumppaneita ovat muun muassa Sibelius-Akatemia ja Suomen Jazzliitto. Stoassa tuotetaan paljon tanssia ja sillä on tärkeä merkitys koko Suomen nykytanssikentälle.

Lasten taidekasvatuksella on keskeinen rooli kaikkien keskusten ohjelmistossa. Myös aikuisia pyritään herättelemään kulttuurin pariin ja jokainen ensi kertaa kulttuurikeskukseen tuleva on henkilökunnalle erityinen ilon aihe.

MEDDELANDEN

Kultur åt invånarna! Från kulturdemokrati till konsumtion av upplevelser

De lokala kulturcentren i Helsingfors, dvs. Stoa – kulturcentret i östra Helsingfors, Gamlasgården och Malms kulturhus, betjänar årligen hundratusentals besökare från Helsingfors och närkommunerna. År 2004 hade Stoa 600 000 personbesök. Bland besökarna upplever över 85 procent att det kulturcentrum

som ligger närmast dem är en viktig träffpunkt, och nästan 85 procent att de dessutom ger viktig service. Centren har framgångsrikt lockat till sig även invandrare. Vanligaste orsaken till att besöka centren är att "gå på bibban", besöka biblioteket, men även de tjänster som stadens kulturcentral, finska och svenska arbetarinstitut och övriga instanser erbjuder får beröm av besökarna.

Kulturcentren är viktiga även för yrkesfolk inom konsterna, i och med att de erbjuder högklassiga lokaler för framträdande till rimligt pris. Centren har fasta kontakter med olika instanser inom konstens värld. Malms kulturhus samarbetar t.ex. med Konstnärsgillet i Helsingfors. Till Gamlasgårdens samarbetspartners hör Sibelius-Akademien och Finlands Jazzförbund. Vid Stoa produceras det mycket dans, och centret har en viktig roll inom finländsk nutidsdans.

Konstfostran för barn har en central roll vid alla tre centra. Men även de vuxna försöker man locka med i konsten och kulturen, och varje ny besökare vid centren är en särskild orsak till glädje bland de anställda.

Centren vill dels hämta in högklassig konst för invånarna, dels ge dem själva möjligheter att idka

Keskukset pyrkivät sekä tuomaan korkeatasoista taidetta asuinalueille että tarjoamaan mahdollisuuksia omaehtoiseen kulttuuritoimintaan ja yhdistävät näin toiminnassaan kulttuurin demokratisoinnin ja kulttuuridemokratian ihanteet. Nämä käsitteet olivat keskeisiä 1970-luvun kulttuuripoliittisessa keskustelussa, johon alueellisten kulttuurikeskusten ideologiset juuret voidaan paikantaa. Tämän päivän kulttuuripoliittisessa keskustelussa puhutaan kulttuurin säävettävyydestä ja monimuotoisuudesta.

Kulttuurikeskusten rakentaminen vaati aikanaan suuria investointeja ja vahvaa poliittista tahtoa. Myös niiden arkkitehtisuunnitteluun panostettiin. Tänäpäin keskukset liittyvät osaksi urbaania tilaa, jossa kuluttaminen ja kokemuksellisuus ovat nousseet keskeiselle sijalle. Niiden toiminta levittäytyy myös keskusten seinien ulkopuolelle.

Kaupunkilaisten kulttuurikeskus – tarkastelussa Stoa, Kanneltalo ja Malmitalo -kirjan artikkelit osoittavat, että investoinnit eivät olleet turhia. Kaupunkilaiset ovat ottaneet kulttuuritilat omikseen ja taiteilijat työskentelevät niissä mielellään. Keskuksilla on myös positiivinen vaikutus alueensa imagoon.

Kirja on Helsingin kaupungin tietokeskuksen ja kulttuuriasiainkeskuksen yhteisjulkaisu. Kirjan yli kahdenkymmenen hengen kirjoittajajoukko koostuu tutkijoista, taiteilijoista ja kulttuurikeskuksissa työskentelevistä ihmisistä. Valokuvilla on julkaisussa keskeinen osa. Valokuvat on ottanut myös kirjan taittanut Iris Illukka.

Lähde:

Silvanto, Satu – Linko, Maaria – Keskinen, Vesa – Cantell, Timo: Kaupunkilaisten kulttuurikeskus – tarkastelussa Stoa, Kanneltalo ja Malmitalo. Helsinki: Helsingin kaupungin tietokeskus ja Helsingin kaupungin kulttuuriasiainkeskus.

konst och kultur. På så vis får man med även den kulturdemokratiska aspekten. Den var ju framskjuten under den kulturpolitiska debatten på 1970-talet, där kulturcentrens ideologiska rötter kan spåras. I vår tids kulturpolitiska debatt talas det om kulturens tillgänglighet och mångsidighet.

Byggandet av kulturcentren krävde på sin tid stora investeringar och stark politisk vilja. Också på den arkitektoniska planeringen satsades resurser. Idag är centren en organisk del av det stadsrum där konsumtion och upplevelser har fått en central ställning. Deras verksamhet sträcker sig även utanför centrens väggar.

Artiklarna i boken Kaupunkilaisten kulttuurikeskus – tarkastelussa Stoa, Kanneltalo ja Malmitalo (kulturcentrum för stadsborna – Stoa, Gamlasgården och Malms kulturhus under lupp) visar att investeringarna då inte varit förgäves. Invånarna upplever centren som ”sina egna”, och konstutövarna arbetar gärna vid dem. Centren inverkar också fördelaktigt på sina respektive stadsdelars bild utåt.

Boken är en sampublication av Helsingfors stads faktacentral resp. kulturcentral. De över tjugo skribenterna omfattar forskare, konstnärer och anställda vid kulturcentren. Fotografierna har en viktig roll för helheten. De är tagna av Iris Illukka, som också gjort bokens ombrytning.

Källa:

Silvanto, Satu – Linko, Maaria – Keskinen, Vesa – Cantell, Timo: Kaupunkilaisten kulttuurikeskus – tarkastelussa Stoa, Kanneltalo ja Malmitalo (övers. kulturcentrum för stadsborna – Stoa, Gamlasgården och Malms kulturhus under lupp). Helsingfors: Helsingfors stads faktacentral och Helsingfors stads kulturcentral.

Nature and Sport -julkaisu ulkomaiselle medialle yleisurheilun MM-kisoihin

Helsingin kaupungin liikuntavirasto, matkailu- ja kongressitoimisto, tietokeskus ja ympäristökeskus ovat yhdessä tuottaneet englanninkielisen julkaisun Nature and Sport in Helsinki. Myös YTV:n ympäristötoimisto on osallistunut julkaisun tekoon. Kirjoittajina ovat toimineet eri virastojen työntekijät, varsinaisen toimitustyö on tehty tietokeskuksessa.

Julkaisun kohderymänä ovat erityisesti ulkomaisen median edustajat, joita arvioidaan saapuvan Helsinkiin noin 3 500 yleisurheilun MM-kisojen aikana elokuussa 2005. Kisat ovatkin suurin Suomessa tähän asti järjestetty urheilutapahtuma, ja Helsingin markkinointimahdollisuus on merkittävä. Nature and Sport -julkaisun painosmäärästä onkin suuri, 3 000 kappaletta.

Nature, Recreation and Sports -julkaisu sisältää tilastoja ja kertomuksia siitä kuinka luonto ja liikunta yhdistyvät kaupunkilaisten virkistykseksi Helsingissä. Helsinkiä esitellään siinä luonnonläheisenä kaupunkina, jossa metsät ja meri ovat lähellä. Kaupunkikuvaa pyritään luomaan sen asukkaiden kautta kertomalla millaisia harrastuksia ja vapaa-ajan viettotapoja helsinkiläisillä on. Kaupunkilaisia kuvataan aktiivisina ja monipuolisina luonto- ja liikuntaharrastajina.

Julkaisu toimii lähinnä taustainformaatiota antavana, ja lisätietoa haluaville esitteessä on runsaasti internet -linkkejä laajempaan tietoon. Julkaisusta tulee noin 40 sivuisen painotuotteen lisäksi pdf-versio internettiin.

Lisätietoja: Lerila Lankinen, +358 - (0)9 - 169 3190, leila.lankinen@hel.fi

<http://www.hel.fi/tietokeskus/>

Publikation för utländsk media inför Friidrotts-VM: natur, friluftsliv och motion i Helsingfors

Helsingfors stads idrottsverk, turist- och kongressbyrå, faktacentral och miljöcentral har med förenade krafter kommit ut med publikationen Nature and Sport in Helsinki. Även SAD:s miljöbyrå deltog i arbetet. Artiklarna är skrivna av anställda vid de olika verken, och redigeringen har skötts av Faktacentralen.

Publikationens målgrupp är i synnerhet utländsk media. Man väntar 3 500 journalister och reportrar till Huvudstadsregionen i augusti då VM kör igång. Dessa världsmästerskapstävlingar blir det största evenemang som någonsin ordnats i Finland, och möjligheterna att göra PR för Helsingfors är stora. Därför har Nature and Sport givits ut i hela 3 000 exemplar – och dessutom på Internet.

Publikationen *Nature, Recreation and Sports* innehåller statistik och texter om hur natur och motion blir till rekreation för invånarna i Helsingfors. Helsingfors framställs som den naturnära stad den är, med skogar och/eller hav i ständig närhet. Strävan har varit att ta fram invånarperspektivet genom att berätta om helsingforsbornas fritidssysslor och hobbyn. Helsingforsborna framstår som aktiva och mångsidiga idkare av friluftsliv och motion i naturen.

Syftet med publikationen är att ge en allmänbild, och därför ges många Internetlänkar för dem som vill lära sig mera. Förutom det ca. 40-sidiga tryckta alstret utges alltså även en pdf-version på Internet.

Tilläggsinformation: Leila Lankinen, +358 - (0)9 - 169 3190, leila.lankinen@hel.fi

<http://www.hel.fi/tietokeskus/>

Pitkäaikaistyöttömyys koskee sekä kantaväestöä että maahanmuuttajia

Pääkaupunkiseudulla tehtiin seurantatutkimus pitkäaikaistyöttömistä, joihin kuului 398 kantaväestön sekä 213 maahanmuuttajaryhmien pitkäaikaistyöttöä. Maahanmuuttajat olivat venäjän-, viron-, somalin- ja englanninkielisiä pitkäaikaistyöttömiä, jotka poimittiin satunnaisotoksena ko. ryhmistä. Tutkimuksessa seurattiin sekä kantaväestön että maahanmuuttajaväestön pitkäaikaistyöttömien aseman kehittymistä sekä työvoima-asiakirjojen että sosiaalihuollon toimeentulotuen asiakirjojen kautta vuosina 1994–2000.

Käytettyjen rekisterien tiedot ovat ehdottoman luottamuksellisia ja henkilötietolain mukaisen tietosuojaan piiriin kuuluvia, mutta niiden avulla piirtävää yleiskuvaa tarvitaan. Poliittisilla areenoilla on tuotu esiin pelkoja maahanmuuttajien juuttumisesta riippuvuussuhteeseen yhteiskunnan sosiaalipoliittisista tukijärjestelmistä ja huolia näiden järjestelmien toimivuudesta integroida työttömät tai maahanmuuttajat yhteiskuntaan ja työelämään.

Laaja ja pysyvä syrjäytyneiden joukko

Pääkaupunkiseudulle on 1990-luvun laman seurauksena kehittynyt laaja ja pysyvä syrjäytynyt kantaväestöön kuuluva pitkäaikaistyöttömien joukko. Lisäksi samanlaiseen asemaan on joutunut maahanmuuttajien ryhmä. Näiden kahden ryhmän kesken on mahdollista tulla vakavia sosiaalisia ongelmia jopa lähitulevaisuudessa, arvioi tutkija VTT Kari Vähätalo Helsingin kaupungin tietokeskuksen julkaisemassa tutkimuksessa: Maahanmuuttajat ja kantaväestö pitkäaikaistyöttöminä pääkaupunkiseudulla. Ongelmaa on vielä kärjistänyt pääkaupunkiseudun kaupunkien – Helsingin, Espoon ja Vantaan – muihin kaupunkeihin verrattuna hyvin passiivinen työllistämispoliittikka.

Huomioon ottaen pitkäaikaistyöttömyyden laajuus ja syvyys tähän asti on niin kantaväestön kuin

Långtidsarbetslösheten drabbar både finländare och invandrare

I Huvudstadsregionen har en långtidsstudie gjorts bland 398 finländare och 213 invandrare, som alla varit långtidsarbetslösa. Invandrarna utvaldes slumpmässigt bland arbetslösa i dessa grupper, och deras språktillhörighet var ryska, estniska, somali och engelska. Studien följde utgående från Arbetskraftsmyndigheternas och socialvårdens utkomststödsservices dokument dessa människors läge åren 1994–2000.

De registerdata som användes var absolut konfidentiella och hörde under lagstiftningen om skydd av personuppgifter. Den allmänbild de ledde till behövs. På olika politiska arenor har man fört fram rädslor för att invandrarna skall bli beroende av samhället socialpolitiska skyddsnet och betvivlat dessa systems förmåga att integrera de arbetslösa eller invandrarna i samhället och arbetslivet.

Stor och varaktig skara marginaliserade

Som följd av den ekonomiska depressionen på 1990-talet finns det bland finländarna en stor och varaktig skara långtidsarbetslösa. Dessutom har en skara invandrare hamnat i samma läge. I en undersökning, som nyligen utgivits av Faktacentralen, bedömer Pol.dr. Kari Vähätalo att vi redan i nära framtid kan se allvarliga sociala problem mellan dessa två grupper. Problemet har tillspetsats av att Helsingfors, Esbo och Vanda har fört en mycket passiv selsättningspolitik jämfört med andra städer.

Mot bakgrund av hur omfattande och djup långtidsarbetslösheten är har de åtgärder som vidtagits för att hjälpa finländska och invandrade långtidsarbetslösa varit mycket blygsamma, oavsett det gällt Arbetskraftspolitik, arbetslöshetsskydd eller utbildning för arbetslösa.

Studien noterade vissa samband mellan de långtidsarbetslösas sociala bakgrund, kön, ålder eller etniska bakgrund och hur de fått arbete. Men några

maahanmuuttajienkin pitkäaikaistyöttömiin kohdistettu kovin vaatimattomasti työvoima-, työttömyys- turva- ja työttömyyskoulutuspoliittisia toimenpiteitä.

Tutkimuksessa havaittiin kuitenkin myös joitakin mm. pitkäaikaistyöttömien sosiaalitaustaan, sukupuoleen, ikään tai etniseen taustaan liittyviä eroja mm. heidän paluustaan työmarkkinoille. Sitä vastoin kovinkaan merkittäviä eroja ei saatettu havaita tutkitun kolmen kaupungin pitkäaikaistyöttömien asemassa.

Nyt on ilmennyt paineita väestön ikääntymisen vuoksi hyödyntää entistä selvemmin mm. maahanmuuttajien työvoimareservejä. Toivottavasti tällä uudella politiikalla voidaan vielä estää tai ainakin pysäyttää erityisesti pääkaupunkiseudulla selvästi jo uhkaaviksi muodostuneet pitkäaikaistyöttömyyteen ja myös maahanmuuttajuuteen liittyvät syrjäytymisen ja kaupunkiköyhälistön ongelmat.

Lähde:

Kari Vähätalo: Maahanmuuttajat ja kantaväestö pitkäaikaistyöttöminä pääkaupunkiseudulla. Helsingin kaupungin tietokeskus, tutkimuksia 2005:2

större skillnader mellan de tre städerna beträffande de långtidsarbetslösas ställning kunde inte noteras.

På sistone har det på grund av befolkningens stigande ålder höjts krav på effektivare utnyttjande av invandrarna som arbetskraft. Förhoppningsvis kunde detta ännu förebygga eller åtminstone hejda de problem som redan klart hotar i synnerhet Huvudstadsregionen, dvs. långtidsarbetslöshet, integrationsssvårigheter bland invandrare, marginalisering och urban fattigdom.

Källa:

Kari Vähätalo: Maahanmuuttajat ja kantaväestö pitkäaikaistyöttöminä pääkaupunkiseudulla (invandrarna och finländarna som långtidsarbetslösa i Huvudstadsregionen). Helsingfors stads faktacentral, undersökning 2005:2.

SUMMARY

**by translator
Magnus Gräsbeck**

In her editorial Asta Manninen, acting managing director of Helsinki City Urban Facts, gives a brief overview of common themes identified by urban research in European cities. She mentions an end May symposium at the University of Helsinki, where renowned urban researchers from near and far had gathered to discuss issues presented in the European Science Foundation ESF's research programme *Urban Science Forward Look*, which was drawn up under the direction of urban research professor Anne Haila.

Besides also describing the situation of Urban Research in the Helsinki Metropolitan Area, she gives us many topics that have been to the fore in European cities in recent years: polarization, new urban poverty, segregation, competition between cities, city marketing, mobility in living and work, city renaissance, urban cultures, sustainable cities, city-regions, regeneration, participation, partnerships, best practices, urban health, urban stress and urban governance. Such a long list of topics, she says, shows how thorough recent changes in our cities have been – and that there is an increasing awareness of these changes.

Urban Facts senior researchers Heikki Helin and Markku Lankinen present an analysis of the reasons why state allocations seem to treat cities in different ways. It appeared that differences between the cities studied were due to, above all, different ways of organising vocational education in each city. Higher

levels of income, too, seem to disfavour cities in the Helsinki Metropolitan Area.

“And the state allocation system does not account for a number of typical big city problems, which increase the risk of inhabitants to become dependent of social welfare services. These factors increase the public outlays of major cities.”

Marko Karvinen, a project manager at Helsinki City Urban Facts:

“In my article, I give a few facts about the Major City Programme for the Helsinki Metropolitan Area, how it was drawn up and implemented, and what programmatic challenges it faces in the context of major cities.”

One of his conclusion is: “When regional cooperation is extended, not only result management is needed in the region, cities and offices, but a readiness for programme management and management of projects and project portfolios, too The mastery of programme and project management is even more important in a regional context.”

With the 2005 IAAF World Championships in Athletics in Helsinki just weeks ahead, Mats Nylund, a senior researcher of Helsinki City Urban Facts, reports on the role of sport and exercise in the life Helsinki Metropolitan Area residents. An extensive survey had been carried out by Statistics Finland, including a special sample from the Helsinki Metropolitan Area analysed by Mr. Nylund:

“Exercise and sport has an important position in the lives of the region’s residents. Over 40 per cent of interviewees said exercise and sport are very important to them, and 46 per cent said it was pretty important. No big differences between genders exist, although exercise seems to be even more important to women than to men.”

Whether to live in a house or a flat, i.e. housing preferences among residents of the Helsinki Metropolitan Area, is what Urban Facts researcher Martti Tuominen, Helsinki University urban geography professor Mari Vaattovaara and STAKES senior researcher Matti Kortteinen report on in their article:

“People on the whole were pleased with their housing, both their homes and their neighbourhoods. Both received a mark of 8 on a scale between 4 and 10. This agrees pretty well with the figures received from the 2004 Citizen Barometer. It should be noted, though, that respondents’ current form of housing influenced their marks: whereas in detached and semi-detached house neighbourhoods, only 7 per cent of residents gave a mark of 7 or below, 30 per cent did in block-of-flat neighbourhoods.”

They conclude: “However, a city cannot be built only to meet people’s housing preferences. Community planning has many other missions, too, and planners have long been aware that expectations and imperatives do not always meet How much should poll findings influence community planning?”

Our news bulletin reports on the recent publication of *Nature, recreation and sports in Helsinki*, a compilation of statistics and texts on these issues made by the Statistics and Information Services Unit of Helsinki City Urban Facts. The book clearly shows how strong the wildlife element is in Helsinki, as well as its excellent opportunities for various sports, exercise and outdoor recreation.

Another news item is the publication of a study on outer Helsinki’s three large municipal centres for cultural pursuits. A third one is a newly-published long-term study of unemployment among Finns and foreigners in Helsinki. A conclusion is that we may, even in near future, be witnessing serious social problems between these two categories.

KIRJOITTAJAT | SKRIBENTER

HEIKKI HELIN ja MARKKU LANKINEN ovat tietokeskuksen erikoistutkijoita. | HEIKKI HELIN och MARKKU LANKINEN är specialforskare vid Faktacentralen.

MARKO KARVINEN toimii projektipäällikkönä Helsingin kaupungin tietokeskuksessa. | Marko Karvinen verkar som projektchef vid Helsingfors stads faktacentral.

MATS NYLUND on tietokeskuksen erikoistutkija ja viestinnän dosentti. Hänen tutkimushankkeenaan on Helsingissä elokuussa 2005 pidettävät yleisurheilun MM-kilpailut, joita tarkastellaan suurtaapahtumien, elämystalouden ja muuttuvan urheilukulttuurin näkökulmasta. | MATS NYLUND är specialforskare vid Faktacentralen och docent i kommunikationsvetenskap. Han leder ett forskningsprojekt kring VM i friidrott i Helsingfors i augusti 2005. Dess infallsvinkel är storevenemangens, upplevelsenäringens och den föränderliga idrottskulturens.

MARTTI TUOMINEN on tietokeskuksen tutkija ja MARI VAATTOVAARA on kaupunkimaantieteen professori Helsingin yliopiston maantieteen laitoksella. MATTI KORTTEINEN toimii erikoistutkijana Stakesissa. | MARTTI TUOMINEN är forskare vid Faktacentralen och MARI VAATTOVAARA professor i urban geografi vid Helsingfors universitets geografiska institution. MATTI KORTTEINEN är specialforskare vid STAKES.

TILASTOKATSAUS | STATISTISK ÖVERSIKT

Toimittanut | Sammanställd av: *Sirkka Koski*
Tilasto- ja tietopalveluyksikkö | Enheten för statistik och informationstjänst

Ympäristö Miljö	53
Väestö Befolkning	54
Rakentaminen Byggnad	57
Liikenne ja matkailu Trafik och turism	59
Työmarkkinat Arbetsmarknaden	62
Sosiaalitoimi- ja terveystoimet Social- och hälsovård	63
Kulttuuri Kultur	68
Koko maan indeksisarjoja Indexserier för hela landet	69

Symbolit

Ei mitään ilmoitettavaa	–
Suure pienempi kuin puolet käytetystä yksiköstä	0
Tietoa ei ole saatu tai liian epävarma ilmoitettavaksi	..
Loogisesti mahdoton esitettäväksi	.
Ennakkotieto	*
Korjattu luku	◆

Vaakasuora aikasarjan katkaiseva viiva osoittaa, että viivan yläpuolella ja sen alapuolella olevat tiedot eivät ole täysin verrannollisia.

Symboler

Intet finns att redovisa	–
Storheten mindre än hälften av den använda enheten	0
Uppgift inte tillgänglig eller alltför osäker för att anges	..
Logiskt omöjligt uppgift	.
Preliminär uppgift	*
Korrigerat tal	◆

En horisontal linje som avskär en tidsserie markerar att uppgifterna ovanför och nedanför linjen inte är fullt jämförliga.

PÄÄKAUPUNKISEUTU

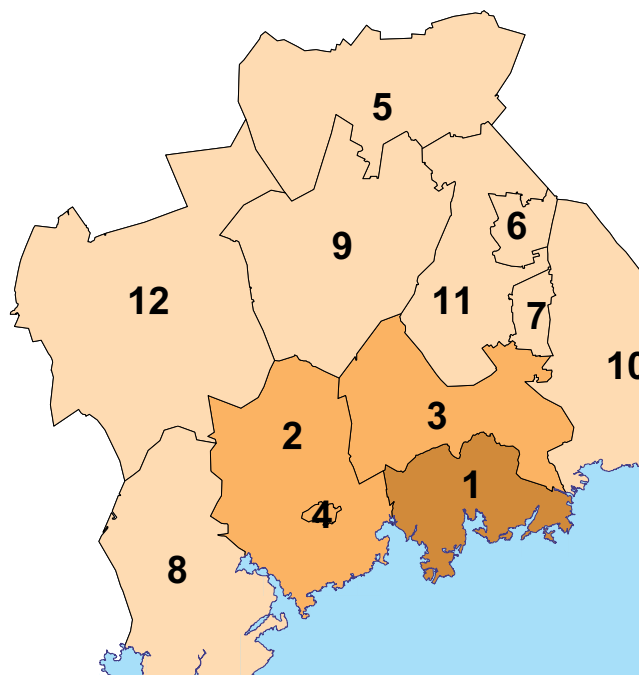
HUVUDSTADSREGIONEN

Helsinki Helsingfors	1
Espoo Esbo	2
Vantaa Vanda	3
Kauniainen Grankulla	4

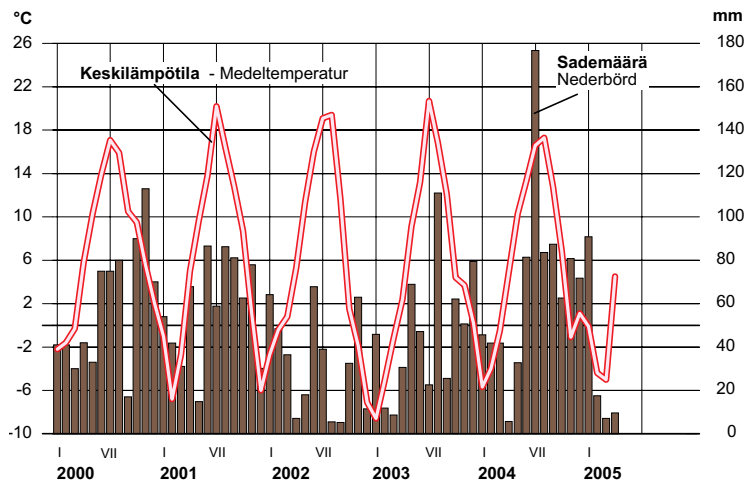
MUU HELSINGIN SEUTU

ÖVRIGA HELSINGFORSREGIONEN

Hyvinkää Hyvinge	5
Järvenpää Träskända	6
Kerava Kervo	7
Kirkkonummi Kyrkslätt	8
Nurmijärvi	9
Sipoo Sibbo	10
Tuusula Tusby	11
Vihti Vichtis	12

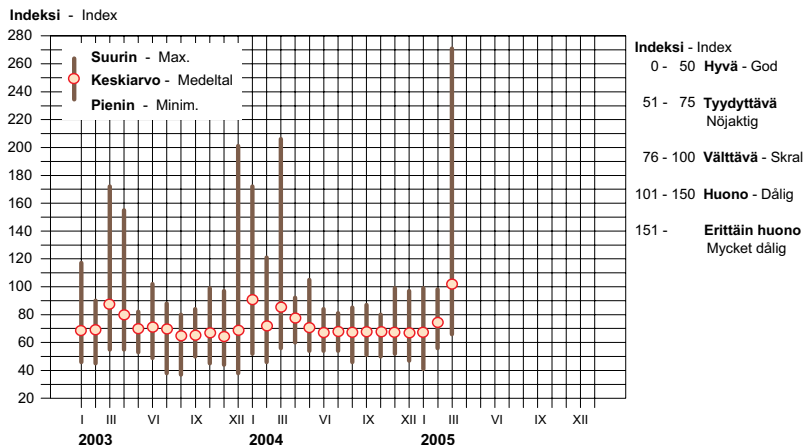

1. Sademäärä ja keskilämpötila Helsingissä, Kaisaniemen havaintoasemalla 1/2000–4/2005
Nederbörd och medeltemperatur vid Helsingfors Kajaniemi observationsstation 1/2000–4/2005

Lähde: Ilmatieteen laitos.
Källa: Meteorologiska institutet.

2. YTV:n ilmanlaatuindeksi Helsingissä, Mannerheimintien¹ havaintoasemalla 1/2003–3/2005
SADs luftskvalitetsindex i Helsingfors vid Mannerheimvägens¹ observationsstation 1/2003–3/2005

¹Vuoteen 2004 asti Töölön havaintoasema. | Fram till 2004 Tölö observationsstation.

Ilmanlaatuindeksi on rikkidioksidin (SO₂), typpidioksidin (NO₂), hiilimonoksidin eli hään (CO), otsonin (O₃) ja hengitettävän pölyn (PM₁₀) mittaus-tuloksista päivittäin laskettava luku, joka kuvaa senhetkistä ilmanlaatua. Indeksien arvo 0-50 kuvaa hyvää, 51-75 tyydyttävää, 76-100 välttävää ja 101-150 huonoa ja 151- erittäin huonoa ilmanlaatua. | Luftkvalitetsindexet är ett tal beräknat ur mätta halter av svaveldioxid (SO₂), kvävedioxid (NO₂), kolmonoxid (CO), ozon (O₃) och svävande partiklar (PM₁₀) under vissa dagar. Ett värde mellan 0 och 50 betyder god, 51-75 nöjaktig, 76-100 skral och 101-150 dålig och 151- mycket dåligt luftkvalitet.

Lähde: YTV.
Källa: SAD.

3. Väestö Helsingissä, pääkaupunkiseudulla, Helsingin seudulla ja koko maassa

Befolkningen i Helsingfors, Huvudstadsregionen, Helsingforsregionen och hela landet

Vuosi År (1.1.)	Helsinki Helsingfors		Pääkaupunkiseutu Huvudstadsregionen		Helsingin seutu Helsingforsregionen		Koko maa Hela landet	
	Luku Antal	Väkiluvun- muutos ¹ Befolknings- förändringar ¹	Luku Antal	Väkiluvun muutos ¹ Befolknings- förändringar ¹	Luku Antal	Väkiluvun muutos ¹ Befolknings- förändringar ¹	Luku Antal	Väkiluvun muutos ¹ Befolknings- förändringar ¹
1993	501 527	3 985	848 050	9 563	1 071 767	13 216	5 055 199	26 138
1994	508 588	7 061	860 638	12 588	1 087 208	15 441	5 077 912	22 713
1995	515 765	7 177	874 953	14 315	1 103 310	16 102	5 098 754	20 842
1996	525 031	9 266	891 056	16 103	1 120 593	17 283	5 116 826	18 072
1997	532 053	7 022	905 555	14 499	1 137 244	16 651	5 132 320	15 494
1998	539 363	7 310	920 009	14 454	1 154 770	17 526	5 147 349	15 029
1999	546 317	6 954	933 669	13 660	1 171 596	16 826	5 159 646	12 297
2000	551 123	4 806	945 725	12 056	1 187 195	15 599	5 171 302	11 656
2001	555 474	4 351	955 748	10 023	1 200 568	13 373	5 181 115	9 813
2002	559 718	4 244	964 953	9 205	1 213 743	13 175	5 194 901	13 786
2003	559 716	-2	971 785	6 832	1 224 107	10 364	5 206 295	11 394
2004	559 330	-386	976 222	4 437	1 232 595	8 488	5 219 732	13 437
2005	559 046	-284	980 412	4 190	1 240 482	7 887	5 236 611	16 879

¹Edellisestä vuodesta. | Från föregående år.

Lähde: Henkikirjat ja Väestörekisterikeskus.

Källa: Mantalslängderna och Befolkningsregistercentralen.

4. Ulkomaalaiset Helsingissä, pääkaupunkiseudulla, Helsingin seudulla ja koko maassa

Utlänningar i Helsingfors, Huvudstadsregionen, Helsingforsregionen och hela landet

Vuosi År 1.1.	Helsinki Helsingfors		Pääkaupunkiseutu Huvudstadsregionen		Helsingin seutu Helsingforsregionen		Koko maa Hela landet	
	Luku Antal	Osuus koko väestöstä, % Andel av hela befolkningen, %	Luku Antal	Osuus koko väestöstä, % Andel av hela befolkningen, %	Luku Antal	Osuus koko väestöstä, % Andel av hela befolkningen, %	Luku Antal	Osuus koko väestöstä, % Andel av hela befolkningen, %
1993	12 732	2,5	18 390	2,2	20 576	1,6	46 250	0,9
1994	16 025	3,2	22 849	2,7	25 429	2,3	55 587	1,1
1995	18 669	3,6	26 444	3,0	29 181	2,6	62 012	1,2
1996	21 029	4,0	29 824	3,3	32 739	2,9	68 566	1,3
1997	22 154	4,2	32 120	3,5	35 188	3,1	73 754	1,4
1998	24 244	4,5	35 573	3,9	38 869	3,4	80 600	1,6
1999	25 465	4,7	37 696	4,0	40 959	3,5	85 060	1,6
2000	25 884	4,7	38 429	4,1	41 843	3,5	87 680	1,7
2001	26 363	4,7	39 460	4,1	42 879	3,6	91 074	1,8
2002	28 034	5,0	42 810	4,4	46 408	3,8	98 577	1,9
2003	28 812	5,1	45 148	4,6	48 881	4,0	103 682	2,0
2004	29 635	5,3	46 982	4,8	50 791	4,1	107 002	2,0
2005	29 186	5,2	46 827	4,8	50 725	4,1	108 346	2,1

Lähde: Väestörekisterikeskus.

Källa: Befolkningscentralen.

5. Muuttoliike Helsingissä

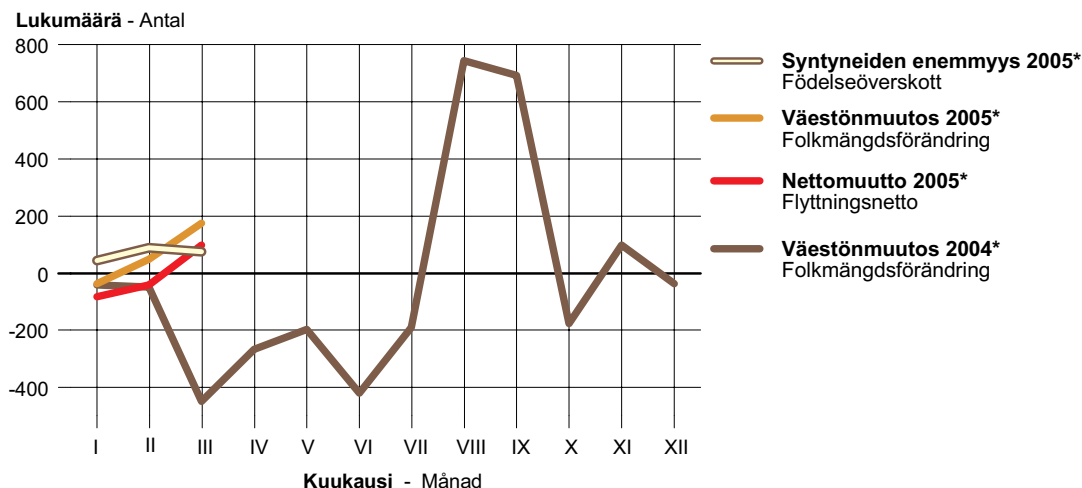
Flyttningsrörelse i Helsingfors

Vuosi, neljännes År, kvartal	Maassamuutto Flyttning inom landet			Maahan- ja maastamuutto In- och utvandring			Nettomuutto yhteensä Flyttningsnetto totalt
	Tulo Inflyttade	Lähtö Utflyttade	Netto	Tulo Inflyttade	Lähtö Utflyttade	Netto	
1996	26 514	21 024	5 490	3 129	3 061	68	5 558
1997	26 223	21 574	4 649	3 219	2 099	1 120	5 769
1998	27 951	23 206	4 745	3 133	2 123	1 010	5 755
1999	28 505	25 138	3 367	3 123	2 404	719	4 086
2000	28 229	25 535	2 694	4 042	3 487	555	3 249
2001	30 493	28 331	2 162	4 171	2 971	1 200	3 362
2002	28 049	29 648	-1 599	4 015	3 292	723	-876
2003	26 809	29 771	-2 962	4 151	2 730	1 421	-1 541
2004	27 758	29 705	-1 947	4 227	3 672	555	-1 392
2004*							
I	5 496	6 269	-773	925	979	-54	-827
II	6 815	8 087	-1 272	966	896	70	-1 202
III	9 261	8 664	597	1 325	1 039	286	883
IV	6 115	6 628	-513	945	665	280	-233
2005*							
I	5 787	6 179	-392	1 028	698	330	-62

Lähde: Tilastokeskus ja Helsingin väestötietojärjestelmä.
Källa: Statistikcentralen och Helsingfors befolkningsdatasystem.

6. Väestönmuutosten kertymät Helsingissä 2004 ja 2005

Folkmängdsförändringarna i Helsingfors 2004 och 2005

Lähde: Helsingin väestötietojärjestelmä.
Källa: Helsingfors befolkningsdatasystem.

7. Väestönmuutokset Helsingissä, pääkaupunkiseudulla ja Helsingin seudulla

Folkmängdens förändringar i Helsingfors, Huvudstadsregionen och Helsingforsregionen

Vuosi nelj. År, kvartal	Elävänä syntyneet Levande födda	Kuolleet Döda	Syntyneiden enemmyys Födelse- överskott	Tulomuutto Inflyttning	Lähtömuutto Utflyttning	Nettomuutto Flyttnings- netto	Väestön- muutos Folkmängds- förändring
Helsinki Helsingfors							
1997	6 407	5 124	1 283	29 442	23 673	5 769	7 052
1998	6 247	5 290	957	31 084	25 329	5 755	6 712
1999	6 317	5 225	1 092	31 628	27 542	4 086	5 178
2000	6 282	5 122	1 160	32 271	29 022	3 249	4 409
2001	6 169	5 133	1 036	34 664	31 302	3 362	4 398
2002	6 064	5 176	888	32 064	32 940	-876	12
2003	6 299	5 163	1 136	30 960	32 501	-1 541	-405
2004	6 180	5 045	1 135	31 985	33 377	-1 392	-257
2004*I	1 493	1 246	247	6 421	7 248	-827	-580
II	1 560	1 245	315	7 781	8 983	-1 202	-887
III	1 601	1 254	347	10 586	9 703	883	1 230
IV	1 480	1 222	258	7 060	7 293	-233	25
2005* I	1 454	1 246	208	6 815	6 877	-62	146
Pääkaupunkiseutu¹ Huvudstadsregionen¹							
1997	11 935	7 117	4 818	55 182	45 955	9 227	14 045
1998	11 652	7 251	4 401	58 570	49 735	8 835	13 236
1999	11 857	7 223	4 634	60 176	52 674	7 502	12 136
2000	11 970	7 208	4 762	60 902	55 504	5 398	10 160
2001	11 726	7 162	4 564	65 516	60 832	4 684	9 248
2002	11 800	7 253	4 547	63 525	61 238	2 287	6 834
2003	12 219	7 440	4 779	61 320	61 682	-362	4 417
2004	12 178	7 249	4 929	62 975	63 701	-726	4 203
2004*I	2 938	1 801	1 137	12 850	13 859	-1 009	128
II	3 059	1 754	1 305	15 828	16 873	-1 045	260
III	3 174	1 802	1 372	19 657	18 350	1 307	2 679
IV	2 949	1 800	1 149	14 408	14 371	37	1 186
2005* I	2 902	1 930	972	13 591	13 136	455	1 427
Helsingin seutu¹ Helsingforsregionen¹							
1997	15 004	8 721	6 283	69 410	58 627	10 783	17 066
1998	14 510	8 739	5 771	73 870	63 261	10 609	16 380
1999	14 827	8 779	6 048	76 173	66 631	9 542	15 590
2000	14 997	8 871	6 126	76 832	69 418	7 414	13 540
2001	14 747	8 790	5 957	83 137	75 931	7 206	13 163
2002	15 010	8 814	6 196	80 902	76 705	4 197	10 393
2003	15 402	9 000	6 402	79 494	77 409	2 085	8 487
2004	15 552	8 822	6 730	81 366	80 203	1 163	7 893
2004* I	3 744	2 198	1 546	16 935	17 006	-71	1 475
II	3 925	2 145	1 780	20 803	20 961	-158	1 622
III	4 088	2 187	1 901	24 611	23 532	1 079	2 980
IV	3 732	2 181	1 551	18 758	18 429	329	1 880
2005* I	3 705	2 329	1 365	17 468	16 642	826	2 202

¹Muuttotiedot sisältävät myös kuntien väliset muutot. | Uppgifterna gäller också flyttningarna mellan kommuner.

Lähde: Tilastokeskus ja Helsingin väestötietojärjestelmä.

Källa: Statistikcentralen och Helsingfors befolkningsdatasystem.

8. Talonrakennustoiminta rakennusvaiheittain Helsingissä, pääkaupunkiseudulla ja Helsingin seudulla

Husbyggnadsverksamheten enligt byggskede i Helsingfors, i Huvudstadsregionen och Helsingforsregionen

Vuosi, neljännes År, kvartal	Helsinki Helsingfors		Pääkaupunkiseutu Huvudstadsregionen		Helsingin seutu Helsingforsregionen		
	Asuinrakennukset Bostads- byggnader	Muut kuin asuin- rakennukset Övriga än bostadshus	Asuinrakennukset Bostads- byggnader	Muut kuin asuin- rakennukset Övriga än bostadshus	Asuinrakennukset Bostads- byggnader	Muut kuin asuin- rakennukset Övriga än bostadshus	
kerrosala - våningsyta, 1 000 m ²							
Myönnetyt rakennusluvat Beviljade byggnadstillstånd							
2000	398	331	913	903	1 238	1 088	
2001	281	292	762	734	1 047	966	
2002	298	377	775	696	1077	911	
2003	256	209	788	671	1 154	896	
2004*	296	174	730	476	1 345	868	
2003	IV	51	59	202	231	268	273
2004*	I	46	25	161	100	226	140
	II	96	107	244	200	334	267
	III	68	27	158	102	202	133
	IV	87	15	162	76	312	135
Aloitettut rakennustyöt Påbörjade byggnadsarbeten							
2000	346	274	828	759	1 119	905	
2001	338	314	700	653	928	823	
2002	258	293	648	497	892	844	
2003	278	234	788	573	1 127	758	
2004*	271	152	712	538	1 218	888	
2003	IV	72	32	197	129	250	184
2004	I	78	41	196	216	219	229
	II	64	27	210	73	293	140
	III	52	75	156	160	206	201
	IV	76	9	140	76	252	160
Valmistuneet rakennukset Färdigställda byggnader							
2000	408	277	847	595	1 106	748	
2001	378	318	820	743	1 080	894	
2002	279	311	657	622	877	784	
2003	312	250	743	510	1 041	739	
2004*	264	220	740	478	1 259	856	
2003	IV	103	88	244	167	318	215
2004*	I	49	37	172	70	236	116
	II	83	104	214	165	292	207
	III	36	34	124	101	164	127
	IV	96	46	228	143	387	235

Lähde: Rakennusvalvontavirasto ja Tilastokeskus.

Källa: Byggnadstillsynsverket och Statistikcentralen.

9. Valmistuneet asunnot lainoituksen, hallintasuhteen ja rakennuttajan mukaan Helsingissä

Färdigställda bostäder enligt finansiering, upplåtelseform och byggherre i Helsingfors

Vuosi, neljännes År, kvartal	Asuntoja yhteensä	Valtion tukema asuntotuotanto Bostäder totalt bostadsproduktion	Vuokra-asunnot Hyresbostäder Statsstödd	Kaupungin rakennuttamat asunnot Bostäder som staden låtit bygga	
				Yhteensä Totalt	Valtion tukema asuntotuotanto Statsstödd bostadsproduktion
2000	4 853	2 656	2 319	1 182	1 104
2001	4 457	1 536	1 176	800	618
2002	3 083	1 364	1 082	892	753
2003	3 541	1 884	1 291	1 458	1 406
2004	3 133	1 474	896	730	680
2003 IV	1 074	554	334	537	537
2004 I	554	223	163	98	98
II	1 068	549	372	231	226
III	395	231	160	140	140
IV	1 116	471	201	261	216

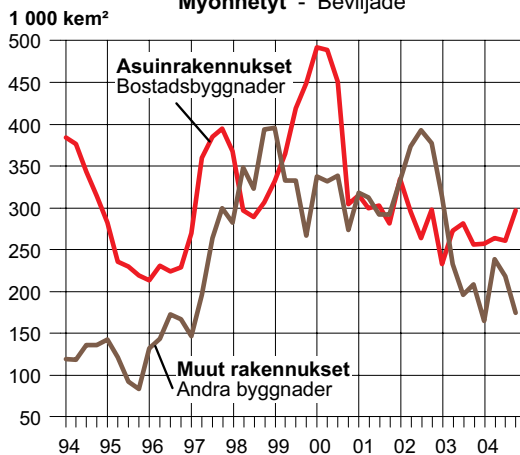
Lähde: Rakennusvalvontavirasto.

Källa: Byggnadstillsynsverket.

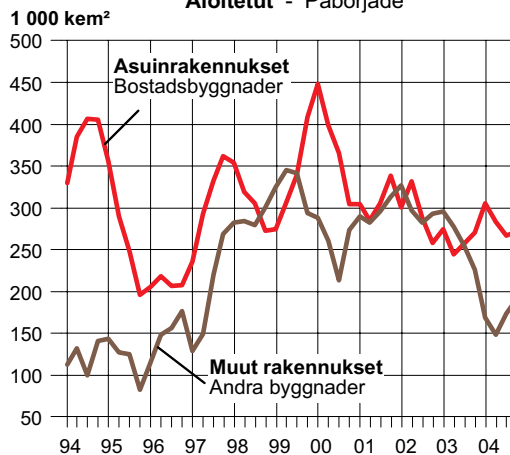
10. Rakennusluvan saaneiden ja aloitettujen rakennusten kerrosalan liukuva vuosisumma Helsingissä I/1994–IV/2004

Glidande årssumman för beviljad och påbörjad våningsyta i Helsingfors I/1994–IV/2004

Myönnetyt - Beviljade

Aloitettut - Påbörjade

Lähde: Rakennusvalvontavirasto.

Källa: Byggnadstillsynsverket.

11. Rekisteriin merkityt uudet moottoriajoneuvot

Inregistrerade nya motorfordon

Vuosi, neljännes År, kvartal	Rekisteröidyt uudet moottoriajoneuvot Inregistrerade nya motorfordon						
	Henkilöautoja Personbilar	Kuorma-autoja Lastbilar	Pakettiautoja Paketbilar	Linja-autoja Bussar	Moottoripyöriä Motorcyklar	Yhteensä Totalt	
1999	22 214	552	1 844	102	591	25 303	
2000	23 838	811	1 686	120	584	27 039	
2001	20 484	554	2 306	87	568	23 999	
2002	20 601	484	2 214	120	541	23 960	
2003	24 309	467	2 198	120	762	27 856	
2004	24 763	788	1 568	92	914	28 125	
2004	I	5 904	80	429	10	142	6 565
	II	7 589	557	126	15	581	8 868
	III	5 722	473	114	24	164	6 497
	IV	5 548	458	119	43	27	6 195
2005	I	6 026	93	591	42	144	6 896

Lähde: Tilastokeskus.
Källa: Statistikcentralen.

12. Kaupungin sisäinen liikenne¹

Kollektivtrafiken inom staden¹

Vuosi, kuukausi År, kvartal	Matkustajia Passagerare, 1 000					
	Raitiliikenne Spårvägstrafiken	Linja-autoliikenne Busstrafiken	Metroliikenne Metrotrafiken	Suomenlinnan lauttaliikenne Färjtrafiken till Sveaborg	Yhteensä Totalt	
2000	56 650	99 700	51 930	1 420	209 700	
2001	57 330	99 320	52 780	1 420	210 850	
2002	56 120	97 390	54 910	1 510	209 820	
2003	56 840	93 360	55 350	1 330	206 880	
2004	56 620	90 040	55 400	1 390	203 450	
2004	I	14 840	25 450	14 440	190	54 920
	II	13 550	21 210	13 410	430	48 600
	III	13 200	19 670	12 880	560	46 310
	IV	15 030	23 710	14 670	210	53 620
2005	I	14 640	21 010	14 100	190	49 940

¹Kaupungin ylläpitämä joukkoliikenne. Taulukko ei sisällä YTV:n seutuliikennettä. | Den av staden upprätthållna kollektivtrafiken. Tabellen innehåller inte SAD:s regiontrafik.

Lähde: Liikennelaitos.
Källa: Trafikverket.

13. Matkustajaliikenne

Persontrafiken

Vuosi, kuukausi År, månad	Matkustajia Passagerare, 1000								
	Lentoteitse		Med flyg		Meritse		Med båt		
	Saapuneet ja lähteneet Anlända och avresta	Siitä kansain- välisessä liikenteessä Därav i inter- nationell trafik	Ulkomailta saapuneet Anlända från utlandet	Tallinnasta Från Tallinn	Tukholmasta Från Stockholm	Ulkomaille lähteneet Avresta till utlandet	Tallinnaan Till Tallinn	Tukholmaan Till Stockholm	
2001	10 031	7 031	4 510	3 023	1 309	4 471	3 007	1 298	
2002	9 610	6 862	4 562	3 032	1 247	4 532	3 029	1 236	
2003	9 711	7 026	4 433	2 839	1 256	4 403	2 830	1 249	
2004	10 729	7 893	4 549	3 004	1 250	4 546	3 017	1 258	
2004	III	958	568	280	171	103	276	170	103
	IV	922	580	336	225	101	347	238	100
	V	910	594	417	282	100	406	272	101
	VI	984	649	478	301	123	480	307	119
	VII	875	615	640	425	141	632	425	137
	VIII	918	614	524	347	115	521	342	122
	IX	949	606	350	234	83	353	237	87
	X	934	604	384	271	108	383	275	107
	XI	840	593	308	217	89	308	217	90
	XII	802	576	316	215	96	324	224	97
2005	I	794	570	250	158	91	244	149	93
	II	814	564	286	179	96	291	184	96
	III	965	676	323	215	107	323	215	107

Lähde: Ilmailulaitos ja Merenkulkuhallituksen tilastotoimisto.

Källa: Luftfartsverket och Sjöfartsstyrelsens statistiska byrå.

14. Tavaraliikenne Helsingissä

Godstrafiken i Helsingfors

Vuosi, neljännes År, kvartal	Ulkomainen tavaraliikenne Internationell godstrafik							
	Kappaletavara- tuonti Styckegods- Importen	Osuus Suomen kappaletavara- tuonnista, % Andel av Fin- lands st.gods- import, %	Kappaletavara- vientä Styckegods- exporten	Osuus Suomen kappaletavara- viennistä, % Andel av Fin- lands st.gods- export, %	Bulkkitavara Massgods	Rannikko- liikenne Kusttrafiken	Kokonais- tavaraliikenne Godstrafik totalt	
	1 000 tonnia 1 000 ton							
2001	4 112	39	4 898	18	1 609	797	11 416	
2002	4 229	38	4 984	18	1 466	744	11 423	
2003	4 322	37	4 983	17	1 862	485	11 652	
2004	4 560	35	5 530	18	1 680	420	12 130	
2004	I	1 087	37	1 303	17	439	30	2 858
	II	1 164	36	1 379	18	428	56	3 029
	III	1 101	35	1 353	18	501	195	3 150
	IV	1 208	35	1 495	18	312	139	3 093
2005	I	1 046	34	1 190	16	453	18	2 707

Lähde: Helsingin Satama.

Källa: Helsingfors Hamn.

15. Hotellien käyttö

Utnyttjande av hotellkapacitet

Vuosi, kuukausi År, månad	Hotellien käyttöaste, % Utnyttjande av hotell- kapaciteten, %	Saapuneet matkustajat Anlända resande		Yöpymiset Övernattningar	
		Yhteensä Totalt	Ulkomailta Från utlandet	Yhteensä Totalt	Ulkomaalaiset Utlänningar
1999	69	1 215 212	644 359	2 188 389	1 283 484
2000	68	1 352 942	731 690	2 379 572	1 428 432
2001	67	1 348 990	746 066	2 369 637	1 448 754
2002	65	1 313 096	729 769	2 303 008	1 424 745
2003	64	1 313 475	713 392	2 297 226	1 398 217
2004*	66	1 339 380	720 737	2 315 275	1 414 275
2004*					
I	56	276 448	129 185	466 670	249 687
II	68	336 401	193 025	593 182	379 197
III	77	418 953	260 259	754 855	518 255
IV	61	307 578	138 268	500 568	267 136
2005*					
I	56	274 573	123 620	452 755	239 573

Lähde: Tilastokeskus, Liikenne ja matkailu, Matkailutilasto.
Källa: Statistikcentralen, Transport och turism, Turismstatistik.

16. Työttömät työnhakijat Helsingissä
Arbetslösa arbetssökande i Helsingfors

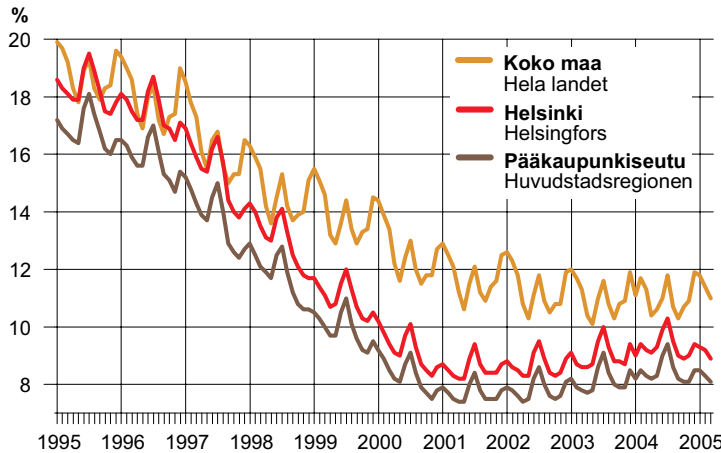
Vuosi, kuukausi År, månad	Työttömiä työnhakijoita ¹ Arbetslösa arbetssökande ¹				Pitkäaikais- työttömät Långtids- arbetslösa	Työttömyys- aste, % Arbets- löshets- grad, %	
	Yhteensä Totalt	Naisia Kvinnor	Alle 25-v. Pers. under 25-år	Yli 50-v. työttömät Över 50-åriga arbetslösa ¹			
2001	25 495	11 329	1 975	8 470	8 271	9,0	
2002	26 483	11 431	2 144	8 425	8 520	9,0	
2003	27 859	11 933	2 308	8 741	8 426	9,0	
2004	28 707	12 358	2 327	9 215	8 855	9,4	
2004	III	28 213	11 677	2 208	9 135	8 696	9,2
	IV	27 896	11 678	2 132	9 082	8 657	9,1
	V	28 390	12 401	2 230	9 131	8 698	9,3
	VI	30 343	13 844	2 710	9 278	9 025	9,9
	VII	31 673	14 632	2 958	9 493	9 124	10,3
	VIII	29 051	12 787	2 399	9 298	9 143	9,5
	IX	27 582	11 836	2 196	9 119	9 043	9,0
	X	27 151	11 515	2 084	9 066	8 727	8,9
	XI	27 334	11 420	2 050	9 144	8 817	9,0
	XII	28 633	12 207	2 198	9 381	9 119	9,4
2005	I	28 406	11 970	2 284	9 419	9 073	9,3
	II	27 809	11 611	2 054	9 385	8 959	9,2
	III	27 183	11 345	1 962	9 263	8 919	8,9

¹Henk.kohtaisesti lomautetut ml. | Inkl. personl. Permitterade.

Lähde: Työministeriön työnvälitystilasto.

Källa: Arbetsministeriets arbetsförmedlingsstatistik.

17. Työttömyysaste Helsingissä, pääkaupunkiseudulla ja koko maassa 1/1995–3/2005
Arbetslöshetsgraden i Helsingfors, Huvudstadsregionen och hela landet 1/1995–3/2005

Lähde: Työministeriön työnvälitystilasto.

Källa: Arbetsministeriets arbetsförmedlingsstatistik.

SOSIAALITOIMI- JA TERVEYSPALVELUT

SOCIAL- OCH HÄLSOVÄSENDET

18. Lasten päivähoito

Barndagvård

	2003	2004				2005
	IV	I	II	III	IV	I
Kunnallinen päivähoito Kommunal dagvård						
Päiväkotihoidossa olevia lapsia						
Barn i daghemsvård	16 821	17 516	17 525	16 360	16 483	17 315
Kokopäivä Heldags	15 323	16 051	16 021	14 17	14 871	15857
Osapäivä Halvdags	1 498	1 465	1 504	1 443	1 612	1458
Perhepäivähoidossa olevia lapsia						
Barn i familjedagvård	1 844	1 996	1 978	1 851	1 837	1 905
Kokopäivä Heldags	1 616	1 810	1 817	1 699	1 694	1761
Osapäivä Halvdags	228	186	161	152	143	144
Yksityinen, kunnan valvoma päivähoito						
Privat, av kommunen övervakad dagvård						
Päiväkotihoidossa olevia lapsia Barn i daghemsvård	2 877	2 877	2 884	2 818	2 682	2782
Perhepäivähoidossa olevia lapsia Barn i familjedagvård	251	251	251	251	261	261
Lasten kotihoidon tuki Hemvårdsstöd för barn						
Tukea saavia perheitä Familjer som får hemvårdsstöd	6 815	9 509	7 263	6 329	6 895	6784

Luvut koskevat neljänneksen loppua. | Talen hänför sig till slutet av kvartalet.

Kunnallisen päivähoidon toisen neljänneksen lapsiluvut ovat toukokuulta. | Barnantalen för den kommunala dagvårdens andra kvartal gäller maj.

Lähde: Sosiaalivirasto.

Källa: Socialverket.

19. Lastensuojelun asiakkaat

Barnskyddsklienter

Vuosi, neljännes År, kvartal	Avohuollossa neljänneksen aikana ¹ I öppen vård under kvartal ¹	Sijaishuollossa sijoitettuna neljänneksen päättyessä ¹ Placerade i vård utom hemmet i slutet av kvartalet ¹				
		Kaupungin laitoksissa I stadens anstalter	Ostolaitoksissa ² Inom köpt service ²	Perhehoidossa ³ I familjevård	Yhteensä Totalt	
2001	5 105	364	432	627	1 423	
2002	5 293	376	418	642	1 436	
2003	5 435	379	422	655	1 456	
2004	5 537	384	403	639	1 426	
2004	I	5 490	385	421	659	1 465
	II	5 620	397	408	653	1 458
	III	5 601	403	385	637	1 425
	IV	5 436	384	403	639	1 426
2005	I	5 130	485	484	695	6 794

¹Avohuollossa keskimäärin neljänneksen aikana ja sijaishuollossa sijoitettuna olleet lapset ja nuoret vuoden lopussa. | I öppen vård i medeltal per kvartal, samt barn och unga placerade i vård utom hemmet vid slutet av året.

²Luvut eivät sisällä ammatillisia perhekoteja. Talen inbegriper inte professionella familjehem.

³Luvut sisältävät ammatilliset perhekodit. | Talen inbegriper professionella familjehem.

Lähde: Sosiaalivirasto.

Källa: Socialverket.

20. Vammaisten henkilökohtaisia palveluja ja taloudellista tukea saaneet¹

Personer som mottagit personlig service och ekonomiskt stöd för handikappade¹

Vuosi, neljännes År, kvartal	Saajat yhteensä Mottagare sammanlagt	Henkilökohtaisia palveluja saaneet Personer som mottagit personlig service		Taloudellista tukea saaneet yhteensä Personer som mottagit ekonomiskt stöd sammanlagt
			siitä kuljetusapua saaneet därav de som fått transportstöd	
2000	14 598	14 369	14 001	774
2001	14 899	14 670	14 301	804
2002	14 015	13 763	13 415	829
2003	13 133	12 924	12 531	809
2004	11 956	11 716	11 312	827
2003 IV	12 999	12 789	12 394	803
2004 I	12 313	12 091	11 694	804
II	11 980	11 747	11 341	822
III	11 776	11 532	11 131	821
IV	11 755	11 492	11 082	862

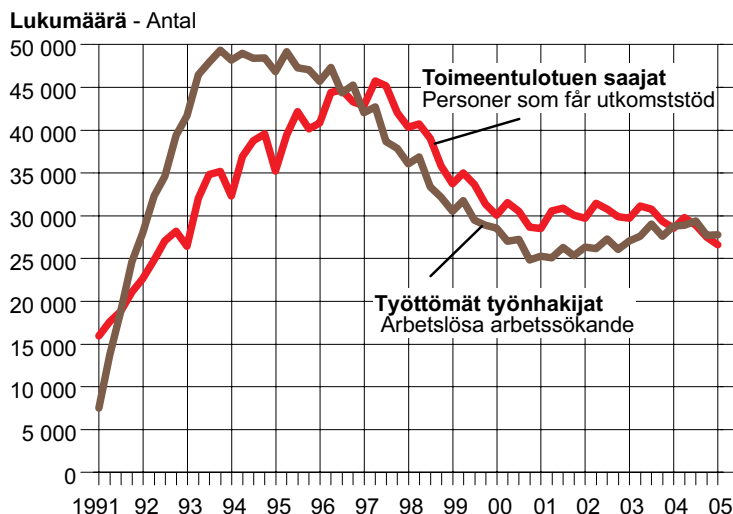
¹Neljänneksiä koskevat tiedot ovat kunkin neljänneksen kuukausitietojen keskiarvoja, vuositiedot keskimäärää kuukaudessa. Uppgifterna för kvartalet är medeltal av månadsuppgifterna inom respektive kvartal, årsuppgifterna är medeltal i månaden.

Lähde: Sosiaalivirasto.

Källa: Socialverket.

21. Toimeentulotukea saaneet henkilöt ja työttömät työnhakijat Helsingissä I/1991–I/2005

Personer som får utkomststöd och arbetslösa arbetssökande I/1991–I/2005

Lähde: Sosiaalivirasto ja työministeriö.

Källa: Socialverket och Arbetsministeriet.

22. Vanhuspalvelu, palvelukeskus- ja virkistystoiminta

Åldringsservice, servicecentrals- och rekreationsverksamhet

Vuosi, neljännes År, kvartal	Vanhainkocodeista laitospalvelua saaneet ¹ Personer som vårdats på åldringshem ¹			Palvelukeskus- ja virkistystoiminta ¹ Servicecentrals- och rekreationsverksamhet ¹	
	Yhteensä Totalt	Sosiaaliviraston laitokset Anstalter under socialverket	Yksityiset laitokset Privata anstalter	Kävijöitä keskim./avoinnaolopäivä Besökare i medeltal per öppethållningsdag	
2000	2 674	1 161	1 517	3 525	
2001	2 711	1 200	1 522	3 720	
2002	2 025	1 231	1 488	3 651	
2003	2 661	1 217	1 455	3 473	
2004	2 614	1 186	1 435	2 614	
2004	I	2 613	1 182	1 441	4 567
	II	2 613	1 179	1 441	3 562
	III	2 616	1 194	1 428	3 437
	IV	2 614	1 189	1 432	4 304
2005	I	2 574	1 169	1 411	4 436

¹Neljänneksiä koskevat tiedot ovat kunkin neljänneksen kuukausitietojen keskiarvoja, vuositiedot keskimääriä kuukaudessa.
Uppgifterna för kvartalet är medeltal av månadsuppgifterna inom respektive kvartal, årsuppgifterna är medeltal i månaden.

Lähde: Sosiaalivirasto.

Källa: Socialverket.

23. Kodinhoitoapua ja siivouspalveluja saaneet ruokakunnat

Matlag som fått hemvårdshjälp och städhjälp

Vuosi, neljännes År, kvartal	Kodinhoitoapua ja siivouspalveluja saaneet ruokakunnat ¹ Matlag som fått hemvårdshjälp och städhjälp ¹				
	Yhteensä Totalt	Lapsikotitaloudet Barnhushåll	Muut kotitaloudet 65 v. täyttäneet Övriga hushåll 65 år fyllda	Muut Alle 65-vuotiaat Övriga Under 65-åringar	
2000	6 692	392	5 583	717	
2001	6 607	423	5 457	727	
2002	6 226	396	5 157	674	
2003	5 824	372	4 828	624	
2004	4 716	308	3 826	581	
2004	I	5 009	346	4 080	583
	II	4 743	315	3 852	576
	III	4 519	264	3 690	566
	IV	4 757	308	3 874	575
2005	I	..	370

¹Neljänneksiä koskevat tiedot ovat kunkin neljänneksen kuukausitietojen keskiarvoja, vuositiedot keskimääriä kuukaudessa.
Uppgifterna för kvartalet är medeltal av månadsuppgifterna inom respektive kvartal, årsuppgifterna är medeltal i månaden.

Lähde: Sosiaalivirasto.

Källa: Socialverket.

24. Terveysthuoltokäynnit (Helsingin terveystakeskuksen oma toiminta sekä ostopalvelut Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirin kuntayhtymältä (HUS))

Besök vid Helsingfors stads egen och den hälsövärdsservice staden köper av Helsingfors och Nylands sjukvårdsdistrikt HNS

Vuosi, neljännes Är, kvartal	Avohoito- käynnit Besök inom öppen- vård	Lääkäriin vastaan- otto, käynnit Läkarmot- tagning, besök	Lääkäriin vastaan- otto, hoito- puhelut Läkarmot- tagning vårdsamtal	Terveyst- keskus- päivystys Hälsö- central- jour	Kotihoito yhteensä Hemma- vård samman- lagt	Hammas- huolto Tandvård	Muu perus- terveyden- huolto Övrig bas- hälsövärd	Somaattinen erikois- sairaanhoito Somatisk special- sjukvård	Psykiatrisen erikois- käynnit Psykiatrisk special- sjukvård	
2000	3 288 656	607 040	..	111 065	495 713	371 608	925 566	580 057	197 607	
2001	3 167 901	511 801	..	118 192	469 617	403 811	915 979	557 452	191 049	
2002	3 226 343	480 989	..	111 871	528 955	400 305	919 375	589 812	195 036	
2003	3 399 320	458 966	212 061	116 134	496 317	423 726	910 616	577 560	203 940	
2004	3 386 843	460 058	218 640	109 357	504 089	414 523	910 235	571 426	198 515	
2004	I	887 226	123 438	56 896	25 815	123 136	114 859	238 647	150 080	54 355
	II	838 078	112 763	58 232	28 052	125 284	107 448	213 155	142 371	50 773
	III	741 083	99 520	44 568	28 156	125 101	83 140	188 819	129 968	41 811
	IV	920 456	124 337	58 944	27 334	130 568	109 076	269 614	149 007	51 576
2005*	I	951 482	121 738	56 866	28 794	212 524	100 625	234 629	146 092	50 214

Vuoden 2004 alusta perusterveydenhuollon avohoitosuoritteisiin on laskettu myös käyntiä korvaavat hoitopuhelut, joiden määrä on merkittävä etenkin lääkärin vastaanotolla. Vertailtavuuden parantamiseksi on taulukkoon lisätty vuoden 2003 lääkärin hoitopuhelut, vaikka ne eivät vielä silloin olleetkaan loppusuoritteita - Fr.o.m. början av 2004 inbegriper bashälsövärdens öppenvårdsprestationer även de vårdsamtal som ibland kan ersätta besök och vars antal är betydande i synnerhet vid läkarmottagningarna. För bättre jämförbarhet upptar tabellen även läkarnas vårdsamtal 2003, trots att de ännu inte räknades som slutprestationer då.

Lähde: Perusterveydenhuollon osalta Helsingin terveystakeskuksen (Helsingin kaupungin terveystviraston) Gentia -tulosteet. Erikoissairaanhoidon osalta Helsingin terveystakeskuksen (Helsingin kaupungin terveystviraston) Ecomed/OR -tulosteet.

Källa: För bashälsövärdens del Helsingfors hälsöcentrals (Helsingfors stads hälsövärdsservice) Gentia-utskriften. För specialsjukvårdens del Helsingfors hälsöcentrals (Helsingfors stads hälsövärdsservice) Ecomed/OR-utskriften.

25. Käynnit Helsingin terveystakeskuksen sekä Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirin kuntayhtymän (HUS) poliklinikoilla

Besök vid Helsingfors hälsöcentrals och Helsingfors och Nylands sjukvårdsdistrikts HNS polikliniker

Vuosi, neljännes Är, kvartal	Kaikki poliklinikka- käynnit yhteensä Samtliga poliklinik- besök totalt	Kaupungin poliklinikat Stadens polikliniker			Käynnit HUS:n poliklinikoilla ¹ Besök vid HNS polikliniker ¹		
		Poliklinikka- käynnit yhteensä Poliklinik- besök totalt	Päivystys- käynnit Jourbesök	Ajanvaraus- käynnit ² Tidsbeställda besök ²	Poliklinikka- käynnit yhteensä Poliklinik- besök totalt	Päivystys- käynnit Jourbesök	Ajanvaraus- käynnit ³ Tidsbeställda besök ³
2000	777 664	218 664	16 385	198 597	559 000	105 338	326 281
2001	748 501	201 645	18 115	181 348	546 856	105 593	272 480
2002	784 848	211 535	16 840	192 720	573 313	100 312	284 827
2003	781 500	218 223	22 777	180 555	563 277	88 891	254 872
2004	769 942	199 745	25 795	152 100	570 197	88 149	258 937
2004	I	204 435	54 050	6 325	41 301	150 385	69 126
	II	193 145	51 835	6 595	39 528	141 310	64 219
	III	171 779	41 862	6 523	31 322	129 917	58 161
	IV	200 583	51 998	6 352	39 949	148 585	67 431
2005*	I	196 306	50 810	6 024	38 039	145 496	66 491

Lähde: Helsingin terveystakeskuksen (Helsingin kaupungin terveystviraston) Ecomed/OR -tulosteet.

Källa: Helsingfors hälsöcentrals (Helsingfors stads hälsövärdsservice) Ecomed/OR-utskriften.

26. Laitoshoito Helsingin terveystakeskukseen sairaaloissa sekä helsinkiläisten potilaiden hoito Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirin kuntayhtymän (HUS) Helsingin sairaaloiden vuodeosastoilla

Anstaltsvård på Helsingfors hälsocentrals sjukhus och vård av helsingforspatienter vid bäddavdelningarna på Helsingfors och Nylands sjukvårdsdistrikts (HNS) sjukhus i Helsingfors

Vuosi, neljännes År, kvartal	Kaupungin sairaaloissa hoidetut potilaat Patienter vårdade på stadens sjukhus			HUS:n Helsingin sairaaloiden vuodeosastoilla hoidetut helsinkiläiset potilaat Helsingforspatienter vårdade på HNS bäddavdelningar i Helsingfors			
	Jakson aikana päättäneet hoitojaksot Avslutade vårdperioder	Potilaita hoidossa jakson lopussa Patienter vid slutet av året/kvartalet	Toteutuneet hoitopäivät jakson aikana Utförda vård- dagar	Jakson aikana päättäneet hoitojaksot Avslutade vårdperioder	Potilaita hoidossa jakson lopussa Patienter vid slutet av året/kvartalet	Toteutuneet hoitopäivät Utförda vård- dagar	
2000	27 854	3 039	1 074 531	87 197	..	378 812	
2001	28 388	3 197	1 065 627	80 282	863	371 786	
2002	27 349	2 793	1 030 067	83 628	722	359 506	
2003	29 225	2 724	995 461	76 370	787	338 102	
2004	24 818	2 540	900 048	78 026	737	340 601	
2004	I	6 283	2 619	233 078	20 249	939	89 122
	II	6 396	2 506	223 045	19 674	712	84 893
	III	6 038	2 535	222 661	17 848	892	79 918
	IV	6 101	2 540	221 264	20 255	737	86 668
2005	I	5 949	2 505	216 513	20 029

Lähde: Helsingin terveystakeskus (Helsingin kaupungin terveystakeskus): hoitopäivät Gentia-raportista, hoitojaksot Ecomed/OR-raportista Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirin kuntayhtymä (HUS)

Källa: Helsingfors hälsocentral (Helsingfors stads hälsocentral): vårddagarna ur Gentia-rapporten, vårdperioderna ur Ecomed/OR-rapporten Samkommunen för Helsingfors och Nylands sjukvårdsdistrikt (HNS)

27. Tartunta- ja eräiden muiden tautien todetut tapaukset

Upptäckta fall av smittosamma och vissa andra sjukdomar

	2002	2003	2004	2004				2005*
				I	II	III	IV	I
Salmonellataudit								
Salmonellasjukdomar	394	345	318	78	71	114	55	81
Punatauti - Dysenteri	28	25	27	8	7	7	5	6
Malaria	10	8	10	1	4	-	5	-
Vesikauhuepäily - Misstänkt rabies	9	11	10	3	2	1	4	3
Tuberculosis alia	20	14	14	2	2	6	4	3
Tuberculosis pulmonum	48	44	32	11	6	7	8	9
Virushepatiitti A	176	9	8	3	-	2	3	2
Virushepatiitti B akuutti	35	18	11	2	1	4	4	3
Virushepatiitti B krooninen	54	66	56	21	11	15	9	8
Virushepatiitti C akuutti	17	15	4	4	-	-	-	-
Virushepatiitti C krooninen	249	222	216	56	44	60	56	43
Tippuri · Gonorré	62	74	75	18	23	19	15	22
Kuppa · Syfilis	26	37	37	10	7	8	12	7
Klamydia	1 840	1 909	1 933	479	444	524	486	408
HIV	61	55	59	17	7	17	18	7

Lähde: Terveystakeskus.

Källa: Hälsocentralen.

28. Konsertit, teatterit ja ooppera

Konsserter, teatrar och opera

Vuosi, kuukausi År, månad	Konsertit Konsserter		Teatterit Teatrar		Ooppera Opera		
	Konsertteja Konsserter	Kävijöitä Besökare	Näytäntöjä Föreställningar	Myytyjä lippuja Sålda biljetter	Näytäntöjä Föreställningar	Myytyjä lippuja Sålda biljetter	
2000	131	135 697	3 279	659 032	393	227 180	
2001	113	117 603	3 409	672 721	344	218 663	
2002	131	126 649	3 727	739 128	382	226 152	
2003	130	144 627	3 647	730 694	397	217 945	
2004	158	140 859	3 918	718 603	368	210 063	
2004	I	28	29 812	1 208	224 639	118	61 809
	II	29	24 535	822	145 161	60	43 884
	III	69	48 251	465	83 991	64	30 887
	IV	32	38 261	1 423	264 812	126	73 483
2005	I	33	34 822	1 106	183 519	131	59 940

Lähde: Kaupunginorkesterin kanslia, Oy Yleisradio Ab:n konserttitoimisto, Helsingin Juhlaviikot, Teatterin tiedotuskeskus ry.
Källa: Stadsorkesterens kansli, Rundradions konsertbyrå, Helsingfors Festspel, Informationscentralen för teater i Finland.

29. Kaupunginkirjaston kokonaislainaus

Stadsbibliotekets totala utlåning

Vuosi, kuukausi År, månad	Kokonaislainaus Totalt antal lån	Muutos-% Förändrings-%	Lainaukset/asukas Lån per invånare	Käyntikerrat/asukas Besök per invånare	
					2000
2001	9 343 810	2,1	16,8	13,2	
2002	9 877 608	5,7	17,8	13,9	
2003	9 970 197	0,9	17,8	12,6	
2004	10 232 092	2,6	18,3	12,5	
2004	I	2 725 990	13,0	4,9	3,5
	II	2 434 787	2,3	4,4	2,9
	III	2 563 544	1,1	4,6	3,1
	IV	2 507 771	-5,1	4,5	3,1
2005	I	2 548 000	-6,5	4,6	2,9

Lähde: Kaupunginkirjasto.
Källa: Stadsbibliotek.

KOKO MAAN INDEKSISARJOJA

INDEXSERIER FÖR HELA LANDET

30. Kuluttajahintaindeksi

Konsumentprisindex

Vuosi, kuukausi, År, månad	2000 = 100					1995 = 100	
	Kokonais- indeksi Totalindex	Elintarv. ja alko- holittomat juomat Livsmedel och alkoholfria drycker	Asuminen, lämpö ja valo Boende, värme och lyse	Uusimaa Nyland	Etelä-Suomi Södra Finland	Kokonaisindeksi Totalindex	
2001	102,6	104,4	103,0	102,8	102,5	110,8	
2002	104,2	107,4	103,4	104,7	103,9	112,5	
2003	105,1	108,1	104,8	105,9	104,7	113,5	
2004	105,3	108,9	106,2	106,0	104,8	113,7	
2004	III	105,0	109,4	105,3	105,9	104,5	113,4
	IV	105,1	109,4	104,8	105,9	104,6	113,4
	V	105,2	108,8	105,3	106,0	104,7	113,6
	VI	105,1	108,5	105,7	106,0	104,6	113,5
	VII	105,0	109,6	106,6	105,7	104,6	113,3
	VIII	105,3	108,4	107,1	106,0	104,8	113,6
	IX	105,7	108,7	107,3	106,3	105,2	114,1
	X	106,0	108,2	107,9	106,7	105,6	114,4
	XI	105,5	107,9	107,5	105,4	105,2	113,9
	XII	105,5	108,8	107,1	106,3	105,1	113,9
2005	I	105,0	109,9	107,5	105,7	104,6	113,4
	II	105,6	110,9	107,8	106,4	105,2	114,0
	III	106,0	110,8	108,3	106,8	105,6	114,5

Lähde: Tilastokeskus, Kuluttajahintaindeksi.
Källa: Statistikcentralen, Konsumentprisindex.

31. Asuntojen hintaindeksi

Bostadsprisindex

Vuosi, neljännes År, kvartal	2000 = 100					
	Helsinki Helsingfors	Espoo-Kauniainen Esbo-Grankulla	Vantaa Vanda	Pääkaupunkiseutu Huvudstadsregionen	Koko maa Hela landet	
2000	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	
2001	99,5	100,0	99,6	99,6	99,5	
2002	109,7	108,5	107,8	109,2	106,8	
2003	116,8	114,8	114,5	116,1	113,6	
2004	123,8	122,4	124,5	123,6	121,9	
2004	I	122,2	119,8	123,2	121,8	119,6
	II	124,6	123,2	125,3	124,4	122,4
	III	124,4	121,4	125,0	123,8	122,5
	IV	124,2	125,1	124,4	124,4	123,2
2005*	I	124,7	125,4	124,6	124,9	124,3

Lähde: Tilastokeskus, Asuminen, Asuntojen hinnat.
Källa: Statistikcentralen, Boende, Bostädernas priser.

32. Tukkuhintaindeksi ja kotimarkkinoiden perushintaindeksi

Partiprisindex, samt basprisindex för hemmamarknadsvaror

Vuosi, kuukausi År, månad	Tukkuhintaindeksi Partiprisindex						Kotimarkki- noiden perus- hintaindeksi Basprisindex för hemma- marknads- varor 2000 = 100	
	2000 = 100							
	Kokonais- indeksi Totalindex	Kotim. tavarat Inhemska varors	Tuontitavarat Importvaror	Raaka-aineet ja tuotanto- hyödykkeet Råvaror och produktions- förnödenheter	Kulutus- tavarat Konsumtions- varor	Investointi- tavarat Investerings- varor		
2002	97,7	99,5	95,0	97,2	99,0	93,9	98,5	
2003	97,4	99,5	94,4	96,2	98,0	90,2	98,4	
2004	98,3	99,0	97,3	98,8	95,9	88,6	99,9	
2004	III	97,8	99,2	95,9	98,1	97,0	88,7	99,2
	IV	97,6	98,5	96,2	98,2	97,1	88,3	99,2
	V	98,2	98,9	97,1	98,5	96,9	88,6	99,8
	VI	97,7	98,4	96,7	98,1	95,6	88,7	99,5
	VII	98,4	98,6	98,0	99,3	95,4	88,3	100,2
	VIII	98,9	98,9	99,0	99,4	95,4	88,4	100,7
	XI	99,1	99,0	99,3	100,0	95,1	88,5	100,9
	X	99,8	99,4	100,4	100,1	95,2	88,5	101,5
	XI	98,9	99,2	98,6	100,0	94,8	88,6	100,8
	XII	98,3	98,9	97,3	99,8	93,7	88,6	100,2
2005	I	98,9	99,1	98,6	100,3	94,4	88,8	100,8
	II	99,6	99,4	99,7	101,1	94,5	89,0	101,5
	III	100,2	99,7	100,9	101,3	94,1	89,1	102,1

Lähde: Tilastokeskus, Tuottajahintaindeksit.

Källa: Statistikcentralen, Producentprisindex.

33. Ansiotasoindeksejä

Förtjänstnivåindex

Vuosi, neljännes År, kvartal	Palkansaajien ansiotasoindeksi Löntagarnas förtjänstnivåindex						
	2000 = 100						
	Kaikki palkan- saajat Löntagare totalt	Tuntipalkkaiset Med timlön	Kuukausi- palkkaiset Med månads- lön	Kuntien Kommunalt palveluksessa olevat	Valtion Statligt anställda	Yksit. Privat	
2000	100	100	100	100	100	100	
2001	104,5	104,7	104,5	103,5	105,1	104,8	
2002	108,2	108,1	108,3	106,8	109,3	108,6	
2003	112,6	112,1	112,7	110,7	114,0	113,0	
2004*	116,6	115,6	116,9	114,7	118,6	117,0	
2004*	I	114,8	113,9	115,1	113,2	116,4	115,2
	II	116,7	115,6	117,1	114,6	119,1	117,1
	III	117,1	116,0	117,5	115,1	119,3	117,5
	IV	117,7	116,9	118,0	115,9	119,6	118,2
2005*	I	120,7	119,6	121,1	119,1	122,7	121,1

Lähde: Tilastokeskus, Ansiotasoindeksi.

Källa: Statistikcentralen, Förtjänstnivåindex.